

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

NLP TEMELLİ BİR ÖĞRETİM PROGRAMININ "MADDE ANALİZİ"
KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK
BAŞARISINA ETKİSİ (FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Çetin SEMERCİ

HAZIRLAYAN

Arzu KANİ BARDAK

ELAZIĞ – 2007

ONAY

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**NLP TEMELLİ BİR ÖĞRETİM PROGRAMININ "MADDE ANALİZİ" KONUSUNUN
ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ
(FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez / / 2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman

Üye

Üye

Yrd. Doç. Dr. Çetin SEMERCİ

Yukarıdaki Jüri üyelerinin İmzaları Tasdik Olunur.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

NLP TEMELLİ BİR ÖĞRETİM PROGRAMININ "MADDE ANALİZİ" KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ (FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Arzu KANİ BARDAK

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eylül– 2007; Sayfa: VIII + 83

Araştırmanın amacı, NLP temelli bir öğretim programının "madde analizi" konusunun öğretiminde öğrencilerin akademik başarısına etkisini belirlemektir. Araştırmada, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bölümü İkinci Sınıf öğrencilerinin Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersinde Madde Analizi konusu Sinir Dili Programlama (Neuro Linguistic Programming-NLP) temelli yeni bir ders planı ile anlatılmıştır. Altı hafta süreyle uygulanan derslerde NLP'nin amaçları, ilkeleri, insan beyni ve öğrenme stilleri üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda madde analizi konusu içinde yer alan temel kavramlar, basit ve genel madde analizi, madde güçlüğü ve ayırıcılık gücü, test güçlüğü ve test ortalaması konuları anlatılmıştır. Deneysel yöntemle yürütülen bu araştırmada “ön test ve son test kontrol gruplu model” kullanılmıştır. Deney grubuna NLP'ye dayalı yeni bir ders planı uygulanırken kontrol grubuna dersler geleneksel yöntemle anlatılmıştır. Ayrıca deney grubunda uygulama sonrası NLP'ye dayalı ders planına ilişkin öğrenci görüşleri alınmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre, deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Uygulama yapılan öğrencilerin çoğunluğu, NLP'nin kendilerinde yeni bir açılım oluşturduğunu, NLP'nin ders motivasyonunu etkilediğini, uygulanan ders planının faydalı olduğunu düşünmektedirler. Eğitimde NLP uygulamalarına ilişkin yapılan tüm araştırmalar olumlu sonuçlar vermiştir. Öğrenme üzerine etkinliği kanıtlanmış olan NLP tekniklerinin her alanda, özellikle ilköğretim, ortaöğretim ve üniversitelerde ders planlarına entegre edilmesi yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinir dili programlama(NLP), madde analizi, öğrenme

ABSTRACT

Arzu KANI BARDAK

Firat University

Institute of Social Sciences

Department of Educational Sciences

September – 2007, Page: VIII + 83

The purpose of this study is to investigate the effect of an instructional programme based NLP on the teaching of "Item Analysis" on success of students academically. At this study, the subject of "Item Analysis" on the lesson of Curriculum and Assessment of Teaching was thought with the new lesson plan based Neuro Linguistic Programming-NLP, which was conducted second year students of second semester of 2006-2007 at Department of Social Sciences, Education Faculty, Firat University. During six weeks of lecture, the aims and principles of NLP, human brain and the ways of learning were discussed. In addition to this, common item statistics, item difficulty and indices of difficulty, test difficulty and the average of test were explained. For the duration of this study, pre test and post test model with control group model and experimental method were used. During the experiment, while a new lesson plan based NLP was applied to experimental group, a traditional way was applied to the control group. After the new lesson plan application, ideas of students about the new plan based NLP were taken individually. The outcomes of this study with respect to evaluation of grades of post test showed statistically meaningful differences between control and experimental groups. The evaluation of ideas of individual students showed that they developed new aspect, their motivation affected positively and applied new plan was effective on their learning. Also all the investigation on application of NLP to education had positive results on learning of students. The results of this work showed that the application of this proofed effective new NLP techniques on learning will be very efficient if it is integrated to the plans of especially primary, secondary and university lesson plans.

Key Words: Neuro linguistic programming, item analysis, learning

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	V
TABLolar LİSTESİ	VI
ÖNSÖZ.....	VII

BÖLÜM I

1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Kısaltmalar	6
1.7. Tanımlar	6

BÖLÜM II

2. İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. İlgili Yayınlar	7
2.1.1. NLP'nin Tanımı, Amacı ve Unsurları	7
2.1.2. NLP'nin Tarihi Gelişimi ve Felsefesi	8
2.1.3. NLP'nin İlkeleri	10
2.1.3.1. NLP'nin Temsil Sistemleri	17
2.1.3.2. NLP'de Değerler ve İnançlar Sistemi	19
2.1.3.3. NLP'de Düşünme ve İnsan Beyninin Programlanması	20
2.1.4. Eğitim Alanında NLP Uygulamaları.....	24
2.1.4.1.NLP'nin Sınıf İçindeki Rolü	26
2.2. İlgili Araştırmalar	29

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	36
3.2. Evren ve Örneklem.....	38

3.2.1. Araştırma Grubunun Oluşturulması	38
3.3. NLP'ye Dayalı Öğretim Programının Hazırlanması ve Uygulanması	40
3.4. Veri Toplama Aracı ve Analizi	41
3.5. Verilerin Çözümlemesi	46

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR	47
4.1. Uygulanan Ders Planının Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Bulgular.....	47
4.1.1. Deney Grubu İle Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular	47
4.1.2. Deney Grubu İle Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular	48
4.1.3. Deney Grubunun Ön Test Ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular	48
4.1.4. Kontrol Grubunun Ön Test Ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular	49
4.2. Uygulanan Ders Planı ve NLP Üzerine Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	49

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	52
---	-----------

KAYNAKLAR.....	56
EKLER.....	60
EK 1. EGT 272 Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersi Madde Analizi Sınav Soruları .	61
EK 2. Madde Analizi Konusunda NLP Temelli Bir Ders Planı.....	66
ÖZGEÇMİŞ.....	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No:

1. NLP Kurucuları ve NLP'yi Geliştirenler	10
2. NLP ile Olumlu İnanç Stratejisine Bir Örnek	11
3. Sağ ve Sol Lobların Sorumlu Olduğu Ana Başlıklar	21
4. Beynin Yapısı ve Özelliği	22
5. Beyin Ağı ve Hafıza	24
6. NLP ile Olumsuz İnanç Stratejisine Bir Örnek	28
7. Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Model	37
8. Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Modelin Başka Bir Gösterimi	37

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No:

1. Örnekleme Giren Öğrencilerin Lise 1. Sınıf Matematik Dersi Not Ortalamaları, Standart Sapma ve t-testi Değerleri.....	39
2. Örnekleme Giren Öğrencilerin ÖSS Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapma ve t-testi Değerleri.....	39
3. Örnekleme Giren Öğrencilerin Son Üç Dönem Not Ortalamaları, Standart Sapma ve t-testi Değerleri	40
4. Taslak Testin Uygulandığı Bölümler ve Öğrenci Sayıları	41
5. Madde Analizi Öntestinin Madde Analizi Sonuçları	42
6. Madde Analizi Testi Maddelerinin Bilişsel Alan Basamaklarına Göre Dağılımı.....	43
7. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları	47
8. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları	48
9. Deney Grubunun Ön Test ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımlı Gruplar t-testi Sonuçları	48
10. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımlı Gruplar t-testi Sonuçları	49
11. NLP'nin Öğrenci Üzerinde Yeni Bir Açılım Oluşturmasına İlişkin Bulgular	49
12. Ders Süresince Öğrenci Memnuniyetine İlişkin Bulgular	50
13. NLP'nin Ders Motivasyonuna Etkisine İlişkin Bulgular	50
14. NLP'ye Dayalı Madde Analizi Ders Planına İlişkin Bulgular.....	50
15. "Öğrenme Etkinliğinin NLP İlkelerine Dayandırılması Öğrenci Üzerinde Nasıl Bir Etki Oluşturur?" Sorusuna Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular	51

ÖNSÖZ

Başarı ve mutluluk artık programlanabilmektedir. Bu programlamada, son yıllarda en çok kullanılan ve deneyimlerle kanıtlanan NLP'yi dikkate almak gerekir. Çünkü bu yolla başarmanın mümkün olduğunu kanıtlayan örnekler gittikçe çoğalmaktadır. Aylarca, yıllarca uygulanan ama sonuç alınamayan yöntemlerin yanında NLP'nin her derde deva olduğu söylemleri yaygınlaşmaktadır. Bunun için NLP'ye bilimsel yollarla yaklaşmak bir zorunluluk olmuştur. NLP'nin bilimsel amaçlardan uzaklaşmadan motivasyonu ve öğrenmeyi artırıcı ilkeleri her alanda uygulanmalıdır. Eğitim alanında NLP'den nasıl faydalanılacağına dair bilimsel çalışmalar arttıkça NLP'ye güven de artacaktır. Başarı ve başarısızlığın konuşulduğu her alan aslında NLP'nin konu alanıdır. Bu nedenle en çok da eğitim alanında adı geçmektedir.

NLP teknikleri sınıf ortamlarında uygulandığında hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin başarı ve istekleri artmakta, eğitime daha esnek olan yeni bir bakış açısı getirilmektedir. Ülkemizde sürekli değişen eğitim sistemi yeniliklere ayak uydurma çabasıdadır. Bu değişiklikler içinde NLP'den de etkilendiği görülmektedir. Öğretmen yetiştiren kurumlarda da NLP'ye dayalı ders planlarının kullanılması öğrenmeyi artıracak ve gelecek nesillerin değişimi yakalamasına imkan sağlayacaktır. Bu çalışma sınıf içinde uyguladığımız NLP tekniklerinin ve anlattığımız NLP ilkelerinin nasıl öğrenci başarısını etkilediğini konu almaktadır.

Bu araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren öncelikle danışman hocam Sayın Yrd.Doç.Dr.Çetin SEMERCİ'ye, her türlü desteği ile hep yanımda olan aileme, araştırmamıza katkıda bulunan Prof.Dr. Vehbi Çelik'e, Prof.Dr.Mustafa Ergün'e, Doç.Dr.Nükhet Demirtaşlı'ya, kişisel gelişim uzmanı Banu Gürün'e, NLP eğitmenleri Haluk Çelik'e ve Servet Demir'e teşekkür ederim. Ayrıca, araştırma süresince NLP Academy Turkey'e bana ve danışmanıma sağladığı NLP e-mail eğitimi için teşekkür ederim.

Elazığ, Eylül, 2007

Arzu KANİ BARDAK

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölüm, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalardan oluşmaktadır.

1.1. Problem

İnsanoğlunun diğer canlılardan farklılığını ortaya koyan düşünce, dil ve davranış süreçleri vardır. NLP, bu süreçte kişinin bildiğinden daha fazla esnekliği, yaratıcılığı ve özgür davranışları kazanması için fırsatlar sağlar. Bu fırsatları daha önceden yakalayabilenleri de model alarak mükemmelliğin formülüne ulaşmaya çalışır. Ancak bu dahi bir piyano sanatçısını modelleyerek onun gibi piyano çalabileceğimiz anlamına gelmez. İnsanların pek çok yeteneğinin yanında diğerlerinden daha iyi yaptığı yetenekleri de vardır. NLP bu yeteneklerin bir başkasına öğretilmesini sağlar. Çünkü NLP'ye göre her davranışın bir yapısı vardır. Bu yapı küçük parçalarına bölünerek başkalarınca tekrarlanabilir. Kişi kendi davranış parçalarının analizini yapmayı öğrendiğinde yeni davranışlar öğrenme ve bunları geliştirebilme şansını da yakalar. Bu öğrenme sürecini her alanda uygulayabilir. Küçük parçalara bölünerek tanımlanabilen her davranışı öğrenebilir.

Tecrübelerimiz; duygu, düşünce, davranış ve inanç sistemlerimizin bir araya gelmesiyle oluşur. Tecrübelerin farklılığı da bunların bir araya geliş biçimindeki farklılıktan kaynaklanır. Kişinin tecrübelerinin bir modeli oluşturulduğunda yeteneklerinin de altında yatan bileşen çözülebilir (Dövcü, 2006). Yaşantılarımız, yaşayacaklarımıza kılavuzluk eder. NLP bu kılavuzun kullanımını öğretir.

İnsanoğlu icat ettiği bilgisayarların mükemmel çalışma stratejilerini kendi beyinlerinden modellemiştir. Beynimiz olağanüstü kapasiteye sahip mükemmel bir bilgisayar şeklinde çalışmaktadır. "Yeteneğim yok, beceremem" gibi kodlarla beynimize giden mesajlar gerçekleşmeden daha olumlu mesajlara çevrilebilir. Bu mükemmel "bilgisayar"ın nasıl işlediğini öğrenmek ve başarıya odaklanmak NLP teknikleriyle mümkün olabilir. NLP insanların motivasyon kaynaklarını bularak onların içlerindeki yaratıcılığı ortaya çıkarmada ve gerçek performanslarına erişmelerini sağlamada çok önemli bir araçtır. Çünkü NLP, öğrenme sürecini hızlandırdığı gibi öğrenmeyi de etkin kılar. Böylelikle kişilerin öğrenme sürecini hızlandıracak teknikler etkili şekilde uygulanabilir ve bireysel performans doruğa çıkabilir. NLP'nin vaadettiği uzmanlıklara ulaşabilmek için onun gelişimini, amaçlarını, eğitim alanındaki uygulamalarını, varsayımlarını incelemek gerekir. Bu araştırmada bu konular incelenmiş ve Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği İkinci Sınıf öğrencilerinin Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersi içinde yer alan madde analizi konusu NLP teknikleri ve ilkeleri ile birlikte anlatılmıştır.

Eğitimin amacı bireyi yaşama hazırlamaktır. Eğitim ve öğretimde kullanılan yöntem ve tekniklerin bu amaca uygun olması beklenir. Öğretimin en önemli amacı bireyin hayatta karşılaşabileceği sorun ve problemleri en kısa yoldan çözüme kavuşturmaktır. Bunu öğretmenin araçlarından en önemlisi de matematik ve matematik içerikli derslerdir. Bir problemi anlamak için zihinde benzer problemlerle ilişkilendirmek ya da olasılıklı çözümler için yaklaşımları canlandırmak ve çözümü elde edene dek zihinsel aktiviteleri sürdürmek gerekir (Hacısalıhoğlu, Mirasyedioğlu, Akpınar, 2003: 82). Bunun için de bireyin yaratıcılığını kullanmasını bilmesi gerekir. Bu amaçla birçok öğretim yöntem ve teknikleri geliştirilmektedir. Geleneksel yöntemlerden mümkün olduğunca uzaklaşıp farklı yollar denenmektedir. Eğitimde NLP uygulamaları matematik öğretiminde kullanılabilirse öğrencilerin hem kişisel gelişimlerine katkıda bulunulmuş hem de matematik daha keyifli yollarla öğretilmiş olacaktır.

Matematikçiler Derneği Bilim Köşesi'nde yayınlanan "Matematik Öğretiminde Karşılaşılan Aksaklıklar" başlıklı çalışmada (Civelek, Meder, Tüzen, Aycan, 2003) her yıl yapılan üniversite seçme ve yerleştirme sınavlarında yaklaşık 5 ile 10 bin öğrencinin matematik puanının sıfır ve altında olmasının nedenlerini belirlemek; okullarda verilen matematik derslerinde öğrencilerin başarı ortalamalarının düşük olmasının nedenlerini bulmak ve bunların sonucunda zaman, emek ve ekonomik girdilerin kaybedilmesinin önüne geçmeye yönelik gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olmak amacıyla yapılmış çalışmadan şu sonuçlar elde edilmiştir:

1- "Matematik korkusu, iyi eğitilmiş bireylerin gelişmesinde önemli bir olgu olarak ortaya çıkar. Matematik korkusu olanlarla yapılan röportajlarda şu şekilde duygusal tepkilerle karşılaşmıştır; kalp atışında artış, terleme ve kafanın allak bullak olması. Matematik korkusu, okul ödevlerini yapmamakta kullanılan bir taktik değil matematikle uğraşmamak uğruna ortaya konan bir psikolojik tepkidir. Bu korkuya sahip insanlar son derece sınırlı olurlar ve buna sebep olan ortamdan olabildiğince uzaklaşırlar. Bu korku, insanların matematik yeteneklerinin ortaya çıkışını ve gelişmesini engelleyen önemli bir faktördür. Bugün bir çok öğrenci bu yüzden sıkıntı çekmektedir." (Civelek, Meder, Tüzen, Aycan, 2003). Öğrenimine sosyal alanlarda devam eden öğrencilerde bu korku ve sıkıntılar daha da belirgindir. İlköğretim ve ortaöğretimden bu sorunu üniversiteye taşıyan öğrenciler, matematik bilgisinin gerekli olduğu pek çok derste başarısız olmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretimde uygulanabilirse kendine güven ve motivasyon duygusunu pekiştiren NLP, üniversiteye gelmeden önce öğrencilerdeki bu korku ve kaygılara çözüm olabilir.

2-"Niçin matematik korkusu bir çok öğrenci üzerinde dramatik etki yapan bir ortak olgudur?" sorusuna değinildiğinde şu sonuç ortaya çıkmıştır: Matematik korkusu bir fobidir. Fobi, özel durumlar ve olaylar karşısında tepki olarak oluşan sebepsiz bir korkudur. Bütün fobiler gibi matematik korkusu da öğrencilikte kazanılır. Fobiler, ya dışı korkusunda olduğu gibi özel olay veya durumla ilgili olaylardan, ya da bir ebeveynin fareden, örümcekten korkmasının ardından çocuğunun da bundan korkması gibi duygusal şekilde öğrenilir. Matematik korkusu bunların her ikisinin katkısı ile kazanılır." (Civelek, Meder, Tüzen, Aycan, 2003). Çalışmanın bu sonucu NLP içinde yer alan "Öğrenilmiş Çaresizlik" tanımına uymaktadır. NLP matematik korkusu gibi öğrenilmiş çaresizliklere karşı da çözüm yolları üretmektedir.

3-"Matematik korkusu ile diğer bilinen fobiler arasındaki fark, korkulan şeyin kendi fiziksel durumundan ziyade kişisel kavramlarına karşı duyulan bir korku olmasıdır. Matematiğin korkulması gereken bir şey olduğu fikri okulun ilk yıllarında başlar. Öğretmenler ve diğer insanlar, öğrencilere ileriki hayatlarında matematik yeteneğinin önemini vurgularken aynı zamanda da zor olduğunu ve korkulması, çekinilmesi gereken bir ders olduğunu söylerler. Sebeplerden biri de öğretmen ile öğrenci arasındaki kopukluktur. Öğrenci, anlatılan konuyu anlayamamakta, öğretmen öğrencinin anlayabileceği şekilde konuyu anlatamamaktadır. Problem çözmede öğrenciler somuttan soyuta geçişte zorlukla karşılaşır. Öğretmenin burada devreye girmesi gerekir. Yine öğrenciler arasındaki sebep sonuç ilişkisini kurabilmekteki farklılık, çabuk dönüşebilmekteki farklılık da önemlidir. Bir başka sebep ise toplumda matematiğin sadece çok zekilerin başarabileceği bir şey olarak lanse edilmesidir. Zaman baskısı altında öğrencilerin problem çözmeye, matematiksel sonuç çıkarmaya zorlanması başarısızlık için birebirdir. Bu sebeplerin sonucunda öğrenci kendini başarısız görmekte veya bu konuda yeteneğinin olmadığına inanmaya başlamaktadır." (Civelek, Meder, Tüzen, Aycan, 2003). NLP'nin önerdiği iletişim modelleri ve olumlu düşünme stratejileri öğrenci öğretmen arasındaki bu iletişimi kuvvetlendirmektedir. NLP'nin başarısızlığı reddettiği ilkeleri çözüme yardımcı olacak ve toplumdaki önyargıların yok edilmesine katkıda bulunacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, NLP temelli bir ders programının "Madde Analizi" konusunun öğretiminde öğrencilerin akademik başarısına etkisi'ni belirlemektir. Bu genel amaca dayalı iki alt amaç bulunmaktadır:

1- NLP'ye dayalı olarak hazırlanan bir ders planının öğrenci başarısına etkisini belirlemektir. Bu alt amacı gerçekleştirmek için şu denenceler test edilecektir.

- a. Deney grubunun ön test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- b. Deney grubu ile kontrol gurubunun son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- c. Deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır
- d. Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

2- NLP'ye dayalı olarak hazırlanan bir ders planı uygulanırken öğrencilerin gözlemlenmesidir. Bu alt amacı gerçekleştirmek için şu soruya cevap aranmıştır: "Öğrencilerin Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersinin madde analizi konusunda NLP uygulanmasına ilişkin görüşleri nelerdir?"

Araştırmada özellikle Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerine anlatılacak matematik içerikli madde analizi konusu seçilmiştir. Matematik dersleri çoğunlukla öğrencilerin sevemedikleri bir derstir. Çevresinden duyduklarıyla ön yargılarla sınıfa gelen öğrenciye bu dersti sevdirmek kolay değildir. Özellikle sosyal bilgiler öğrencileri için matematik ve matematik içerikli dersler başarısızlıkla sonuçlanacağı baştan kabul edilen derslerdir. Amacımız, uygun NLP ilkelerine vurgular yaparak bu önyargıyı yok edip matematiği ve matematik içerikli bir dersti öğrencinin istek ve merakla girdiği bir ders haline getirmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanları yönetme ve eğitme sanatı, insanoğlunun elinde bulundurduğu en büyük güçtür. Hem yönetme hem de eğitme alanında NLP (Neuro-Linguistic Programming / Sinir Dili Programlaması) teknikleri kullanılmaktadır.

NLP'ye göre, insanoğlu her alanda “plan ve programlar” geliştirerek belli olaylara belli şekillerde tepki vermeyi öğrenir. Bu insanoğlunun kendini ifade ediş şeklidir. Bilinçsizce kullandığımız tüm kalıplar gerçekte öğrenilmiştir, başkalarının ve kendimizin deneyimlerini gözlemleyerek onları geliştirebiliriz.

Araştırmada bu güne kadar Matematik ve İstatistik derslerine karşı öğrenilmiş tepkiler veren Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine NLP ilkeleri anlatılarak, eğer isterlerse kendi kalıplarını gözden geçirip onların bilinçli kontrolünü gerçekleştirerek en faydalı olanları tercih edebilecekleri anlatılmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencileri olmaları nedeniyle Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersti konuları arasında yer alan madde analizini yapamayacaklarını düşünen öğrenciler seçilmiştir. NLP ilkeleri anlatılarak bir şeyi yapamayacaklarını söylediklerinde, bunun onu yapmak istemedikleri mi yoksa henüz onun nasıl yapılacağını bilmedikleri mi demek olduğunu kontrol etmeleri söylenmiştir. Dikkatlerini problemden çok çözüme vermeleri istenmiştir. Eğer problemin analizine çok fazla enerji

harcarlarsa onu çözmek için daha az enerjilerinin kalacağı vurgulanıp probleme dikkatlerini gereğinden fazla vererek gözlerinde büyümesine ve ondan kurtulmanın zorlaşmasına sebep olabilecekleri vurgulanmıştır (Kamp, 2003, 41-69). Başarılı insanlardan örnekler verilerek NLP'nin "Model Alma" yöntemleri anlatılmıştır.

Resmi eğitim sistemleri bize öğrenmenin doğuştan gelen bir yetenek olduğu kadar zor ve çaba gerektiren bir iş olduğunu öğretir. NLP ise dil, hareket, davranış ve tutumları öğrendiğimiz gibi çok fazla şeyi çaba sarfetmeden doğal öğrenme yeteneğimizle bağlantı kurarak öğrenebileceğimizi öğretir. NLP, öğrenmeye motive olduğunda ve uygun şekilde ilgili bilgi sunulduğunda kolayca öğrenebileceğimizi vurgular. İnsanların sınırsız içsel kaynaklarına ulaşmasına yardımcı olur. Bunu yaparken trans tekniklerini de kullanmayı önerir (Bandler, Grinder, 1981: 70-78). Her ne kadar resmi eğitim kurumlarında bilimsel olduğu kanıtlanmayan tekniklerin kullanılmasına izin verilmese de NLP'nin bilimsel olup olmadığı tartışmaları da devam etmektedir. Ancak günümüzde eğitim alanı NLP'nin kullanıldığı alanların başında gelmektedir.

Araştırmada yine NLP'nin eğitim alanında bir etkinliğinin olup olmadığı konu edinilmiştir. Geleneksel öğretim planı ile NLP ilkelerinin anlatıldığı yeni bir ders planı öğrenme ve öğrenci başarısına etkisi açısından değerlendirilmiştir. Sürekli değişimin ve gelişimin yaşandığı dünyada etkili olmak, sürekli öğrenme ve gelişme yeteneğinde olmayı gerektirir. Öğrenme ve öğretme etkinliğinin esas unsuru olan öğretmenlerin bu değişimi yakalama zorunlulukları vardır. Hem organizasyonların dünyası hem de eğitimin dünyası çarpıcı bir şekilde değişirken öğretmenler akıntıya karşı sürekli kürek çekmek ve gerilememek durumundadırlar. Değişen ihtiyaçları karşılaması için öğretmen yetiştiren kurumların ders programlarının da geliştirilmeye ihtiyacı vardır. Bu nedenle araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersinde yer alan madde analizi konusunda " NLP'ye dayalı bir öğretim programının öğrencilerin akademik başarısına etkisi"ni belirlemek bu tezin konusunu oluşturmuştur.

1.4. Sayıtlar

- Deney ve kontrol gruplarının seçiminde ele alınan ölçütler yansızlık açısından yeterlidir.
- Araştırmada kullanılan tüm veriler normal dağılım eğrisine yakındır.
- Araştırmada kullanılan başarı ölçeğinin, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma:

1- 2006 – 2007 öğretim yılı II. Döneminde öğrenim gören Sosyal Bilgiler Öğretmenliği İkinci Sınıf öğrencileri ile sınırlı tutulmuştur.

2- Deney gurubuna uygulanacak NLP'ye dayalı Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersi Madde Analizi konusuna ilişkin ders planı ve kontrol grubuna uygulanacak geleneksel planla sınırlı tutulmuştur.

1.6. Kısaltmalar

NLP : Neuro Linguistic Programming, Beyin Dili Programlama, Zihin Dili Programlama, Sinir Dili Programlama

ÖPD: Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersi

ÖSS: Öğrenci Seçme Sınavı

1.7. Tanımlar

NLP: Kriter olarak doğruluğun değil işe yararlılığın alındığı, insan mükemmelliğinin modellerini yaratma işlemi. Subjektif deneyimin yapısının incelenmesi (Andreas, Faulkner, 1994:54). Araştırmaya konu olan NLP kavramı Neuro Linguistic Programming'in kısaltmasıdır. Türkçesi Nöro Dilbilimsel Programlama, başka bir deyişle Sinir Dili Programlamasıdır. NLP tanımları belli bir standarda bağlı kalmaz. Bazıları "tutumlar" olarak açıklarken ilk kurucuları Bandler ve Grinder "öznel deneyimin yapısına ait araştırmalar" olarak ifade ederler (Alder, 2004: 22).

NLP konusu içinde yer alan bazı terimlerin tanımları aşağıda verilmiştir:

Çapa Atmak: İşinize yarayan kaynaklarınızın gelecekte arzu ettiğiniz yer ve zamanlarda tekrar ortaya çıkabilmesi için bunları belirli çağrıştırıcılar ile ilişkilendirmek.

Değerler: Bir şeyin değerlendirildiği standart."Senin için önemli olan ne?" sorusu ile bulunur.

İnançlar: Kendiniz ve/veya dünya hakkındaki genellemeler.

Modellemek: Aynı sonuçlara ulaşmak amacıyla fark yaratan farklılıkları tespit etmek ve bunları kullanarak aynı sonuçlara ulaşma işlemi.

Motivasyon: Bir insanın deneyimlere karşı yaklaşmacı veya uzaklaşmacı mı olduğunu belirleyen zihinsel bir meta program.

Önkabuller: Kriter olarak doğru olup olmamaları değil, yararlı olup olmamalarının alındığı varsayımlar, ilkeler.

Sinir Dili Bilimi: Genel anlam bilim ile ilgili bir çalışma. Dilin sınırlarını ve dünya "haritalarımızı" nasıl oluşturduğumuzu kavrama konusunda önemli bir unsur olduğunu farkedene Alfred Korzybski bu tanıımı 1941 yılında kullanmıştır.

Temsil Sistemleri: Duyusal ağılar. Görsel temsil sistemini oluşturan öğelere örnekler: resmin parlaklığı, yakınlığı, büyüklüğü gibi (Özbay, Erengil, 2005).

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde konuyla ilgili literatür incelemesi yapılmıştır. Bu inceleme sonucunda elde edilenler ilgili yayınlar ve ilgili araştırmalar ana başlığı altında iki kısımda incelenmiştir.

2.1.İlgili Yayınlar

2.1.1. NLP'nin Tanımı, Amacı ve Unsurları

NLP-Neuro (Nöro)- Linguistic (Linguistik)- Programming (Programlama) ; Beyin Dilini Programlama, insanları anlamak ve etkilemek için oluşturulan psikolojik yetilerdir. Şu üç terimden oluşan bir isim verilmiştir (Dövcü, 2006). **NLP** kısaltmasında yer alan ilk harf **Nöro** terimi için kullanılmıştır. Bu terim beş duyumuz aracılığıyla dışarıdan bize ulaşan verileri algılamak ve bunlara tepki vermekten oluşan nörolojik faaliyetlerimizin, tüm davranışlarımızın kaynağı olması anlamına gelmektedir. Etkilenmemiş gibi görünmeye çalışırken yüz ifademizin ve vücut hareketlerimizin otomatik olarak bunu yansıtmaya bula bir örnek teşkil etmektedir. Kısaltmadaki ikinci harf **Linguistik** için kullanılmaktadır. Linguistik terimi, düşüncelerimizi ve davranışlarımızı düzenlemek ve hem kendimizle, hem de başkalarıyla iletişim kurmak için dilin nasıl kullanıldığı ile ilgilidir. “Araba kullanmayı öğrenmek istemiyorum” ile “uçmayı öğrenmek istiyorum” arasındaki fark buna bir örnek olarak verilebilir. Kısaltmadaki son harf **Programlama** teriminin baş harfidir. Sonuç almak için düşünce ve davranışımızın seçimini farkında olarak veya olmayarak kendimizin yapıyor olması programlamaya bir örnektir.

NLP genel anlamda şunları kapsar (Alder, 2004: 22);

- İletişim
- İçsel deneyim
- Dilin etkileri
- Üstün davranışı biçimlendirme
- Beynimizi nasıl kullanırız

Bir davranış bilimi olarak NLP'nin kapsamı içinde şunlar vardır (Alder, 2004:24);

- Bir bilgi sistemi-epistemoloji
- Bilgi ve değerlerin uygulanması için yöntem ve süreçler-metodoloji
- Bilgi ve değerleri uygulamak için gerekli olan araçlar-teknoloji

NLP'yi bütünselliğinden ve ruhsallığından arındırarak salt teknoloji olarak sunmamak gerekir. Aslında NLP kişisel inanç, misyon ve vizyona odaklanmaya sadece birey bazında değil, daha büyük sistemlerin (aile, toplum, evren) bir üyesi olarak bireyi anlamaya yönelik bir çerçeve

sunar. NLP, bütünsel bakış açısını koruyarak detaylara odaklanma yöntemidir. Bireysel özdeğişimi, kendin olmayı mümkün kılan, iç iletişimi maksimize eden bir araçtır. Herkes kendi içindeki yetenekleri, potansiyel gücü kullanmak ister. Amaç, bireyin kendisinin en iyi versiyonu olabilmesidir (NLP Dünyası, 2006).

Kişisel mükemmelliği yakalamanın bilimi ve sanatı olarak adlandırılan NLP kavramının temeli, bireyin bazı sağduyu ilkelerinin yanı sıra, “iyi yaptığım bir şeyi nasıl yapıyorum?”, “onu nasıl daha iyi yapabilirim?”, “başkalarında hayranlık duyduğum becerileri nasıl kazanabilirim?” gibi soruları cevaplandırabilmesine dayanmaktadır. Örneğin, balet Barışnikov’a kendisini diğerlerinden ayıran şeylerin neler olduğu sorulsa, çok çalışması, gıdasına ve yaşam koşullarına dikkat etmesi, iyi bir eğitim almış olması gibi şeylerden söz edebilir. Oysa bunları yapan herkes onun kadar başarılı olamayabilir. Fark yalnızca bunlarla ilgili değildir. NLP’nin başlıca amacı, insanların daha etkili bir biçimde iletişim kurmasına yardımcı olarak, kişisel ve kişilerarası iletişimde mükemmelliği yakalamaktır. NLP, insan organizmasında şaşırtıcı bir bilgisayar olan, fakat insanların onu nasıl kullanabilecekleri konusunda bir bilgisinin olmadığı beyinlerini nasıl kullanılabileceğini öğretir. Etkin iletişimi, kişisel gelişimi, değişimi ve öğrenmeyi kolaylaştırmak için modeller ve stratejilerden oluşur. Bu nedenle de yönetim ve eğitim alanında sıkça kullanılmaktadır. Bir kişisel gelişim metodu olarak ticari pazarlaması okul ve şirketlerde yapılmaktadır.

NLP’nin temel amaçlarından biri de, tam öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini ve yeni bilginin daha önce var olan bilgiler ile etkileşimini anlamaktır. Bu alandaki araştırmalar sayesinde, günümüzde birçok etkili öğrenme ve öğretme stratejisi geliştirilebilmiştir. NLP teknikleri, velilere, antrenörler ya da eğitmenlere, çocuklarının ya da öğrencilerinin daha başarılı sonuçlar almalarını sağlayacak olan metod ve uygulamalar sunar. Bundan dolayı eğitim öğretim alanında çalışan birçok öğretim görevlisi bazı temel NLP aracını, ders metodolojisine ve sınıf yönetimi alanındaki çalışmalarına entegre etmiştir. NLP, gruplarla birlikte çalışan insanların, mesleklerini daha başarılı uygulayabilmelerini sağlayacak olan araçlar da sunar.

İnsan beyni süzgeçler kullanarak üç unsurun kodlarını çözmeye çalışır. Bunlar genelleme, anlam kayması ve anlam kaybıdır. Diğer bir deyişle, görüntüler, sesler ve hislerin deneyimlere, duygulara, inançlara, kavrayışlara ve 'doğruya'- bir insanı ayakta tutan şeylere- nasıl dönüştüklerini anlamaya çalışır.

2.1.2. NLP'nin Tarihi Gelişimi ve Felsefesi

NLP, 1960 lı yıllardan beri ortaya çıkan insan iletişimi hakkında en önemli sentezi oluşturmaktadır. Gregory Bateson(antropolog), Noam Chomsky(dilbilimci), Alfred Korzybski

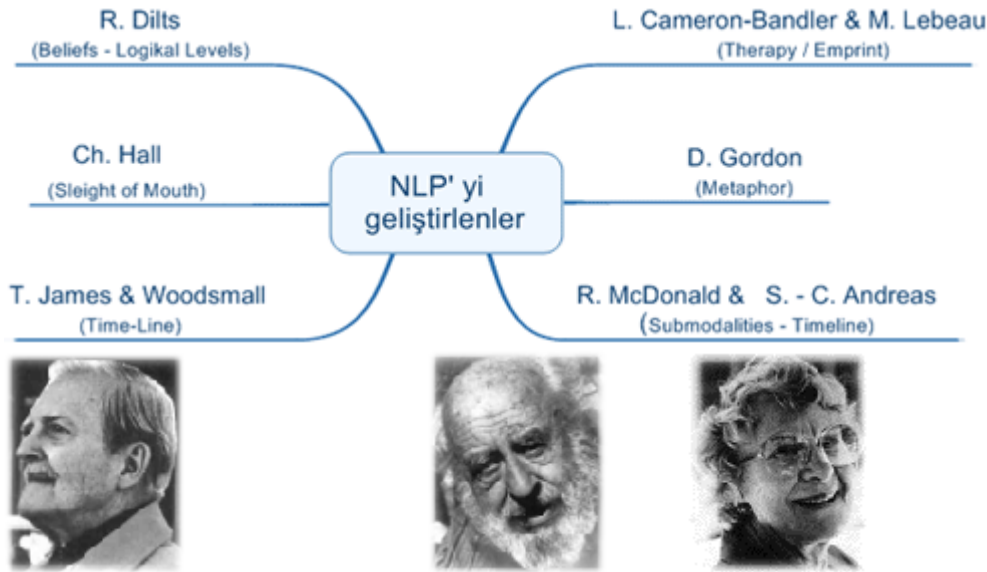
(dilbilimci), Milton Erickson(modern hipnoterapi uzmanı) pek çok kişinin fikirleri üzerine kurulmuştur. Yetmişli yılların sonlarına doğru Santa Cruz Üniversitesinden Profesör John Grinder ile matematik mühendisi ve Gestalt Terapisti Dr. Richard Bandler biraraya gelip, aile terapisi, Gestalt Terapisi ve Hipnoterapi gibi alanlarda, olağanüstü başarılı sonuçlar elde eden uzmanları araştırmaya başlamışlardır(NLP Dünyası, 2006).

NLP çalışmaları, araştırmacıların kendilerine sordukları basit bir soruyla başlamıştır; “sadece herhangi bir uzmanlık becerisine sahip bir kişi ile, aynı beceriye sahip olmasına rağmen konusunda daha üstün olan birisi arasındaki farkın nedeni nedir?” Araştırmalarına Hipnoterapi dünyasının önemli ismi H.Milton Erickson, aile terapisinden Virginia Satir ve Gestalt Terapisinin kurucusu olan Fritz Perls gibi dünyaca ünlü kişileri mercek altına alarak başlamışlardır. NLP'nin üzerine kurulu olduğu temel metodu geliştirmişlerdir: Model alma NLP'nin temel metodudur. Amaç, bu insanların kullandıkları yöntemlerin kalıplarını tespit etmek ve başkalarına öğretmektir. Laboratuarda tekrarlanan bilimsel deneylerin her seferinde aynı sonucu veriyor olmaları gibi, bireyin öznel deneyimlerinin de aynen tekrarlanabilen bir sistemi vardır. Yukarıda ismi geçen üç usta terapistin iletişimde, bireysel değişim sağlamada ve kişinin hayattan zevk almasını sağlayacak yöntemlerindeki otomatik davranış kalıpları aynıdır. Acaba Bandler ve Grinder bu kalıpları kendileri aynen tekrarlasalar aynı sonuçları alabilirler miydi? Kendilerine sordukları diğer bir soru buydu. NLP kurucuları soru sormaya devam ettiler. Başarıyı modellemek mümkün müdür? Her alanda mükemmeliyetin kalıpları vardır ve bu kalıpları tekrarlamak mümkündür. Üniversitede, bir grup gönüllü öğrenci üzerinde bu üç başarılı insanın etkin düşünme ve iletişim kurma kalıplarını modelleyen Grinder aynı etkin sonuçları almayı başarmıştır. Başarı yaratan ve tekrarlayabilen zihin modeli bu sonuçlardan biridir (Bandler, Grinder, 1981: 73).

Usta iletişimcilerin davranış kalıplarını modelleyen Bandler ve Grinder daha sonra seminerlerinde öğrencilerine bu modeli aktarmaya başlamışlardır. Bu sırada bilinçli olmayan iletişim kalıpları ve hareket etme tarzlarıyla karşılaştılar. Bu kalıpları kendilerinde ve başkalarında deneyerek NLP adını verdikleri pozitif farkları yaratan ve mükemmelliğin bilinçli olarak öğrenilebildiğini anlatan dersler verip atölye çalışmaları yaptılar. NLP'nin ilk çalışmalarına önemli bir katkı ise, antropoloji, psikoterapi, biyoloji ve sibernetik alanında çalışan İngiliz antropolog Gregory Bateson tarafından yapılmıştır (Alder, 2004: 18, 21, 31). Onun sistemler kuramı alanındaki çalışmasından esinlenerek Yeni Kodlama adı altında NLP geliştirilerek aşağıdaki anahtar kavramlara bağlı olarak tanımlanır:

- Durumlar (zihinsel)
- Bilinçli ve bilinçsiz ilişkiler
- Algılanabilir pozisyonlar (birinci ve ikinci kişi gibi)

- Çoklu tanımlamalar (sistemik özellikler)
- Algılanabilir süzgeçler

Dr. H. Milton Erickson
(NLP Dünyası, 2006)

Dr. Fritz Perls

Dr. Virginia Satir

Şekil 1. NLP Kurucuları ve NLP'yi Geliştirenler

2.1.3. NLP'nin İlkeleri

NLP belli başlı ilkelere, ya da ön varsayımlar (presuppositions) olarak bilinen kabul görmüş gerçeklere (önkabuller) bağlı kalır. NLP, bizim inançlarımızla ve beklentilerimizle ilgili kabullenmelerin altında yatan varsayımlardan oluşur. Öyle olduğunu kabul edip, ona göre davrandığımız fikir ve inançlarımız, ön varsayımlardır (Özbay, Erengil, 2005). Alder'e göre, bu ilkeleri izafiyet teorisi gibi değişmez yasalara değil ekonomik yasalara benzetebiliriz. NLP ilkeleri büyük çapta kabul edilmiş olmalarına rağmen yalnızca belli bir şekilde hareket eden insanlara bağlıdır. Belirli bir sayısı yoktur ve insanların onları ifade etmek için kullandıkları kesin tanımları birbirinden farklıdır.

NLP varsayımları arasından eğitimde kullanılması yararlı olacak birkaç tanesini bu bölümde ele alacağız. Bu varsayımlardan bazıları şöyle sıralanabilir (Andreas, Faulkner, 1994: 333– 365, Alder, 2004: 35– 55, Blackerby, 2002, Tosey, Mathison, Michelli, 2005, Kamp, 2003: 41- 69, Knight, 1995: 106- 121, Çelik, 2004, Saygın, 2000: 13- 24):

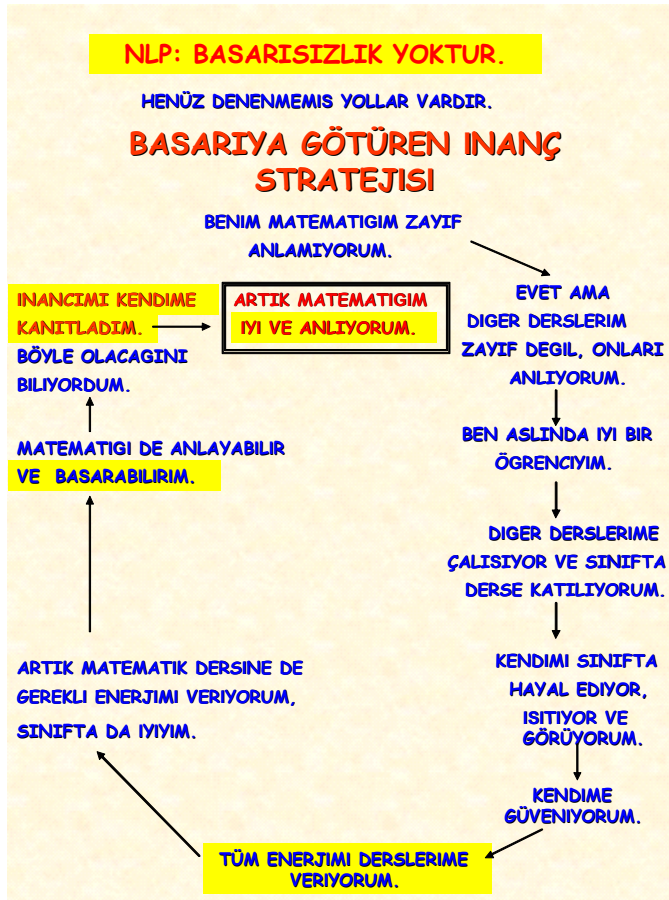
1- İnsanlar, kendi yaşamlarını istekleri doğrultusunda şekillendirebilmek ve gerek gördüğünde değiştirebilmek için ihtiyaç duyduğu tüm kaynaklara kendi içinde sahiptir.

İnsanoğlu değişimi meydana getirmek için gerekli olan tüm olanaklara sahiptir. NLP' deki amaç, ihtiyaç duyulan kaynaklara, istenilen zamanda istenilen yerde ulaşabilmek ve bunlardan en iyi düzeyde yararlanmaktır. Zihinsel görüntüler, iç sesler, duygular ve hisler zihinsel ve fiziksel kaynaklarımızın temelidir. Onları istediğimiz şekilde kullanabiliriz. Verimliliğimizin en üst düzeyde olması için bu kaynakları yani kendimizi bütünüyle kullanmamız gerekir.

"Yaptıkları şeyin içerisine çok şey koydukları" için hayran olduğumuz insanlar vardır. Öğretmenler de kalbini, aklını ve vücudunu uygun bir şekilde ortaya koyarak davranır ve öğrenciler üzerinde hayranlık uyandırır. Öğrenci hayran olduğu, NLP terimiyle model aldığı öğretmenini tüm bu kaynaklara sahip bilir ve kendi kaynaklarını bulma çabasına girer. Farkında olmadan sınıf içerisinde öğretmen tarafından bir NLP ilkesi uygulanmış olur.

2- İletişimde hata yoktur(başarısızlık diye bir şey yoktur), sadece geri bildirimler vardır

NLP'nin temel ilkelerinden biri başarısızlığı kesinlikle yok sayar. Eğer başarısızsanız, bunu başarıya dönüştürme yolları sunar. Aşağıda matematikten başarısız olan bir öğrenci için bir düşünce döngüsü örneği yer almaktadır.

Şekil 2 – NLP ile Olumlu İnanç Stratejisine Bir Örnek (Çelik, 2004)

Karşıdan alacağımız tüm tepkiler ya da elde ettiğimiz sonuçlar bizim için bir geri bildirim ve böylelikle bu sonuçlardan öğrenebileceğimiz faydalı bilgiler niteliğindedir. Geri bildirimler, uygulamış olduğumuz yöntemin bizi çözüme ya da hedefe yaklaştırıp yaklaştırmadığı konusunda bilgi vererek, gerektiği takdirde bizi yeni çözüm yolları aramaya davet eder. Düzelttiğiniz her başarısızlık hedefinize ulaşma şansınızı diğer bir deyişle başarı şansınızı artırır. "Başarısızlık" denilen şey öğrenme eylemimizin büyük bir kısmını açıklamaktadır ve her başarısızlık şimdi ve gelecek için bir kaynak sağlar.

Belirlenmiş bir program kullanmak yerine derslerini açık bir forum olarak yapmaya karar veren bir öğretmen düşünün. Kısıtlı konuların olduğundan şikayet eden öğrenci, hiçbir kısıtlamanın olmadığı bu derslerde bu sefer hiçbir yere ulaşamadığından şikayet eder. Öğretmenin uygulaması başarısızlıkla değil farklı bir geri bildirimle sonuçlanmıştır. Öğretmen bir sonraki derste iki yaklaşımın karşılaştırmalı artılarından ve eksilerinden bahsederek üçüncü bir alternatif yaratmaları için öğrencilerine söz hakkı verir. Öğrenci tepkisinin dikkate alındığını hisseder ve yapıcı şekilde karşılık verir. Öğretmen iletişimi kurma yolunu bulur ve öğrencisinin saygısını da kazanır.

Okullarımızda öğrenme ile ilgili en büyük problemlerden biri nasıl geri bildirim verip alacağımız konusudur. Birşeyi öğrenmeye çalıştığımızda ya da yeni bir şey denediğimizde, periyodik olarak durmak ve geçen süreci kontrol etmek, yeni değişikliklere ihtiyaç olup olmadığına bakmak zorundayız. Bu süreç kontrolüne geri bildirim denir ve öğrenme sürecinin en önemli bölümüdür. Çoğunlukla öğrenciler kişisel olarak geribildirim alacaklar ve sınav, ödev gibi okul çalışmalarındaki notları düşükse bu geribildirimleri bir başarısızlık olarak değerlendireceklerdir. Bu sonuç, onların kim olduklarına ve kendilerine olan güven duygularına kadar gider, zamanla kimlik ve kişiliklerinin bir parçası haline gelir. Bunu hayatlarının kalan kısmına taşıma eğilimi gösterirler.

Maalesef okullarımızdan mezun olma sistemi bu uygun olmayan geribildirim sonuçlarını teşvik eder. Bu nedenle, öğrenme aktivitesine tek seferde verilen geri bildirim sonucu yerine tüm hayatı belirleyen bir sonuç haline gelir. Başarılı olabilmek için değişiklikler ve düzenlemeler üzerine odaklanacak okul sistemlerine ihtiyacımız vardır.

3- Kurmuş olduğumuz iletişimin anlamı, karşımızdan almış olduğumuz yanıtta saklıdır.

NLP'nin ana uygulamalarından biri daha iyi iletişim yoluyla değişimi iletme ile ilgilidir. İletişimin değeri kavrama eyleminin nakledilmesinde yatar. Geleneksel iletişim üç unsura odaklanır: mesaj, tavır ve ortam. NLP ise iletişimin yarattığı etki ya da sonuca yoğunlaşır. Tepki bir iletişimin etkisini doğrular, onu anlamlandırır ve başarı/başarısızlık için bir zemin oluşturur.

İnsanın kendisiyle ya da çevresiyle iletişim kurmaması imkansızdır. Ancak insanlar belli bir amaç ya da beklenti çerçevesinde başka insanlarla iletişim kurarlar. Karşımızdakinden beklediğimiz tepkiyi alamamak, iletmiş olduğumuz bilginin karşımızdakine istenilen şekilde ulaşmadığını gösterir. Bu durumda olumsuz tepki göstermek, iletişimde hecelemeye başvurmak ya da ısrar etmek yerine davranışımızı değiştirmek bizi istenilen sonuca daha çabuk ulaştıracaktır.

Bir iletişim iletenin sorumluluğundadır. İletişim sonucunun başarı ya da başarısızlığı bu kişiye bağlıdır. İletenin aşağıdakiler gibi bir amacı ya da nedeni vardır;

- Bilgi vermek
- Tesir etmek
- İkna etmek
- Kalıcı olmak
- Soru sormak, örneğin bilgi almak için
- Vakit geçirmek

Sınıf ortamlarında ileten konumunda olan öğretmenin de amaçları aynıdır. Öğrencisiyle iletişim kurmaya çalışan bir öğretmenin anlattığı şeyler aslında öğrencisinin anladığı kadardır. Öğretmenin ifadeyi veriş amacıyla öğrencinin anlayışı farklı olabilir. Önemli olan öğretmenin nasıl anlaşıldığının farkında olmasıdır. Eğer bir öğrenci öğretmenin ona anlatmaya çalıştıklarının onun yaşam ortamında işe yaramayacağını söylerse, öğretmen bu öğrenciye faydalı olacak şekilde bilgiyi nasıl sunabileceğini yeniden düşünmelidir. Öğretmenin sadece sözleri değil vücut dili de aynı mesajları vermelidir.

Öğretmen öğrencilerine birkaç temel ve değerli iletişim kuralını benimsetmelidir:

- Bir sonuç sahibi olun. Ne istediğinizi bilin.
- Şimdiye kadar sahip olduğunuz gerçek ve bilinçsiz niyetlerinizi tespit edin.
- Sonucunuza ulaşmak için ihtiyacınız olduğunu düşündüğünüz şeyi söyleyin ya da yapın / söylemeyin ya da yapmayın.
- Sahip olduğunuz etkinin farkına varın ve sonucunuza ulaşana kadar sözleriniz ya da davranışlarınızı ayarlayın.

4- Bir şey istediğin sonucu vermiyorsa yeni bir şey dene.

Bu varsayım bir çağrı niteliğindedir ve etkilerimiz sonucunda aldığımız her türlü tepki (istenmeyen sonuçlar dahil), bir geri bildirim yani bizim için faydalı bir bilgi içerdiğinden, istediğimiz sonucu alana kadar davranışlarımızda esnek olup, yeni şeyler denemeye davet eder. Çünkü her zaman bir seçenek daha vardır ve insanlar algılayabildikleri arasından en iyi seçeneği seçerler. Ne kadar çok tercih imkanımız varsa, o kadar iyidir. İnsanlar sahip oldukları davranış

seçeneklerinden, o an için en uygun olanını seçerler. En geniş davranış seçeneği, yani tercih repertuarı olan kişi, kompleks sistem dinamiği içerisinde esnekliği sayesinde durumu daha iyi kontrol edebilir. Seeneklerimiz deneyimlerimize dayanır. Yerine daha faydalı bir deneyim geçene kadar aynı deneyim tekrarlanır. Eğer ğrenci belirli bir aktivitenin bir parçası olmayı reddetmişse ğretmen bu aktiviteyi kötü anlattığı için hatta onu planına dahil ettiği için kendini suçlayabilir. Alternatif olarak o öğrencinin dik başlı ve bozguncu olduğunu da düşünebilir. NLP'nin bu varsayımı ile farklı bir tavır takınarak bu ğretmen kendine bu öğrenciyi onun bir parçası olmaya cesaretlendirecek şekilde aktiviteyi nasıl sunabileceğini veya bunu mümkün kılabilmek için başka ne yapılabileceğini sorar.

Belirli bir davranış herhangi bir zamanda mümkün olan en iyi tercihtir. Eğer bir insan kendi standartlarına göre "daha iyi davranışın" farkında olsaydı onu seçerdi.

Öğretmenlerin çoğu kastettikleri şey anlaşılmadığında veya istediği sonucu elde edemediğinde onu tekrar eder. İyi bir eğitimci öğrencilere bir mola verip farklı ve daha hafif bir konuyla devam edebilir. Daha sonra konuya dönüp öğrencilerin istenen sonuca daha yakın oldukları görülebilir. Bir konuya iyice daldığımız bir anda, ani fiziksel bir dürtüyle tuvalete gitme ihtiyacı duyduğumuz olur. Bu dürtü giderildiğinde çoğunlukla yeniden konu üzerinde çalışmaya devam edebiliriz. Aslında bu fiziksel eylem bize bir sonraki adımı atmak için ihtiyaç duyduğumuz arayı verir.

5- Harita arazinin kendisi değildir.

NLP'nin anahtar önermesidir ve kökeni Alfred Korzbski'nin 1933 yılında verdiği şu beyanata dayanır; "zihninizin ya da kendi dünyanıza bakış aınızın harita olduğunu düşünün. Bu zihinsel harita nesneleri ya da olayları nasıl gördüğümüzü, nasıl algıladığımızı; nesnelerin ya da olayların ne anlama geldiğini; gördüklerimizi, duyduklarımızı ve hissettiklerimizi nasıl kodladığımızı, daha sonra anımsayabileceğimiz ya da kavrayış ve fikirler şeklinde birdenbire bilinç dışına çıkabilecek hatıraları nasıl oluşturduğumuzu simgeler (Alder, 2004: 38)."

Dünya bolluğun ve zenginliğin olduğu bir yerdir. Her insanın, dünyanın nasıl bir yer olduğu konusunda zihninde bir temsili vardır. Zihnimizdeki bu temsillerden hiçbiri dünyayı gerçekten olduğu gibi ya da eksiksiz yansıtmaz. İnsanlar ise gerçekliğin kendisine değil zihinlerinde bulunan bu haritaya, yani temsile tepki gösterirler. Zihin haritalarını değiştirmek ve güncellemek, dünyayı değiştirmekten daha kolaydır. Bu varsayım, kendimizi ve başkalarını mümkün olduğunca geliştirmemiz için faydalıdır. Bizi gelişimimize bir sınır koyma fikrinden uzaklaştırır. Fırsatların sınırlı olduğu ve bu sınırlı alan içerisinde yarışmamız gerektiği görüşünden çok her zaman daha fazlası için potansiyelin varolduğunu söyleyen bir düşünüş tarzını ön plana çıkarır. Bireyin mutlak

hakikati bilmesi mümkün değildir. Amaç, en doğru değil, en zengin haritayı oluşturmaktır. "Harita" terimini coğrafi anlamıyla ele alacak olursak; ne kadar geniş olursa olsun bir kağıt parçası üzerinde temsil edilmek istenen bölgenin birebir yansıtılması mümkün değildir. Ancak hem fiziki, hem coğrafi detaylara sahip; tarihi mekanları ve konaklama tesislerini gösteren, ayrıca her türlü kara, deniz ve hava ulaşımına dair de detaylı bilgi veren bir harita çok daha işlevseldir. Bir sorun karşısında ne kadar çok davranış alternatifi varsa başarı şansı da bu çeşitlilik oranında artar. Mükemmel kişiler, çok çeşitli bakış açıları ve çok sayıda davranış seçenekleri içeren haritalara sahip olan kişilerdir. NLP, bakış açılarını ve davranış seçeneklerini artırma, zenginleştirme yöntemleri sunar. Çok seçenek sahibi olmak kişiyi mükemmelliğe yaklaştırırken, çok çeşitli bakış açılarına sahip olmak da olgunlaştırır.

6- Her davranışın altında olumlu bir niyet yatar.

Özellikle aileler ve öğretmenler için bu ilke en güçlü ve kullanışlı iletişim fikirlerinden birisidir. Her davranışın altında olumlu bir niyeti arama ve bulma fikri, en çılgın, en acı verici, en yanlış görünenlerde bile gereklidir. Kızınız, oğlunuz, öğrenciniz sizi önemsemiyorsa, kardeşine zarar veriyorsa, okulda problem yaratıyorsa, ödevlerini yapmıyorsa, sigara veya uyuşturucu kullanıyorsa...Bu negatif örneklerin tümü olumlu bir niyete sahiptir. Gerçekte davranışın oluşmasına neden olan bu niyettir. Olumlu niyet fark edilip, kabul edilene ve geçerli sayılana kadar olumsuz davranış değişmeyecektir. Bu nedenle niyeti davranıştan ayırmak ve niyetin olumlu olduğundan emin olmak önemlidir. Olumlu niyet nedir önce bunun tanımlanması gerekir. Bir iletişim veya davranışın altındaki niyetiniz, ne yapmak istediğiniz, neye ulaşmak istediğinizdir. Bu sizin davranışı yapmaktaki amacınız, sebebinizdir. Çoğu kere farklı mantıksal seviyelerde çoklu niyetlere sahipsinizdir. Bunlar bazen bir çeşit hiyerarşi şeklinde birbirinin içine geçmiştir. Niyetlerin çoğu bilinçli değildir. Bazıları geçmişten gelir ve biz nereden geldiklerini unutmuşuzdur. Bazıları gözle görülebilir ve hızlıca baş edilebilir. Gizli olumlu niyet ile bilinçsiz yapılan olumsuz davranış kronik problemlere neden olanlardır.

Olumlu niyeti bulma gücünün bir parçası, karşımızdaki kişiden aldığımız yanıtta yani iletişimde. Eğer davranış veya iletişime utangaç, önyargılı, eleştirel veya olumsuz bir niyetle bağlıysanız otomatik olarak savunma, geri çekilme, saldırı tepkisi alırsınız ve düşman hale gelirsiniz. Eğer dürüst ve aktif şekilde olumlu niyetinizi gösterir ve ararsanız size karşı kendini savunan ya da size saldıran bir kişiye gerek yoktur. Siz bir tehdit değil dostsunuzdur.

Davranışlarımızın çoğu alışkanlıklar biçiminde bilinçsizce gerçekleşir. Bu davranışların arkasındaki niyetleri ya da anlamı tespit etmek kişisel bilginiz içindeki akıllı bir yatırımı ortaya çıkarır. Yaptığımız her şeyin amacı bir hedef ya da niyeti meydana getirmektir. Bu da bizim eğer

istersek amaca ulaşan varlıklar olabilmemizi sağlar. Her türlü sistemde olduğu gibi bir kere hedefinizi belirlediniz mi sistem otomatik olarak işlemeye devam eder.

İlk bakışta olası olumsuz etkileri göze çarpsa dahi, her davranışın onu uygulayan kişi için olumlu bir işlevi vardır ve bu çerçevede anlaşılmalı çalışılmalıdır. Öğretmenin saygı görmek için bağırması, öğrencinin kendini güvende hissetmek için saklanması, bir öğrencinin diğerine kendini korumak için saldırmaması gibi. Sigaraya başlayan bir genç, okul öğretmenleri, ebeveynler ya da sigaranın sağlığa zararlı olduğuna dair uyarılarda bulunan devlet yetkilileri gibi otorite figürlerden bağımsız olma arzusu taşıyor olabilir. Diğer ihtimal düşünüldüğünde, bu gençler, büyüdüklerini hissetmek için arkadaşlarının saygı ve hayranlık göstermelerini istiyorlardır. Davranışlarımıza ne gibi nedenler yüklersek yükleyelim böyle niyetleri bilinçsiz olarak içimizde barındırırız. Diğer durumlarda kişi (daha yaşlı ya da zeki olabilir) sigara içme alışkanlığını bırakmak isteyebilir ve davranışı kışkırtan asıl niyetlerden çok sonra bu niyeti bilinçli bir amaç olarak sürdürebilir. Yine de sigarayı bırakma çabalarında hesaba katılmayan bir başarısızlığın altında muhtemelen gizli, çatışan niyetler bulunmaktadır. Örneğin; kilo almak, baskıdan kurtulmak, sosyal nedenler vs.

Bu niyetler bir amaca ulaşmak için beslenen güçlü ve bilinçli arzudan daha kuvvetsiz olmayan güdümsel hedefleri oluştururlar. Gerçekten de bilinçli zihinden geçen bu tarz bir niyet daha faydalı olabilir ve hayatlarımızdaki tuhaf alışkanlık güçlerini açıklayabilir. Bilinçdışı niyetleri meydana çıkaracak şekilde tüm zihin ve beden sistemimizle olumlu davrandığımızı varsayarak, NLP bu bilinçdışı niyetleri 'olumlu' olarak adlandırır.

7- Bir insan bir işi başarabiliyorsa bunu herkes başarabilir, öğrenebilir.

Bu ilke ihtimaller dünyasını açar ve bizi kendimiz ve başkaları ile ilgili sınırlandırılmış inançlardan uzak tutar. Sertlik ve umutsuzluktansa açıklık ve çözüm bulma konusunda liderlik yapar. Bizi merak, neşe, zevk ve olumlu düşünme ile motive eder. Herhangi bir durumda nasıl öğrenileceği ve başarılı olunacağını öğrenmemizi sağlar. Bu ilke, okullara gitmeden önce öğrenme hakkında nasıl düşündüğümüz ve hissettiğimizdir. Konuşma, yürüme gibi öğrenmesi karmaşık ve zor sosyal yetenekleri okul öncesinde öğreniriz. Başkalarının yapma şeklini taklit ederiz ve önce adım atmayı sonra yürümeyi, önce kelimeleri sonra cümle kurmayı öğreniriz. Okullarımızda, öğrencilerimizde, ailelerde, öğretmenlerde ve yöneticilerde aynı öğrenme şekline ihtiyacımız var. Yeteneği alt parçalarına bölmek.

Başarılı bir insanın model alınmasıyla başarılı yaptığı iş üzerine odaklanılmalıdır. Her şey doğru şekilde parçalara ayrılırsa öğrenilebilir. Bazen öğrenmenin önündeki en büyük engel, materyalin miktarı veya içinde bulunduğu alandır. Öğrenene sıkıcı gelmesidir. Bunun baş edilebilir

miktarlara nasıl parçalanacağını, model aldığı başarılı kişilerden öğrenerek işi daha ulaşılabilir hale getirebilir (Blackerby, 2002).

8-En esnek olanlar en etkili olur.

Davranışsal esneklik daha çok seçenek demektir. Bu seçeneksizlikten ya da sınırlı seçenekten daima daha iyidir. Bir başka deyişle, bir seçim yapmak hiç seçim yapmamaktan iyidir. Esneklik sayesinde seçenekler yaratabilir ve içindeki potansiyel kaynağı ortaya çıkarabilirsiniz

Düşüncelerimizin ve tepkilerimizin çoğu robotlaşmıştır. Duygularımızın bir kısmı dondurulmuş veya bastırılmıştır. NLP'de esas olan, bireye esneklik kazandırmaktır. Çünkü mükemmel olmak, her koşula en öz ve esnek uyumu gösterebilmektir. Fobilerimiz, daha zayıf korkularımız, komplekslerimiz, bizi kısıtlayan prensiplerimiz, bam tellerimiz gibi. Bunlar olmasaydı çok daha rahat, iç özgürlüğüne sahip ve zihinsel açıdan yüksek verimli olurduk.

Eğitim ortamında bu esneklik öğrencileri alternatif stratejiler düşünmeye cesaretlendirme konusunda öğretmenleri teşvik eder. İç dönük biri olduğu için sunum yapamayacağını söyleyen öğrenciye yardım edebilmek için yine de etkili bir şekilde sunum yapabilme ihtimalini düşünecek şekilde cesaret verilmelidir. Bunun içinde bu ifadeyi kabul edecek şekilde tepki verecek kadar esnek olunmalıdır. Kişilik olarak ele alındığında iç dönük olabileceği kabul edilip aynı zamanda dışa dönük olabildiği zamanları gösteren örnekler araması veya bunları etkili bir sunum yapabilmesine yardım edecek şekilde nasıl kullanabileceğini görme noktalarında yardım edilmelidir. Bu etkili sunum yapabilen kişilerin özellikle dışa dönük olmadıklarını hatırlatarak yapılabilir (Yılmaz, 2004: 4- 6) .

2.1.3.1. NLP'nin Temsil Sistemleri

Çevremizdeki dünyayı nasıl simgeleyeceğimizi tayin eden bu sistemler, görme, işitme, hissetme, tat alma ve koklamadan oluşurlar (Adler, 2004: 171- 176; Knight, 1995: 11- 36).

Görme (V:Visual): Daha fazla kullanmaya eğilimli olduğumuz için bu duyu, temsili sistemin en üst kademesinde yer alır. Beyinde en fazla yeri kaplar ve en karmaşık yapıya sahiptir. Görme işlemi dışarıdaki bir objenin optik kaydı ile başlayan ve ne gördüğümüze inandığımız ve bizim için ne anlama geldiği ile sona eren bir olaylar zincirine bağlıdır. Görme tek başına gözlerde gerçekleşmez. Gözlerimizden çok beynimiz aracılığıyla görürüz. NLP'nin temel becerisi, görsel belleklere nasıl giriş yapıldığını ve amaçlar için onların nasıl değiştirildiğini ya da çalıştırıldığını öğrenmektir. Görsel düşünme biçimine sahip kişiler resimlerle düşünür, fikirlerini, düşüncelerini, imgelerini, belleklerinde görüntüleyerek depolarlar.

İşitme(A:Auditory): Görmek gibi bu duyuyu da içsel bir şekilde yansıtırız. Bu temsil sistemi, hem analog özelliklerini-ses yüksekliği ve tonu- hem de dil ve konuşmanın dijital ya da sembolik özelliklerini-sözler- içerir. İşitsel düşünme biçimine sahip kişiler, insanlar ya da nesnelerle ilgili seslerle düşünürler.

Hissetme(Dokunma)(K:Kinesthetic): Bu temsil sistemi içinde ağırlık, ısı ve doku, hareket hissi ve uzaydaki pozisyon yer alır. İnsanın ruh durumu onların fiziksel yönlendirmeleriyle beraber değişir. İnsan duyularının tarifi çoğunlukla dokunsal terimler içinde imkansızdır. Bir şey hakkında nasıl hissettiğinizi açıklarken dokunma duyusu ve kıpırdamaktan daha fazlasını kastedersiniz.

Tad Alma(O: Olfactory) ve Koklama(G:Gustatory): Bu duyular bellek ve hayal gücünün özel bir bölümünü oluştururlar. Örneğin; bir tat ya da koku uzak bir hatıranın anımsanmasına göüntü ve sestten çok daha kuvvetli ve olağanüstü bir şekilde neden olabilir.

VAKOG kodlaması ile bilinen yukarıdaki temsil kanalları, nörolojimiz aracılığıyla filtrelendirir. Ne zaman bir olayı hatırlasak onu nörolojimizden süzölmüş ve kodlanmış olarak ve duyuya özgü terimlerle, yani görüşte, septe, histe, kokuda ve tatta yeniden sunulmuş olarak hatırlarız. Her temsil sistemi bir ağı bölümüdür. Herkesin temsil sistemi farklıdır. Öğrencilere okul hayatının nasıl bir şey olduğunu sorarsanız, biri sınıfların dizaynından, biri güröltölü olduğundan, biri kitap silgi kokusundan bahsedebilir. NLP tekniğinde, kendinizin ve başkalarının temsil sistemlerini tanımak ve onları nasıl kullandıklarını bilmek, gelişim yönünde çok iyi bir başlangıçtır. Güçlü ve zayıf yanların tanınmasına yardımcı olur. Güçlü yanlar, genellikle en çok kullanılan temsil sistemi, zayıf yanlar en az kullanılanlardır (www.begmerk.com).

Genelde iki çeşit his vardır(Merlevede, Vandamme, Bridoux, 2006: 197): Dış(dokunsal) duyular ve İç (Vestiböler ya da denge, beden duyumu ya da duruş/hareket ve iç organ) duyular. Burada yaygın inanışın aksine bir his, bir duygu değildir. His betimleyici, duygu değeriendiricidir. Çoğunlukla bir duygu(genellikle iç organsal), bir his ve bir etiket in toplamıdır. Bu nedenle çoğu insan, verdiği etikete göre hisleri çok farklı şekilde tecrübe edebilir.

Biz bahsedene kadar kullandığımız harf karakterinin, okuduğunuz kitabın ağırlığının, sayfadaki ışığın kalitesinin ya da kağıdın ve yapıştırıcının kokusunun doğrudan farkında olmayabiliriz. Yine de tüm bu bilgi parçaları her zaman göz, kulak, deri, burun, ağız vs. yoluyla sürekli içeri alınır, ama biz sadece onların bir anlık kesiminden ya da seçiminden haberdar oluruz. Hepimiz aldığımız bilgileri kişiliğimize göre farklı şekillerde işlerken onlarda günlük yaşamımızı idame etmek için gerçeklik deneyimimizi nihai olarak silen, genelleyen ve bozan bir dizi filtreden geçer, aksi halde altından kalkmak mümkün olmazdı. İşte bu bilgidan kalan şey dünyaya bakışımızı oluşturur.

NLP'ye göre, "iç temsiller" bizim zihnimizdeki tecrübelerimizi bilme yolumuzdur. Buradaki "bilme" ile sol beynin mantıklı bilmesi farklıdır. Buradaki "bilme", zihnimizde, temsil

sistemimizdeki görüntüye, sese ya da duyguya ulaşma şeklindeki bilmedir. Örneğin; bilardo oynuyorsak ve istakayla topa belirli hızda ve doğrultuda vurduğumuzu hissederseniz o top daha hedefine ulaşmadan o sayıyı alacağımızı biliriz ya da hissederiz. Çünkü doğru vuruşu yaptığımızda, elimizin hızının ne kadar olacağı, yönü, istakanın topa değdiğinde çıkardığı sesin ne olması gerektiği hep bilinçaltımızda hazırdır. Yani içeriksiz olarak anlatırsak, zihnimizdeki hedef görüntü, ses ve duygu ile gerçek yaşamda gördüğümüz, duyduğumuz ve hissettiğimiz (bazen tattığımız ve kokladığımızın da) örtüşmesi gerekir. Burada görme, duyma ve hissetmenin sıralaması ve alt biçimleri (sub-modalities) önemlidir (Dövecü, 2006). Bu ayrımlardan alt sistemler olarak da söz edilir (Knight, 1995: 11). Duygu ve deneyimlerini denetleme becerisine sahip olan kişiler, alt sistemleri ayarlayabilir, onları istedikleri biçimlere dönüştürebilir. Düşünme biçimlerini denetleyerek zihinsel kıvraklık kazanır; bedensel egzersizin vücutlarında uyandırdığı etkileri zihinleri için oluşturabilirler.

2.1.3.2. NLP'de Değerler ve İnançlar Sistemi

Bir değer insan hayatının tüm alanlarını yönetir. Özgürlük, bağımsızlık ya da neşe gibi değerleri edinirken hepimiz zaman ve enerji harcarız. Farklı arzu ve amaçlara farklı değerler biçeriz. Eğer her şey aynı değerde olsaydı hiçbir şeyin değeri kalmazdı. Her birimizin ilkeler, yönergeler ya da kriterlerinin bir önem sırası vardır. Bu sıra hayatta mantıklı ve anlamlı olmamızı sağlayan bir sistem sunar. Bu çeşit bir değerler hiyerarşisi olmadan kişi kararlar alamaz ya da herhangi bir amaçla yaşayamaz. Kişinin amaçlar hiyerarşisi onun değer ve kişisel imajını yansıtır. Değerler genelde amaçlarımızı açıklar ya da onlara anlam kazandırır. Kişinin amaç hiyerarşisinin en üstünde, bir değer sadece sonucun uygun olduğu bir iskeleti değil aynı zamanda sonucun kendisini de oluşturur. Ayrıca değer neye inandığımızı da yansıtır (Alder, 2004: 106- 107).

- Bağımsızlığın önemli olduğunu düşünüyorum=değer
- Bağımsız olmak istiyorum=amaç ya da sonuç
- Bağımsızlığa inanıyorum=inanç

İnançlarımız, başlıca yaşam sonuçlarımız ve değerlerimiz kişisel bir gerçeklik haritası ve eşsiz bir kimlik yaratmak için iç içe geçmişlerdir. Örneğin; adaletlilik ve dürüstlüğe değer veren biri kendileri ve diğerleri adına bu bireysel özelliklere inanırlar. Davranışlarımızın çoğu kişisel inançlardan doğar. Kişisel inançların insanın davranışları üzerindeki etkisi genelde, başka insanlar, dünya ve farklı alemler hakkındaki inançlarımızdan çok daha fazladır (Alder, 2004: 112).

Değer ve kişisel inançlarınızı tespit etmek, kaynaklarını bulmak ve bir hiyerarşi oluşturmak gerekir. Böylece önem kriterlerini oluşturarak amaçlarınızı yeniden değerlendirir ve gerekirse inançlarınızı değiştirebilirsiniz.

Bireylerce asıl öğrenilen kendi kişisel filtreleri tarafından onlara dikte edilenlerdir. NLP bunları "inançlar, değerler, kararlar, hafıza" olarak tanımlar. Bu filtreler dünya modelimizi ve davranışlarımızı etkileyen bilgiyi tutma yollarımızdır. Öğrenenler inançları ve değer yargıları temelinde kararlar verirler. Çoğunlukla bir çelişki ortaya çıkar çünkü daha önceki öğrenme tecrübeleri o anki öğrenme ortamıyla örtüşmez. Değerler neyin doğru neyin yanlış olduğunu, neyi bilmemiz gerektiğini karara bağlamamıza temel sağlar. Bazı kültürlerde bazı inançlar zamanla zayıflamaktadır. Öğretmenlerin desteklemeye çalıştıkları risk alma gibi stratejilerin kabul edilmesi engellenmektedir. Hafızamız ve daha önceden alınmış kararlar davranışlarımızı etkileyen inançları yaratır. Öğrenenler daha önce kabul edilen stratejileri tersine çevirir. Yetişkinin öğrendiği parçalar aslında daha önce öğrenilip unutulmuş öğrenmelerle yer değiştirir. Sözel ve sözel olmayan iletişim arasında bir eşleşme olduğunda "uyum"a ulaşılır (Dam, 2005).

2.1.3.3. NLP'de Düşünme ve İnsan Beyninin Programlanması

NLP parçaların tanımlanmasıdır. İçerikten çok süreçle ilgilenir. Kendimizle ve diğerleriyle nasıl iletişim sağlanacağını anlatır. NLP modeli dışarıdan bize gelen bilgiyi nasıl işleyeceğimizi, göz kontağı, duruş, nefes alma ve hareketin önemini, bireyin neden çok nasıl düşündüğünü açıklar. Bilgi duyular aracılığıyla ulaştığından farklı bireyler mesajları farklı yollarla algırlar. Bunları algılamamız üç ana yolla gerçekleşir (Dam, 2005) :

-Silme (deletion): Öğrenenin elinde tutabileceği çok fazla bilgi vardır. Ancak bazı bilgileri silerek ya da görmezden gelerek girdi kontrolü yapmalıdır.

-Biçimini değiştirme (distortion): Öğrenen bilgiyi anlaşılabilir ve öğrenilebilir formlara çevirir. Bu süreç hem negatif hatalar, yanlış anlaşılmalara hem de pozitif öğrenilebilirlik ve motivasyona katkıda bulunur.

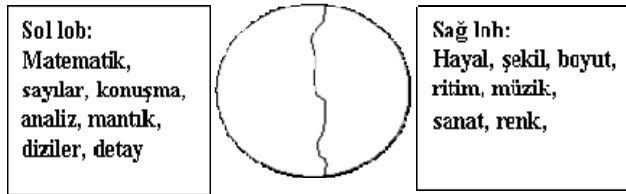
-Genelleme (generalization): Öğrenme yollarımızdan biri sahip olduğumuz bilgiyi alıp değerlendirme yapmaktır.

İletişimin (Dövcü, 2006); %55'i vücut dili (=BİLİNÇALTI), %38'i ses tonu (=BİLİNÇALTI) , %7'si sözlerden oluşur. Bu anlamda kullanılan dilin iletişime dönüşebilmesi için bilinçaltı devreye girmek zorundadır. Çünkü öğrendiğiniz dilin %93 ünü bilinçaltı kullanır. Öğrencilerin bilinçaltına nasıl hitap edileceği konusunda beyin fırtınaları yapılmalıdır. Daha önce derslerde uygulanan hikaye uydurma, fantezi yaratma, role-play ve taklit gibi sınıf aktiviteleri bu

abaların rnleridir. Ancak daha da geliştirilerek öğrencinin yaratıcılığını en st düzeyde ortaya koymasına olanak sağlayacak sınıf ortamları hazırlanmalıdır.

Eğitimde kullanılan Trans, öğrenmenizi ve konsantrasyonunuzu yükselten bir bilinç durumudur. Trans desteğiyle en st düzeyde performans elde edilir. Çünkü Trans, arzuladığınız hedeflere ulaşmanızı sağlayacak hızlı ve kolay kullanılır bir araçtır. ğrenmenizi olumsuz etkileyen ve yavaşlatan bilinaltınızdaki kendine güvensizlik, motivasyon, konsantrasyon eksiliği gibi durumlardan arınıp kelimelerin bilinaltınıza yerleştirilmesinde kullanılır (Dam, 2005).

Köklerini psikoloji ve nörolojiden alan NLP, beynin çalışma yolunu anlamak için beynin nasıl eğitilebildiği üzerinde yoğunlaşır. Sağ ve sol beyin fonksiyonları, görsel, işitsel, kinestetik öğrenme stilleri, çoklu zeka ve diğer öğrenme modellerini tanımlayan araştırma alanları ile ilgilidir. Öğrenen bireyin önemini vurgular. Beynimizin alışma prensiplerini açıklar.

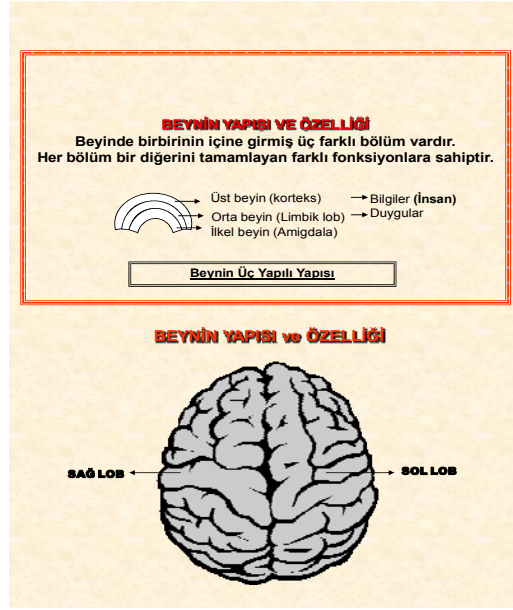
şekil 3 – Sağ ve Sol Lobların Sorumlu Olduğu Ana Başlıklar

Yıllar önce duyduğumuz şarkıları ritmini duyar duymaz hatırlarız, ancak beş dakika önce aradığımız numarayı aramak için tekrar fihriste bakma ihtiyaı duyarız. Arasındaki fark müzikte beynimizin sağ lobunu devreye sokmamızdan kaynaklanır. Yukarıdaki şekil sağ ve sol lobların sorumlu olduğu ana başlıkları göstermektedir (Aytaç, 2000) .

Eğitimde öğrenirken beynimizin sağ lobunu da devreye sokmaya yönelik teknikler uygulanarak öğrenilen bilgiler kalıcı hafızaya aktarılır. Hangi elimizi kullanıyorsak aynı taraf beyin, çoğunluk sağ elini kullandığına göre, sağ beynin çok hızlı çalışabildiği bilinmektedir. Bu hız saniyede 10 milyon byt bilgi işleme kapasitesindedir. Sezgisel, duygusal, bütünsel ve yaratıcı tarafımız, beynimizin sağ lobundadır. Buna karşılık sol beyin analitik ve rasyonel düşünce; matematiksel, lineer (izgisel) bir modele göre işlev yapar. İkili sisteme göre, devre açık/kapalı; 1/0 gibi, çalışır ve çok daha yavaştır. Artarda birkaç işlemi yapmak zorunda kaldığında deha beyni bile 5-7 işlem sonra duraksar ve sağ beyinden bilgi alır (Alder, 2004: 77) .

Örneğin tenis oynayan bir oyuncunun topu karşılayıp göndermesi için gereken tüm motor fonksiyonların işlemi yalnızca bir iki saniye gerektirir. Bu sırada sağ beyin topun taşıdığı 200

byt'lık bilgiyi işlemiş, karar vermiş, gereken kas ve sinirleri yönlendirmiş ve topu karşılamak için gereken hareketi yapmışızdır. Eğer bu sol beynimizin işlevi olsaydı, dil de sol beynin ürünü olduğuna göre, topu karşıladığımız hızda, 200 byt'lık bilgiyi de arka arkaya bir-iki saniye içinde söyleyebilmemiz gerekirdi. Ama bunu yapamıyoruz. O halde, tüm bunları, büyük bir hızla sağ beynimizin yaptığını anlayabiliriz. Gerçek öğrenme sağ beyinde olur ama binary (ikili) sistemle çalışan sol beynin de çok önemli işlevi bizim hayatta kalmamızı sağlamasıdır (Aytaç , 2000) .

Şekil 4 – Beynin Yapısı (Çelik, 2004)

Öğrenilenler otomatik süreçler halinde beyinde saklanır. Beş duyumuz bizim hem içsel hem de dışsal olarak her şeyi algılayabilmemizin araçlarıdır. İnsan türü olarak başka bir aracımız yoktur. Her şeyi beş duyu cinsinden algılarız, aynı cinsten depolar ve bilgiye ulaşmak istediğimizde de yine aynı cinsten çağırırız. Yani, görüntüler, sesler, kokular, tatlar ve dokunma algıları kullanırız. Algıların gerçekliği beyinde bıraktıkları izlerle sınırlıdır. Beynimizdeki her şey yine algılarla temsil edilir. İnancın bile nörofizyolojik temelleri vardır. Görüntüler halinde saklanması gibi. Çok köhne bir binada bile kendimizi mutlu hissedebiliriz. Her görüntünün farklı duygulanım yaratabilmesi içinde bulunan algılara bağlıdır (Aytaç,2000) .

Beyin aynılıklardan değil, farklardan öğrenir. Her yeni bir nöron bağlantısı beyinde sakladığımız kartoteksimizi zenginleştirir. Beynin intrauterin yaşamın üçüncü ayından sonra kayıt yapmaya başladığı, ne kadar çok farklılık olursa o kadar çok zeka olduğu kabul edilmektedir. Beyne 1,5 ile 3 yaş arasında uyarı verilmezse bu yoksunluğun bir daha telafi edilmeyecek bir durum olduğu, nöronlar arası snapsların üç yaştan sonra yeniden oluşmadığı, yalnızca olanların

kullanıldığı konusunda belirlemeler yapılmıştır. Erken gelişme döneminde olabildiğince farklı uyarıları algılamak insan beyninin gelişimi için yapılacak en etkili katkıdır.

Araştırmalar kendimizi daha iyi hissettiğimiz zaman beynimizin daha iyi çalıştığını doğrular. İletişim kısılcımlarının hızı artar. Bu bilgi önemli kararlar öncesinde hoşumuza giden durumlar yaratmamız için bizi yönlendirmelidir. En iyi arı ile en kötü mimar arasındaki fark mimarın önce tasarım yapmasıdır. İnsan beyninde yapı önce zihinde yaratılır. Bu ilke ile yeni bir beceri kazanmak istediğimizde ilk yapılacak olan becerinin zihindeki temsiline bakmaktır. “Zaman içinde ileriye gidin ve geriye bakın”. Zihninizde yaratmadığınız bir şeyi öğrenemezsiniz. Kavrama kelimesi pek çok dilde el ve zihin için ortak olarak kullanılır. Görme yeteneği insanlara problem çözme öğretmiştir. Öğrenme için;

1. Önce yetersizliğinizin farkında olun. Farkında olduğunuz aklınızı kullanın. Sol beyninizle merak edin. İlgi duyun. Sevgi duyun. Diğer bütün bilginizi çağırın, toplayın.
2. Bilgilerinizi ve yeteneklerinizi kullanın. Bisiklete binmek istiyorsanız önce oturun, pedal kullanmayı deneyin. Ayağınızdan kaçan pedalın farkında olun. Kaçırmamak için çaba gösterin. Yetersizlikten, farkında olduğunuz yeterlilik aşamasına geçin.
2. Farkında olmadan çabanızı yeterlik sağlayana kadar sürdürün (Aytaç, 2000) .

Aşağıdaki şekilde iki çocuğun "beyin ağları" arasındaki fark basit bir şekle dönüştürülerek gösterilmiştir. Birinci çocukta öğrenilen noktanın azlığı ve dolayısıyla aralarındaki bağ sayısı ikinci çocuğa oranla daha azdır. Şekilde yer alan sorulara ilişkin araştırmalar devam etmesine karşın insan beyninde çok bilgi olmasının değil bu bilgilerin birbirine bağlanmasının daha önemli olduğu vurgulanmaktadır. Beyindeki birbirinden bağımsız bilgileri hayatta karşılaşılabilecek yeni bilgilerle bağlayamama sorunu öğrenmeyi öğrenme sorunlarına yol açmaktadır. Bu bağın yoğunluğu ile hafızanın gücü doğru orantılıdır. Öğrenme sürecinde en fazla kullanılan beyin fonksiyonlarından biri de hafızadır. Her bilginin hafıza aşamalarından geçişi ve saklanması farklıdır. Bilginin kalıcı olması her zaman mümkün değildir.

Şekil 5 – Beyin Ağı ve Hafıza (Çelik , 2004)

2.1.4. Eğitim Alanında NLP Uygulamaları

Günümüzde artık tüm dünyada kabul gören ve kullanıldığı her alanda “fark” yaratan bir bilim ve sanat olarak kabul edilen NLP’nin etkin olarak kullanıldığı ve sihirli bir araç olarak görüldüğü alanlardan birisi de eğitimidir. Eğitimde “olumlu yönde davranış değişikliği yaratmayı” amaçladığımıza göre, bu alandaki değişimi yaratırken NLP’nin gücünü rahatlıkla kullanabiliriz. NLP bir sanattır; çünkü, herkesin kendine özgü düşünme ve davranma biçimleri vardır ve bunlar – özellikle duygular, tutumlar ve inançlar – tanımlanmaya çalışıldığında oldukça öznel sonuçlar ortaya çıkacaktır. NLP bir bilimdir; çünkü başarılı davranış yöntemlerinden destek alır (Dövecü, 2006).

William James’a göre kuşağımızın en büyük devrimi, insanların zihinlerini değiştirerek yaşamlarını değiştirebileceklerinin keşfedilmesidir. Değişen organizasyonel dünyada bir eğitimci etkili ve değerli olmak, bu değişimi yakalamak zorundadır.

1- Geleneksel uzmanlıklarından daha fazlasına,

2- Eğitimlerinin uygulanacağı bağlamla ilgili her şeyi bilmeye, varsayıma dayanan örneklerden ve örnek olay incelemelerinden ziyade konuyla ilgili uygun şeyleri kullanmaya,

3- Alanlarının pratik uygulamasında daha kapsayıcı bir yaklaşımı benimsemeye ihtiyaçları vardır. Bir eğitimci olma eğitimi, şu iki alandaki becerilere konsantre olmuştur. Eğitim materyallerinin hazırlığı için insanlara bir formül vermek ve öğretim yardımlarında çeşitlilik üretebilme kabiliyetlerini geliştirmek (Kamp, 2003: 30).

NLP uygulamaları sırasında öğretmen, kolaylaştırıcı konumundadır. Vurgulanan kısım öğretimden çok öğrenmektir. Öğrenme sorumluluğu öğrencidedir. Öğretimi kolaylaştırma ya da kaynak sağlama sorumluluğu ise öğretmendedir. Her ikisi de iletişimin sonuçlarına sahiptir. Öğretmen, bilgi, beceri ve etkileme şekillerine sahiptir. Oysa öğrenci, öğrenme ihtiyaçlarını ve sormak istediği soruları bilir. Yorum ve diğer girdiler de, karşılıklı alış veriş aracılığıyla eğitime sinerji katar. Her öğrenci önceden belirlenmiş eğitim hedeflerine ulaşamayabilir. Bazıları sunulan kaynaklar dışında kalabilir. Ayrıca bazı öğrenciler soru sormadıklarından ve yeterince katılım sağlamadıklarından dolayı eğitimin sonuçlarından tam faydalanamazlar (Alder, 2004: 421). Öğretmen kendi iç iletişimine de önem vermelidir. "Öğrencilerimin ne öğrenmesini istiyorum? Ben bu konuyla ilgili ne öğrenmek istiyorum? Öğrencilerim daha iyi nasıl öğrenirler? " gibi sorulara yanıt aramalıdır.

Sınıf ortamlarında NLP uygulamaları yapılırken öğrenciler U şeklinde dizilmiş masalarda oturabilir. Öğretmen sınıf içinde hareket ederek öğrencilerin görsel duyusunun uyanık kalmasını sağlar. Hareketler görsellik açısından önemlidir. Öğrencilerin gözleri, otomatik olarak hareketi takip eder. Öğretmen hareketsiz kaldığında, sınıf içinde başka hareketler veya dışarıda görünen hareketler öğrencinin dikkatini dağıtır. Bu hareketlerdeki değişiklikler zaman zaman yapılmalıdır. Çünkü hedef öğrencileri yormak değil, ilgiyi ve motivasyonu korumaktır. U şeklinde bir dizilişin içerisinde oturmak veya durmak, öğrencilere yakın ve göz iletişimini kolaylaştıracak mesafede bulunmak farklı sonuçlar verebilir.

NLP'nin eğitim alanındaki uygulamalarına yönelik çalışmalar sınıf ortamlarında motivasyonun önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Motivasyon danışmanı ve kitapları en çok satan yazarlardan biri olan Anthony Robbins'in söylediği gibi, *"İnsanları başarılı olmaya motive eden iki şey vardır: esin ve çaresizlik."* Başarı ve insanın hayallerini gerçekleştirmesi o kadar çekici ve karşı konulamaz derecede muhteşem bir şey olduğuna göre, insanların motive olmak konusunda büyük sorunlar yaşamıyor olmaları gerekir (Andreas, Faulkner, 1994: 352). Oysa birçok insan için başlamak en büyük problemdir. Öğrenciler de sınavlardaki başarılarının ardından elde edebilecekleri güzellikleri farkında olmalarına rağmen sınıf içinde ve dışında bunu uygulamaları o

kadar kolay olmamaktadır. Motive olmanın çok farklı yolları vardır. NLP'ye göre ya istediğimiz şeylere doğru yakınlaşmacı ya da istemediğimiz şeylerden uzaklaşmacı motivasyon yönlerimiz vardır. NLP bu yönlerimizi keşfetmemizi sağlar.

2.1.4.1.NLP'nin Sınıf İçindeki Rolü

Öğretmenlik mesleğinde gelişim ve değişimin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu sebeple öğretmen gelişiminin her aşamasında daha humanistik bir yaklaşım içerisinde olunmalı; öğretmen bir bütün olarak düşünülerek hem mesleki hem de kişisel yaşamını göz önünde bulundurulmalıdır. Burada kastedilen, öğretmenin bilgi, beceri ve toplum içerisindeki rollerinin yanı sıra inançları, değerleri, duygusal durumları ile sosyal ilişkilerinin gelişim ve değişim süreçlerinin de büyük önem taşıdığıdır. Bu bakış açısıyla, NLP bir öğretmenin hem mesleki hem de kişisel gelişimine katkıda bulunabilecek önemli bir yaklaşımdır. NLP kişinin düşüncelerini nasıl oluşturduğunu ve bunların davranışlara nasıl yansıdığını açıklamaya çalışır. NLP teknikleri, bir öğretmenin kendini gerçekleştirebilmesi için zihinsel, duygusal ve fiziksel kaynaklarını ne şekilde kontrol altına alabileceğini ve istenilen hedefe nasıl ulaşabileceği konusunda yardımcı olur (Sürmeli, 2004).

NLP'nin sınıf ortamlarında kullanılması ile öğretmenler öğrencileri bilinçdışı düzeyde etkileyebilme, bilinçaltı öğrenmeyi ve öğretmeyi hızlandırma, anlamayı hızlandırmanın etkili yöntemleri, öğrenmenin önündeki engelleri kaldırma, öğrencilerin geçmişten gelen öğrenme engellerini kaldırma ve öğrenen kişileri modelleme becerileri kazanmaktadır.

Yaşadığınız bir olayı kendi gözlerinizle görüp, kendi kulaklarınızla duyup, bedeninizin derinliklerinde mi hissediyorsunuz; yoksa kendinizi bir aktör gibi uzaktan mı izliyorsunuz? NLP, kendi bedeninizin içinde yeniden yaşama durumundan katılımcı yaklaşım, bedeninizin dışında izleme durumundan izleyici yaklaşım olarak söz eder. Gerektiğinde katılımcı, gerektiğinde izleyici yaklaşımı benimsemek önemli bir NLP becerisidir(Knight, 1995: 27).

Sınıfta NLP'nin işe koşulmasında iki önemli faktör bulunmaktadır (Semerci, 2004) :

1-Sınıfta motivasyon: İki tür öğrenci vardır:

a. Yaklaşan Öğrenci: Genel anlamda proaktiftir, amaç önemlidir, ödülü sever. Hedefleri ve yapılması gerekenleri konuşur. Tutkulu, hayalperest ve vizyonları geniştir. Sağ beyinleri baskındır.

b. Kaçan Öğrenci: Problemleri hızlı kavrar, problem çözücüdür, rahatlığa düşkündür. Problemsiz iş, eş ve okul ortamı ararlar. Kişiler, durum, atmosfer, engeller ya da çatışmalardan bahsederler. Gerçekçi, ayakları yere basan, kılı kırk yaran niteliktedirler. Sol beyinleri baskındır.

2- Sınıfta İletişim

Sınıfta motivasyon ve iletişim ilkelerini uygulayan bir öğretmen sınıf yönetimi ve öğrencinin dikkatini odaklama konularında başarılı olur. Kendini ve dersini seven, uyumlu, kendine güvenen öğrenci grupları ile çalışarak kendi motivasyonunu da artırmış olur.

Sınıflarda ders sırasında iletişime sınırlama konulmamalıdır. Kendiliğinden oluşan sınırların da kaldırılması sağlanmalıdır. Eğer öğretmen ve öğrenciler çeşitli nedenlerle bilgi, duygu ve düşüncelerini açıklamaktan çekinirlerse ya da öğretmen tarafından böyle bir sınırlama konulursa, öğrenmenin etkililiği azalır. İletişimi açık tutmak

Bilinçsizce kullandığımız tüm kalıplar gerçekte öğrenilmiştir. Bu nedenle başkalarının ve kendimizin deneyimlerini gözlemleyerek bu kalıplar geliştirilebilir. Eğer birey isterse kendi kalıplarını gözden geçirip onların bilinçli kontrolünü gerçekleştirebilir, en faydalı olanları tercih edebilir. Öğrenci bir şeyi yapamayacağını söylediğinde, bunun onu yapmak istemediği mi yoksa henüz onun nasıl yapılacağını bilmediği mi demek olduğu öğretmen tarafından kontrol edilebilir. Öğrencinin dikkati probleminden çok çözüme verilmelidir. Başarılı insanlar dikkatlerini daha çok neyin yanlış olduğuna değil istenen sonuca, bir şeylerin nasıl olmasını istediklerine verirler. Eğer problemin analizine çok fazla enerji harcanırsa, öğrencinin onu çözmek için daha az enerjisi kalır. Probleme dikkatini gereğinden fazla vererek gözünde büyümesine ve ondan kurtulmanın zorlaşmasına sebep olabilir (Kamp, 2003: 41- 69) .

Her öğretim yönteminde öğrencinin ve öğretmenin yeri farklı ifade edilir. NLP'ye göre tüm çocuklar dahi doğar. Ama sonraki yaşamlarında aldıkları ya da alamadıkları bilgiler onların dehasını etkiler. Bir çocuğun zekası gelişebilir, yetenekleri zenginleştirilebilir. NLP yöntemi 0-18 ay arasındaki bebeklerin beyinlerinin geliştirilip, zenginleştirilebilmesine katkı sağlar. Çocukların farkındalıklarını, beyin gelişiminin tam ve hızlı olmasının yollarını, onların becerilerinin gelişmesinde özgüven kazanmalarında kullanılacak dil kalıplarını öğretir.

Bilgi, ancak öğrenme süreci belli bir sırayı takip ederek gerçekleştiği zaman kolay öğrenilir ve hatırlanır. Bilgi, bilinçli zihin tarafından alınır, bilinçaltımızda ayıklanır ve bilinçsiz zihnimizde diğer bilgilerle bütünleştirilir. Her bir öğrenme alanı için kolay öğrenme yolları ve öğrencilerin zorlandıkları kısımlar vardır (Demir, Bingöl, 2007: 224). Bunlar başarısızlık demek değildir.

NLP, çocuk ile veli arasında yapıcı bir iletişim köprüsünün inşa edilebilmesi için gerekli temel malzemeler sunar. Kendinizi açık bir şekilde ifade edip, çocuğunuza da sizi daha iyi anlayıp tepki göstermesini sağlayacak olan olumlu bir iletişim kurmayı öğretir. Örneğin, çocuğunuza yapmaması gereken bir şeyi söylediğinizde- "üstünü kirletmeden yemeğini ye !" gibi-muhtemelen

bu söylediğiniz, istenmeyen davranışın meydana gelme olasılığını artıracaktır, çünkü çocuk bu isteği yerine getirebilmek için önce olumsuz yani istenmeyen davranış üzerinde odaklanmak zorundadır. Bu yetmiyormuş gibi bir de tehdit edici bir ses tonu kullandıysanız, çocukta meydana gelen korku ve endişe dolu ruh hali neticesinde yemeğini üstünü batırmadan yemesi gerçekçi bir beklenti dahi olamaz. NLP ile bu ve benzeri alanlarda çocuklarla hedef odaklı, etkili, yapıcı ve uyumlu iletişim kurmak öğrenilebilir. Size "maviyi düşünme" denildiğinde, ifadenin anlamını çıkarmak için maviyi aklınıza getirmek zorundasınız. Olumsuz bir ifadeyle söze başlamak, dinleyen kişi üzerinde o yönde bir tepki verme baskısı yaratacaktır (Bandler, Grinder, 1981: VIII). Bu nedenle, bir şey söylenirken olumlu ifadeyle söze başlanmasında fayda vardır.

Şekil 6 - NLP ile Olumsuz İnanç Stratejisi (Çelik, 2004)

İnsanların öğrenilmiş çaresizlikten kolayca kurtulmaları için NLP inanılmaz araçlar sunmaktadır. Sınavlara stressiz hazırlanma, sınav anında bilgileri hatırlama, ders çalışma alışkanlıklarının değiştirilmesi, NLP ile kalıcı ve hızlı öğrenme rahatlıkla gerçekleştirilmektedir. Bahsedilen bu öğrenilmiş çaresizliklerde ailenin ve öğretmenleri payı büyüktür. Atasözlerimizde de örneklerine çok rastlanan olumsuz düşünme alışkanlıkları tüm eylemlerimizi etkiler. Kendini

labirentin ortasında nereye gideceğini bilmeyen bir deney faresi gibi hisseden öğrenci bu sınırlayıcı inanç stratejisinden kurtulmak zorundadır. Aksi takdirde bu döngü kendine yeni açılımlar bulamadan sürekli tekrarlanır. Aynı olumsuz noktaya geri dönülür.

NLP, başarının artırılmasında bu kadar çok alternatif yol sunarken bunların uygun olanlarının uzmanlar tarafından seçilip eğitim alanında kullanılmaması ya da yetersiz kullanımı önemli bir sorundur. Eğitim sistemindeki eksikliklerin her platformda tartışıldığı günümüzde NLP temelli ders planlarının oluşturulması ve uygulanması bir gerekliliktir. Öğrenenlerin kendilerini tanımaları ve bu sayede öğrenmeyi öğrenmeleri hem öğretmenlerin hem de ailelerin sorumluluklarını hafifletecek daha stressiz, daha mutlu bir toplum olabilme şansı yakalanacaktır.

2.2. İlgili Araştırmalar

NLP ile ilgili yapılan birçok bilimsel çalışma olumlu sonuçlar vermiştir. Çukurova ve Gazi Üniversiteleri İngiliz dili öğretimine, Dokuz Eylül Üniversitesi sahne sanatlarına ve satış yönetiminde müşteri ilişkilerinin geliştirilmesine, Gazi Üniversitesi doktor ve hasta iletişimine, Ankara Üniversitesi pratisyenlik eğitim programına NLP'nin etkisini araştırmışlardır. Bu çalışmalar her alanda NLP'nin uygulanması gerektiği sonucunu vermiştir.

Gazi Üniversitesi İngiliz Dili Eğitimi ve Öğretimi Bölümü'ndeki araştırma (Şaman, T.S., 2006) NLP tekniklerini ortaya koyarak İngilizce'yi etkin bir şekilde öğretmek için yapılmıştır. Bulgular bu amaca ulaşıldığını göstermektedir. Birinci bölüm, araştırmanın özet ve gerekli mantık temelini sağlamak amacıyla araştırmanın problemini, problemin geçmişini yani dayandığı temel noktaları, amacını, varsayımlarını, araştırma sorularını, kapsamını ve sınırlarını, veri toplama yöntemlerini ortaya koymaktadır. İkinci bölüm, araştırmanın konusuyla ilgili alan yazını altı temel alt bölümü sunmaktadır. Alan yazının ilk alt bölümü NLP'nin kısa tarihçesine, ikinci alt bölümü NLP'nin tanımına değinmektedir. Üçüncü, dördüncü ve beşinci alt bölümler ise NLP'nin teorileriyle ilgili bilgi vermektedir. Altıncı bölüm NLP'nin üstünde büyük bir etkisi olan birkaç İnsancıl Yaklaşımı incelemektedir. Üçüncü bölümde, araştırma soruları, NLP'nin uygulama ve yöntemleri, İngilizce'nin öğretiminde kullanılan birkaç önemli NLP tekniklerine değinilmiştir. Veri çözümlemesi sayısal biçimde bir tablo içinde yapılmıştır ve araştırma sonuçları da betimsel bir tarzda değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Dördüncü bölüm, araştırmanın kısa bir özetini ve araştırmanın sonuçlarından elde edilen önerileri kapsamaktadır. Son olarak bu araştırma iki ek içerir. Eklerden biri, duyu tarzları ile ilgili anketi ve bu anketle ilgili cevapları göstermektedir. Diğer ise; sınıfta kullanılan aktiviteleri göstermektedir.

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili Eğitimi Bölümünde "İngilizce Öğretmenlerinin Kişisel ve Mesleki Gelişimini Hedefleyen Hizmet-İçi Eğitim Programlarında NLP Tekniklerin Uygulanması" konulu bir doktora tezi yayınlanmıştır (Sürmeli, 2004). Bu nicelik odaklı (qualitative) çalışmanın amacı NLP tekniklerini kullanarak İngilizce öğretmenlerinin kişisel ve mesleki gelişimlerini destekleyen yeni bir hizmet-içi eğitim müfredatı oluşturmaktır. Bu çalışmada ikinci olarak, NLP tekniklerinin İngilizce öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerine olan etkisini ortaya çıkarmak ve bu öğretmenlere hem mesleki hem de kişisel olarak kendilerine bir sistemler zinciri oluşturarak her türlü zorluklarla mücadele edebilecek ve hedeflerine ulaşabilecek inancı sağlamak amaçlanmıştır.

Müfredatının oluşturulması hedeflenen NLP Hizmet-içi eğitimi programına 3 ay süreyle (12 ders), orta öğretim kurumlarından 6 tecrübeli İngilizce öğretmeni katılmıştır. NLP Hizmet-içi eğitim programının etkisini yansıtabilmek için üç temel araçla veri toplanmıştır: Repertory Grid ve mülakat, anket, ve eğitimsel rapor ve günlük. Repertory Grid tekniği ve mülakat, katılımcı İngilizce öğretmenlerin kişisel ve mesleki olarak etkin bir öğretmenin sahip olması gereken özellikleri konusunda kişisel teorilerindeki (inançlarını) yapısal ve içerik açısından değişimleri ortaya çıkarmak amacıyla çalışmanın başında ve sonunda uygulanmıştır. Ayrıca katılımcı öğretmenlerin KENDİ'lerini ve zihinlerindeki IDEAL öğretmeni nasıl algıladıkları da araştırılmıştır. Anket ve eğitimsel rapor ve günlüklerle katılımcı öğretmenlerin NLP Hizmet-içi eğitim programı hakkındaki görüş ve geribildirimleri alınmıştır. Bu doğrultuda bu çalışma, formatör öğretmenlere, eğiticiler ve hizmet-içi eğitimi programcılara gelecekte bu gibi programların oluşturulmasında ışık tutacaktır. Çalışma öncesinde toplanılan bilgiler Türkiye'deki İngilizce öğretmenlerine yönelik mevcut hizmet-içi eğitim fırsatlarının ya yetersiz ya da tecrübeli öğretmenlerin ihtiyaç ve ilgileri doğrultusunda olmadığıdır.

Bu çalışmanın sonunda katılımcı öğretmenlerden NLP Hizmet-içi eğitim programı hakkında çok olumlu dönütler alınmıştır. Bu program, öğretmenlerin kendilerini tanıması, subjektif deneyimler sonucu kendilerine bir sistemler zinciri oluşturarak kişisel ve mesleki her türlü zorlukları aşmaları konusunda yardımcı olmuştur. Buna ek olarak, NLP/Hizmet-içi eğitim programının diğer programlardan farklı ve daha faydalı bulunması sebebi kişisel ve mesleki gelişimi birleştirme özelliğidir. Bu sebeple bu program öğretmenlerin her iki alandaki bilinç ve farkındalık düzeylerini artırmalarına ve dolayısıyla daha sağlıklı eğitim ortamların yaratılabilmesine yardımcı olacaktır. Kısaca, bu çalışma için oluşturulan NLP Hizmet-içi eğitim programı öğretmen gelişimi alanında, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenmelerini destekleyen ve okul-üniversite işbirliğine güzel bir emsal teşkil eden önemli bir çalışmadır.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde yapılan bir araştırmada (Bilasa, 2006) 2004 yılında Ankara'da ve 2006 yılında İstanbul ve İzmir'de uygulanan NLP Pratisyenlik Eğitim Programlarının bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu araştırmada, eğitime katılanların; eğitimden önce eğitimden beklentilerine, eğitimin hedeflerine, içeriğine, yöntemine, süresine, eğitim ortamına ve eğitime ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra eğitime katılanların cinsiyet, yaş, en son mezun olunan okul değişkenlerine göre dağılımlarına, eğitimden sonra programın amaçlarına, içeriğine, öğretme-öğrenme sürecine ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmada üç farklı yöntemle bilgi toplanmıştır. İlk olarak, NLP Pratisyenlik Eğitimine katılan kişilere, eğitime başlamadan önce eğitimi alma amaçlarına ilişkin olarak görüşme formu uygulanmıştır. İkinci olarak eğitime yönelik olarak gözlem yapılmıştır. Eğitmenin gözlenmesi için ayrı bir gözlem formu düzenlenmiştir. Bu gözlem formu YÖK 1998 Bölüm 4'de yer alan öğretmenlik uygulaması değerlendirme formundan uyarlanmıştır. Üçüncü olarak, NLP Pratisyenlik Eğitimi sonunda kişilere; programın amaçları, içeriği, öğrenme-öğretme süreci, değerlendirilmesi ile ilgili program değerlendirme anketi uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda uluslararası alanda kabul gören NLP eğitimlerinin Türkiye'nin üç büyük şehrinde amacına uygun bir şekilde uygulandığı, farklı yaş grubuna, cinsiyete ve öğrenim durumuna sahip olan kişilerin eğitimden beklentilerinin karşılandığı görülmüştür. Çalışmada yer alan görüşme, gözlem, anket verileri sonucunda NLP Pratisyenlik Eğitim Programlarının, eğitime katılan kişilerin eğitimi alma amaçlarına hizmet ettiği görülmüştür. Üç programdaki katılımcılar genel olarak eğitim sürecini yeterli bulmuşlar, programda kazandırılması beklenen hedeflerin tamamının gerçekleştirilebildiği görüşüne varmışlardır. Üç programdaki eğitimin içeriğinin kişilerin eğitimden beklentilerini karşılayacak nitelikte olduğu görülmüştür. Araştırmaya göre, eğitimde kişilere verilen NLP dokümanının yeniden gözden geçirilerek değerlendirilmesi gerekmektedir. NLP Pratisyenlik eğitimlerinin eğitmenleri konularına hakimdir. Eğitmenler eğitime katılanların eğitimden beklentilerini karşılayabilmektedir.

Bu araştırma, Özel Öğretim Kurumları'nda başarıyla yürütülen NLP eğitim programlarının öneminden bahsetmektedir. Bu eğitim programlarının, geliştirilerek ilköğretim ve ortaöğretim okullarında ve üniversitelerde şu an uygulanan eğitim programlarına entegre edilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Eğitmenlerin sınıf ortamlarında uyguladıkları yöntem ve teknikler geliştirilerek okullarda da yaygın hale getirilmelidir.

NLP'nin eğitime girişi yetişkin eğitimleriyle başlamıştır. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde yapılan çalışmalar bireysel bazda kalmaktadır ve çok az sayıdadır. Gaziantep Özel Sanko Okulları 2-B sınıfında 2005- 2006 öğretim yılında benzer bir çalışma yapılmıştır. Bizim çalışmamız ile olan farkı uygulamaların uygulandığı grubun ilköğretim okulu öğrencileri olması ve

velilerden de görüşlerin alınmış olmasıdır. Bu araştırmanın verileri, öğrenci ve veli konuşmaları ile öğretmenin kayıtlarından oluşmaktadır. Oysa bizim çalışmamızda herhangi bir kayıt yapılmamıştır. İlköğretim öğrenci ve velilerinin NLP'nin sınıf içi uygulamalarına ilişkin düşünceleri belirlenirken nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrenci ve velilerin NLP ile ilgili düşünceleri olumludur. NLP varsayımlarıyla örtüşen ve sınıf içinde öğrencileri birçok şekilde olumlu olarak etkileyen uygulamalardan biri "Ağız söyler, kulak duyar ve beyin uygular." sözünün öğrencilerle paylaşılmasıdır. İlköğretim düzeyi, öğrencilerin kendilerini algılamaya başladığı ve çalışma alışkanlıklarının yerleştiği bir dönemdir. Bu dönemde öğrencilerin kendilerinin ve diğer arkadaşlarının farklılıklarına ilişkin doğru olarak bilgilendirilmesi, öğrencilerin gelecekteki başarılarını etkileyecektir (Demir, Bingöl, 2007).

Atatürk Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri ABD'nda yapılan bir araştırmanın sonucunda, sekülerleşen dünyada insanın huzur ve mutluluğunu temin etmek için ortaya çıkan kişisel gelişimin verileri ile, yine amacı insanın huzur ve mutluluğunu sağlamak olan dinin ortaya koymuş olduğu veriler karşılaştırılmış, aralarındaki farklılıklar ve benzerlikler irdelenmiştir. Görülmüştür ki, kişisel gelişim, dinin sosyal hayata yaptığı ahlaki değer katkısının bir benzerini, dini terminolojiyi kullanmadan sosyal hayatın içine taşımakta, insana bir çıkış yolu sunmaktadır (Tokur, 2006) .

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi ise Erdemir Eğitim Merkezi tarafından verilen İngilizce eğitimlerde NLP'nin kullanılmasının sonuçlarını araştırmıştır. NLP'nin eğitimdeki kullanıma şekli yeniden tanımlanmış ve eğitimlerde beceri kazandırmada kullanıldığı takdirde öğrenmenin daha hızlı ve kalıcı olacağı uygulamalarla ortaya konulmuştur. Yetişkin eğitimlerinde NLP sistematığının kullanılması durumunda, kazandırılmak istenen beceri ve davranış değişikliğine daha kolay ve daha kısa zamanda ulaşılabileceği ve etkilerinin katılımcıların üzerinde gözlemlenebileceği vurgulanmıştır. NLP'nin ilk dönemlerinde gelişimin ve değişimin odağına "düşünceyi" yerleştirmişlerdir. Bu anlamda NLP bir bilişsel davranışsal model olarak da görülebilmektedir. Buradaki "düşünceyi" oluşturan bileşenlere; sözcükler, iç konuşmalar, inançlar, görselleştirmeler alınmıştır(Mert, 2006) .

Bu çalışmada, NLP teknikleri ile İngilizce'yi öğrenen yetişkinlerin diğer öğrencilere kıyasla %44'lük bir oranda daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu sonuca ulaşabilmek için tüm katılımcıların "temsil sistemleri" tespit edilmiştir. Dolayısıyla temsil(öğrenme) sistemlerine göre katılımcıya yönelik ders programları hazırlanmıştır. Örneğin, görsel temsil sistemine sahip olan bir yetişkine eğitim verilirken, görsel araçlar(projeksiyon cihazı, film, slayt, çeşitli yansılar vs.) tercih edilmiştir. İşitsel temsil sistemine sahip bir yetişkine ise, müzik eşliğinde eğitim verilmiştir. Araştırmacıya göre, işitsel sisteme sahip birey, anlatma ile öğrenirken, dokunsal temsil sisteme sahip birey ise dokunarak öğrenebilecektir. Dolayısıyla algılamaları ve aktarmaları farklı olan

yetişkinlere kendi temsil sistemleri doğrultusunda verilen eğitimin etkisi çok yüksek olacaktır. Öğrenme sistemini bildiğimiz bireylerle anlayabilecekleri bir dili kullanarak anlatabilirse katılımcılardan öğrenme konusunda ölçülebilir/gözlenebilir düzeyde başarılar almamız mümkün olacaktır.

Yetişkinin eğitimden beklentisi somut sonuçlardır. Bundan dolayı yetişkine verilecek eğitimde NLP'nin kullanılmasıyla istenilen hedefe ulaşmak kolaylaşacaktır. Bireyin daha çok kullandığı beyin bölümünü bilmemiz durumunda, sınıf ortamı onun motivasyonunu arttırıcı şekilde düzenlenebilecektir. Örnek olarak, mantıksal (beynin sol lobu ile) düşünen ve karar veren bireye, eğitimden alabileceği fayda anlatılır ve bilgileri nerelerde kullanabileceği açıklanır. Bu onun derse ilgisini arttırır. Öte yandan sağ/ duygusal beyni ile düşünen birey haz odaklı olacağından dersin hikayeler anlatılarak ve arada espri yapılarak işlenmesi durumunda azami bir sonuç elde edilecektir. Diğer süreçlere baktığımızda emek sarf etmeden bilginin öğrenilemeyeceği(öğrenme aşamaları), yeni bir bilgi ile karşılaşıldığında önce dış algı ile algılandığı ve ilgi duyulması durumunda bunun iç algıya alındığı bilinirse bu durum öğrenmeyi kolaylaştıracak ve çeşitli ön yargıları yok edebilecektir. Öğrenilen bilginin bilinç dışına çıkması yani otomatikleşmesi durumunda kişinin uzmanlaşması söz konusu olmaktadır. Bu çalışmadan, NLP kullanılarak verilen eğitimlerden daha iyi sonuç alınabileceği, bu tekniklerin sadece yetişkin eğitimlerinde değil, ilk, orta ve yüksek öğrenim düzeylerinde de uygulanması durumunda çok olumlu neticelerin alınabileceği sonucu çıkmıştır. NLP'nin önümüzdeki yıllarda hayatımızın birçok alanına gireceğini ve özellikle üniversiteye hazırlanan öğrencilere uygulanması durumunda daha iyi neticeler alınabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın genel değerlendirmesinde, NLP'nin eğitim programlarında kullanılması durumunda dersin öğrenilmesinin kolaylaşacağı ve öğrenilen bilginin daha kalıcı olacağı varsayılmıştır. Araştırmanın sonucunda NLP eğitimi (özgüven, konsantrasyon, öğrenme stratejileri, öğrenmenin aşamaları, hafıza teknikleri, öğrenme sürecinde takım çalışması ve hedef belirleme), yabancı dil öğrenmede NLP yöntemi uygulanmayan gruba göre daha büyük başarı elde edilmesi sağlanmıştır. NLP hayatın tüm aşamalarında kullanılabileceği gibi iletişim, eğitim, öğretim, pazarlama, kişisel gelişim eğitimlerinde de kullanılabilir. Bir eğitici, katılımcıların temsil sistemlerini, beyin loblarını ve meta programları kullanarak katılımcıları rahatlıkla tanıyabilecek ve onların etkilenebileceği öğretim metotlarını kullanarak etkin bir eğitim gerçekleştirebilecektir. Ayrıca ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerin eğitim sisteminde kullanılması durumunda öğrencilerden daha pozitif sonuçlar alınabilecektir. Dolayısıyla, sınırlı imkanlara sahip olan ülkemizde yapılacak verimli bir eğitim ile öğrencilerin hedeflenen bilgileri yeterince öğrenmesi ve bu yolla milyarlarca dolarlık tasarruf yapılması sağlanabilecektir. NLP'nin her düzeydeki eğitim

sisteminde kullanılması durumunda genç nüfusumuz daha kaliteli bir eğitim alarak ülkemizin istenen düzeye gelmesine katkı sağlayacaktır.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde yayınlanmış bir doktora tezinde (Çalışkan, 2006) satış yönetiminde müşteri ilişkilerinin geliştirilmesi ve zihin dili programlama (NLP) tekniğinin bir satış eğitim modeli olarak uygulanabilirliği araştırılmıştır. Bu çalışmada, NLP tekniğinin müşteri ilişkilerinin geliştirilmesinde bir satış eğitim modeli olarak uygulanabilirliği test edilerek öncelikle literatür taraması yapılmış, elde edilen veriler doğrultusunda, İzmir ilinde faaliyet gösteren otomotiv yetkili satıcılarının satış elemanlarına “Satış Gücü Eğitim İhtiyaç Analizi” anketi ile “NLP ve Satış Teknikleri” konulu eğitim programı uygulanmıştır. Anket ve eğitim sonuçları, istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Bu analizlere göre, NLP eğitiminin satış elemanlarının “satış bilgisi” ve “müşteriler hakkında bilgi edinme” değişkenleri üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmüştür. NLP eğitiminin, kısmen dahi olsa satış elemanlarının kişisel becerileri, müşterilerle iletişimi ve satış becerileri üzerinde bir etki yarattığını göstermektedir.

Sabancı Üniversitesi'nde yapılan Bireysel Değişim ve Performans Geliştirme Programı Uygulama Projesinde yapılan bir ankette "NLP öğretmenlere ne kazandırdı?" sorusuna yanıt aranmıştır. NLP eğitimi alan öğretmenlere yöneltilen sorulara şöyle yanıtlar verilmiştir. (Çelik, 2004) :

1- NLP sizde yeni bir açılım oluşturdu mu?

%85 evet, %15 kısmen

2-Kendi öğrenme tarzınızı biliyor musunuz?

%100 evet

3-Öğrenme etkinliğinin NLP ilkelerine dayandırılması veli ve öğrenci üzerinde olumlu etki bırakıyor mu?

%99,02 evet

4-Öğrencilerinizin öğrenme tarzlarını test yapmadan kestirebiliyor musunuz?

%37 evet , %63 kısmen

5-Dersi planlarken ve işlerken NLP ilkelerine sadık kalıyor musunuz?

%40 kısmen, %60 evet

Bu çalışmanın sonuçları ışığında, NLP'nin eğitim kademelerinin her alanında ve özellikle de öğretmen eğitiminde kullanılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Öğretmenler kendi öğrenme

tarzlarını fark etmiş ve yeni açılımlar oluşturmuşlardır. Ancak NLP eğitimi alan öğretmenler ders planlarında farklı öğrenme tarzlarına sahip öğrencileri ayırt etme konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar.

Önce Amerika'da daha sonra tüm dünyada ve ülkemizde giderek artan NLP ile ilgili çalışmalar her alanda uygulanmaya devam etmektedir. Ancak ülkemiz üniversitelerinde yapılan NLP çalışmalarının sayısı oldukça azdır. Her alanda yalnızca birkaç bilimsel çalışmaya rastlanmaktadır. Bunun nedeni, birçok akademik çevrenin NLP'yi bilimsellik kaygısıyla sınırlandırmama çabasıdır. İnsanın duygu ve düşünce yapısına giden yolların farklılığından kaynaklı olarak her birey için aynı formüllerin geçerli olamayacağı düşüncesi yaygındır. Başarıyı formülleştirmenin ilkeleri her birey için aynı önemi taşımamaktadır. Yine de bu ilkelerin öğrenen gruplara uygulanması ile öğrenmeyi öğrenme ve motivasyon konusunda olumlu sonuçlar alınmıştır. Bireysel performansların arttığı gözlenen birçok çalışmanın yaygınlaştırılarak özellikle resmi eğitim kurumlarında uygulanması gerekmektedir.

NLP'nin para ile satın alınabilen bir uzmanlık olmaktan çıkarılıp eğitim ve öğretimde vazgeçilmez kurallar olarak hayatımıza girmesi her alanda başarıyı artıracaktır. İnsan eğitiminde motivasyon, karar verme ve iletişim becerileri, özgüven ve ikna yeteneği, fikirlerin açıkça ve gerektiğinde ortaya konması, her tür davranış değişimi, istenmeyen davranışlardan kurtulma, mevcut olmayan davranışların kazanılması, sigara, alkol gibi bağımlılıkların giderilmesi öğretilmesi gereken hedeflerdir. NLP eğitim merkezlerinde ve NLP ile ilgili araştırmalarda da benzer hedefler konulmuştur. Öğretmenlerin, ailelerin ve yöneticilerin de her alandaki eğitimde hedefleri aynıdır. Bu kişilerin hedeflerindeki etkinliklerini artırabilmeleri NLP ilkeleriyle mümkündür.

NLP ya da kişisel gelişim denince insanlarımızın aklına ilk gelen 'kısa yoldan gelişmek, başarmak ve zenginleşmek' olmaktadır. Bugün basılan kitaplar ve verilen eğitimlerde yapılan tam da buna karşılık gelmektedir. Anlık motivasyonlar ve sonunda balık verilmemiş, balık tutması öğretilmiş fakat denizin nerde olduğunu bilmeyen bir sürü NLP mağdurunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. NLP konusunda farklı yaklaşımlar ve değerlendirmeler sürerken NLP uygulamalarının yukarıda konu edinilen araştırmalar sayesinde akademik platforma taşınması ile "iki haftada yetişen NLP uzmanları" ortadan kalkacak ve yerini akademik bulgular ışığında eğitim kalitesini her alanda artırmaya çalışan uzmanlara bırakacaktır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve analizi ve verilerin çözümlenmesi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacı, "NLP Temelli Bir Öğretim Programının "Madde Analizi" Konusunun Öğretiminde Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi"ni belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma deneysel bir yöntemle yürütülmüştür. Deneysel yöntemde, “ön test-son test kontrol gruplu model” kullanılarak, deney ve kontrol grubunun Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersi "madde analizi" konusundaki başarıları karşılaştırılmıştır. Bağımsız değişken olan gruba NLP'ye dayalı öğretim programı uygulamaları, bağımlı değişken olan gruba geleneksel öğretim programı uygulamaları yapılmış ve akademik başarılarına etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca deney grubunda uygulanan NLP'ye dayalı ders programına ilişkin öğrenci görüşleri tespit edilmiştir.

Deneysel çalışmada, bir sebep-sonuç ilişkisinde sebep olan değişkene bağımsız değişken adı verilir. Bu bir özellik ya da davranış olabilir(Kaptan, 1998, 113). Araştırmada, iki grup kullanılmıştır. Bu gruplar ve özellikleri şunlardır:

1. Deney Grubu: Madde Analizi konusunda NLP'ye dayalı bir ders planının uygulandığı gruptur. Öğrencilere, bu ders planı dahilinde bir öğretim yapılmıştır. Ders planı Ek-1'de verilmiştir. Bu grup İkinci Öğretim yapmaktadır. Altı hafta süreyle Pazartesi günü öğleden sonra uygulamalar yapılmıştır.
2. Kontrol Grubu: Madde Analizi konusunun geleneksel yöntemlerle anlatıldığı gruptur. Bu grup Normal Öğretim yapmaktadır. Altı hafta süreyle Salı günü sabah uygulamalar yapılmıştır.

Bu bağlamda çalışma “ön test-son test kontrol grup model” olarak da adlandırılan yöntem doğrultusunda yürütülmüştür. Bu modelin simgesel bir görünüşü aşağıda verilmiştir (Karasar, 1994: 95; Erden, 1993: 44).

G1	R	O1	X	02
G2	R	03		04

G1 = Deney Grubu.

G2 = Kontrol Grubu.

R = Grup oluşturulmasındaki yansızlık.

O = Ölçme, gözlem.

X = Bağımsız değişken

Şekil 7. Ön test- Son test Kontrol Gruplu Model Şekli

En kuvvetli desenlerden biri olan “ön test-son test kontrol gruplu model”in benzer bir gösterimi aşağıdadır:

Deney Grubu	Yansızlık	Ön test	Bağımsız Değişken (Yeni Öğretim Programı)	Son test
Kontrol Grubu	Yansızlık	Ön test	Bağımsız Değişken (Yeni Öğretim Programı)	Son test

Şekil 8. Ön test- Son test Kontrol Gruplu Modelin Benzer Bir Gösterimi

Bu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş bir deney, bir de kontrol grubu bulunur. Deney grubuna, değerlendirilecek program, kontrol grubuna da herhangi bir program alınır. Her iki gruba deney öncesi ön test, deney sonrası son test verilir.

Ön test – Son test kontrol gruplu desende, bağımsız değişkenin bir başka deyişle yeni öğretim programının ne ölçüde etkili olduğuna karar verebilmek için yapılacak bazı istatistiksel işlemler şunlardır:

- Deney ve kontrol grubunun ön test - son test puanlarındaki yüzde artışlar bulunarak ortalama artışlar karşılaştırılır;
- Ön test ve son test puanları, birlikte değişkenlik özelliğine göre korelasyon çözümlemeleri yapılır;

- c. Öncelikle deney ve kontrol grubunun ön test puanları karşılaştırılır, önemli bir ayrım yoksa, sadece son test puanları üzerinde ortalamalar arası fark sınanır (Karagül, 1993:155; Karasar, 1994:95; Erden, 1993:44; McCracken, 1994:72)

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı Bahar Dönemi'nde Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini bu fakültede Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ikinci sınıfta okuyan, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersini almakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ikinci sınıf Normal ve İkinci Öğretim sınıflarında okuyan Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersini almakta olan öğrencilerden seçilmiştir. Araştırma danışmanının bu bölümlerde derse girmesi ve uygulama saatlerinin uygun olması gibi kolaylıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Madde analizi gibi matematik ve istatistik kavramlarının ağırlıkta olduğu bir konu ve derste Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin başarı ve ilgisinin çoğunlukla düşük olduğu bilinmektedir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencileri ve madde analizi dersi özellikle seçilmiştir. Matematik ve istatistik bilgi düzeyleri fakültenin Matematik, Fen Bilgisi ve Bilgisayar Öğretmenliği Bölümlerinde okuyan öğrencilerinde genel olarak yüksektir. Bu nedenle araştırma kapsamı dışında tutulmuşlardır.

3.2.1 Araştırma Grubunun Oluşturulması

Araştırmada, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ikinci sınıf Normal ve İkinci Öğretim gruplarında bulunan toplam 90 öğrencinin Öğrenci Seçme Sınavı(ÖSS) sonuçları, son üç dönemin ortalamaları ve Lise 1. Sınıf Matematik dersi not ortalamaları işleme konularak Kümeleme(Cluster) analizi yapılmıştır. Analizde ikili atamada 87 öğrenci ve üçlü atamada 86 öğrencinin benzer düzeyde bilgi ve beceriye sahip olduğu varsayılarak 38 öğrenci deney grubuna ve 38 öğrenci kontrol grubuna olmak üzere toplam 76 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

Uygulamaya tabi tutulan öğrencilerin seçiminde Lise 1. Sınıf Matematik not ortalamaları, ÖSS puanları ve son üç dönem not ortalamaları kullanılmıştır. Bu ortalamalar ile ilgili analizler aşağıdaki gibidir:

Kontrol ve deney grubunda yer alan öğrencilerin Lise 1. Sınıfta aldıkları Matematik dersi notlarının ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış, aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile belirlenmiş ve sonuçlar tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemeye Giren Öğrencilerin Lise1.Sınıf Matematik Dersi Not Ortalamaları, Standart Sapma ve t-testi Değerleri

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	t	p değeri
Deney Grubu	38	2,81	0,48	0.123	0. 903
Kontrol Grubu	38	2,79	0,53		
P> 0.05		Sd= 64			

Öğrencilerin Lise1.Sınıf Matematik Dersi notlarının, ortalama ve standart sapmaları birbirine yakındır. Bununla beraber istatistiksel açıdan deney ve kontrol grubu arasında 0. 05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur. Bu anlamda, grupların Lise 1.Sınıf Matematik notları açısından yansız olduğu söylenebilir.

Kontrol ve deney grubunda yer alan öğrencilerin aldıkları ÖSS puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış, aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile belirlenmiş ve sonuçlar tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Örneklemeye Giren Öğrencilerin ÖSS Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapma ve t-testi Değerleri

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	t	p değeri
Deney Grubu	38	316,13	2,49	-0,82	0.415
Kontrol Grubu	38	316,6	2,54		
P> 0.05		Sd= 64			

Öğrencilerin ÖSS puanlarının ortalama ve standart sapmaları birbirine yakındır. Bununla beraber istatistiksel açıdan deney ve kontrol grubu arasında 0. 05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur. Bu anlamda, grupların ÖSS puanları açısından yansız olduğu söylenebilir.

Kontrol ve deney grubunda yer alan öğrencilerin son üç dönem ortalamaları ve standart sapma değerleri hesaplanmış, aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile belirlenmiş ve sonuçlar tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Örneklem Giren Öğrencilerin Son Üç Dönem Not Ortalamaları, Standart Sapma ve t-testi Değerleri

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	t	p değeri
Deney Grubu	38	2,69	0,53	0.23	0. 823
Kontrol Grubu	38	2,67	0,44		
P> 0.05	Sd= 64				

Öğrencilerin son üç dönem ortalamaları ve standart sapmaları birbirine yakındır. Bununla beraber istatistiksel açıdan deney ve kontrol grubu arasında 0. 05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark yoktur. Bu anlamda, grupların son üç dönem ortalamaları açısından yansız olduğu söylenebilir.

Buradaki yansızlık işlemlerinden sonra örneklem giren öğrencilerin 38'i deney ve 38'i kontrol grubu olarak ayrılmıştır. Ancak, çalışma esnasında belirlenen 38 öğrenci diğerlerinden ayrılmayıp, uygulama tüm sınıfa yapılmıştır.

3.3. NLP'ye Dayalı Öğretim Programının Hazırlanması ve Uygulanması

Belli bir öğretim basamağındaki sınıflarda okutulacak derslerin, amaçlarını, içeriğini, süresini, eğitim yaşantılarını ve değerlendirme süreçlerini kapsayan çalışmalar öğretim programı olarak tanımlanmaktadır. Hedef ve davranışlar, içeriğin düzenlenmesi, öğrenme ve öğretme aktiviteleri, ölçme ve değerlendirme öğelerinden oluşur (Tan, Erdoğan, 2004: 11). Bu çalışmada NLP'ye dayalı bir öğretim programı hazırlanırken bu öğeler göz önüne alınmıştır.

Bir ders planı düzenlenirken de öncelikle konunun hedef ve davranışları belirlenir. Planın biçimsel bölümü, giriş bölümü, geliştirme bölümü, sonuç bölümü, değerlendirme bölümü olmalıdır. Bu çalışmanın biçimsel bölümünde de hedef ve davranışlar, araç gereçler ve içerik saptanmıştır. Ana ve yardımcı noktalar yazılmıştır. Giriş bölümü, dikkati çekme, güdüleme, gözden geçirme(hedeften haberdar etme) ve geçişten oluşmaktadır. Geliştirme bölümünde hedef davranışlar uygun strateji, yöntem ve teknikler, akıl yürütme süreçleri, araç gereç, ipucu, dönüt ve düzeltme, pekiştirme, öğrenci katılabilirliği gibi değişkenler kullanılarak öğrenciye kazandırılmaya çalışılmıştır (Sönmez, 2004: 214). Sonuç bölümü son özet, tekrar güdüleme ve kapanıştan oluşmaktadır. Değerlendirme bölümünde ise, son test bir ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Hazırlanan NLP'ye dayalı "Madde Analizi" konusunun ders planı Ek 2'de verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Aracı ve Analizi

Araştırmacı tarafından hazırlanan 25 maddelik madde analizi testi deney ve kontrol grubuna ön test olarak uygulanmış ve yapılan madde analizi sonuçlarında nihai teste 22 madde alınmıştır. Deney ve kontrol gruplarına 22 maddelik bir son test uygulanmıştır.

Hazırlanan 25 maddelik madde analizi testi, araştırma kapsamına alınan asıl öğrenci grubuna uygulanmadan önce, geçerlik ve güvenirlik hesaplamalarının yapılabilmesi için daha önce Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersini almış olan aşağıdaki sınıflardan toplam 204 kişiye uygulanmıştır. Bu öğrencilerin dağılımı şöyledir:

Tablo 4. Taslak testin Uygulandığı Bölümler ve Öğrenci Sayıları

Taslak Testin Uygulandığı Bölümler	Öğ.Sayısı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği IV.Sınıf Normal Öğretim	42
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği III.Sınıf Normal Öğretim	26
Sınıf Öğretmenliği IV.Sınıf Normal Öğretim	49
Sınıf Öğretmenliği IV.Sınıf İkinci Öğretim	45
Metal Öğretmenliği III.Sınıf İkinci Öğretim	24
Fen Bilgisi Öğretmenliği IV.Sınıf İkinci Öğretim	18
Toplam	204

Sorular öğrencilere herhangi bir ders saatinde verilmiş ve kendilerine cevaplamaları için 30 dakika süre tanınmıştır. Test uygulandıktan sonra geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Bu analiz aşağıdaki gibidir:

Tablo 5: Madde Analizi Ön Testinin Madde Analizi Sonuçları

Madde No	Geliştirilmiş Test Madde No	Doğru Cevap	Madde Güçlüğü	Madde Ayırtıcılık Gücü	Yorumlama
1	1	B	0,63	0,47	Bu madde düzeltildi. D seçeneğine “seçenek” yerine “çeldirici” kavramı yazıldı.
2	2	D	0,7	0,28	Bu maddenin başlangıcında ve kökünde düzenleme yapıldı.
3	3	D	0,75	0,34	Bu maddede seçeneklerin yerleri ve yazılışları değiştirildi.
4	4	A	0,71	0,5	Bu maddede doğru seçeneğin yeri ve diğer seçeneklerin yerleri değiştirildi. Seçenekler küçükten büyüğe doğru sıralandı.
5	5	A	0,79	0,5	Bu maddede seçeneklerin yerleri değiştirildi.
6	6	A	0,4	0,28	Bu maddede uzman görüşüne göre düzeltme yapılmamış, madde aynen alındı.
7	7	C	0,69	0,62	Bu maddede seçenekler yer değiştirildi. Seçenekler büyükten küçüğe sıralandı.
8	8	D	0,69	0,66	Bu maddenin kökünde ve seçenek sıralamasında düzenlemeler yapıldı.
9	9	C	0,62	0,46	Bu maddede uzman görüşüne göre düzeltme yapılmamış, madde aynen alınmıştır.
10	10	A	0,64	0,8	Bu maddede uzman görüşüne göre düzeltme yapılmamış, madde aynen alınmıştır.
11	11	B	0,73	0,83	Bu maddede seçeneklerde düzenleme yapıldı.
12	12	B	0,61	0,81	Bu maddede uzman görüşüne göre düzeltme yapılmamış, madde aynen alınmıştır.
13	13	C	0,29	0,34	Bu maddede seçenekler tekrar düzenlenmiştir.
14			0,18	0,25	Bu madde atıldı.
15			0,26	0,15	Bu madde uzman görüşüne göre atıldı.
16	14	E	0,38	0,55	Bu maddede uzman görüşüne göre B ve C seçeneği yer değiştirildi.
17	15	A	0,74	1,02	Bu maddede uzman görüşüne göre seçenekler tekrar düzenlendi.
18	16	C	0,69	0,94	Bu maddede uzman görüşüne göre seçenekler tekrar düzenlendi.
19	17	B	0,52	0,75	Bu maddede hiçbir düzeltmeye gerek duyulmamıştır.
20	18	D	0,54	0,92	Bu maddede hiçbir düzeltmeye gerek duyulmamıştır.
21			0,19	0,29	Bu madde uzman görüşüne göre atılmıştır.
22	19	E	0,41	0,44	Bu maddede hiçbir düzeltmeye gerek duyulmamıştır.
23	20	E	0,76	1	Bu maddede seçenekler yer değiştirilmiştir.
24	21	A	0,68	1,05	Bu maddede seçenekler yer değiştirilmiştir.
25	22	D	0,44	0,69	Bu maddede hiçbir düzeltmeye gerek duyulmamıştır.

Tablo 5'de yer alan yorumlamalarda madde güçlüğü (p) değerleri esas alınmıştır. Bir madde güçlüğü alabileceği değer " 0,00 -1,00" arasında olur. Eğer madde güçlüğü 0,00 ise, o maddenin doğru cevaplanma oranının sıfır olduğu, yani, o maddeyi kimsenin doğru cevaplamadığı dolayısıyla çok zor bir madde olduğu anlamına gelir. Eğer bir maddenin güçlüğü 1,00 bulunmuş ise o maddeyi grubu oluşturan tüm öğrencilerin doğru cevapladıkları dolayısıyla çok kolay bir madde olduğu anlamına gelir. Geliştirilen madde analizi testinde çok kolay ya da çok zor bir madde bulunmamaktadır. Madde güçlüğü 0,50 civarında olan maddeler tercih edilmiştir. Kehoe iyi bir testte maddelerin çoğunluğu, sınavı alanların %30-80'i tarafından doğru olarak cevaplandırılması (yani madde güçlüklerinin 0.30 ile 0.80 arasında olması) gerektiğini belirtmiştir (Tan, Erdoğan; 2004: 218). Elde edilen p değerlerine göre ortalama zorlukta bir test olduğu söylenebilir. Son test soruları Ek 1'de yer almaktadır.

Madde analizi testi maddelerinin bilişsel alanın bilgi, kavrama ve uygulama düzeylerine göre dağılımı aşağıda görülmektedir:

Tablo 6: Madde Analizi Testi Maddelerinin Bilişsel Alan Basamaklarına Göre Dağılımı (Belirtke Tablosu)

Konu : Madde analizi	BİLİŞSEL ALAN		
	Bilgi	Kavrama	Uygulama
Madde analizine İlişkin Kavramlar	1,2,3		
Basit Madde Analizi	4,5	22	14,17,18,20,21
Genel Madde Analizi(Henrysson Yöntemi)			
Madde Güçlüğü(İndeksi)			6,7,10,11,16
Test Güçlüğü			8,9,13
Test Ortalaması			12
Madde Ayırtıcılık Gücü		19	15

Testin tümünün güçlüğü belirlenmesi amacıyla aşağıdaki formül uygulanmıştır (Turgut, 1990: 267):

$$\bar{P} = \frac{\bar{X}_t}{K}$$

Formülde gösterilen sembollerin anlamı aşağıda verilmiştir:

$\bar{P}$: Test güçlüğü

$\bar{X}_t$: Testin tümüne ait aritmetik ortalama

K : Testte bulunan madde sayısı

$$\text{Test Güçlüğü} = \frac{10,21}{25} = 0,41$$

Testin ortalama güçlüğü 0,41 olarak belirlenmiştir. Buna göre testin orta güçlükte bir test olduğu söylenebilir. Testte bulunan her bir maddenin güçlüğü de şu formüle göre belirlenmiştir:

$$p = \frac{I_j}{N}$$

Formüldeki sembollerin anlamları aşağıda görülmektedir:

p: Her bir maddenin güçlüğü

I_j: Testteki soruyu doğru cevaplandıranların sayısı

N: Testteki soruyu işaretleyen öğrenci sayısı

Testte bulunan her bir maddenin ayıricılık indisi bulunmuştur. Madde ayıricılık indisinin bulunmasında kullanılan formül aşağıda verilmiştir :

$$r_{jx} = \frac{\overline{X_{jd}} - \overline{X_t}}{S_t} \cdot \sqrt{\frac{p}{q}}$$

Formülde belirtilen sembollerin anlamları aşağıdaki gibidir:

r_{jx} : Madde ayıricılık gücü

$\overline{X_{jd}}$: Maddeyi doğru cevaplayanların ham puanlarının ortalaması

$\overline{X_t}$: Test ortalaması

S_t : Test standart sapması

P : Bir maddeyi doğru cevaplayanların oranı

q : Bir maddeyi doğru cevaplandırmayanların oranı

Testin güvenilirlik hesaplaması için KR-21 formülü kullanılmıştır. KR-21 formülü aşağıda verilmiştir:

$$\text{Test Güvenirlik Katsayıat (KR - 21)} = \frac{K}{K - 1} \left[1 - \frac{KX - X}{KS_t^2} \right]$$

Formülde belirtilen sembollerin anlamları aşağıdaki gibidir:

K : Testteki madde sayısı

X : Öğrenci puanı

St : Testin standart sapması

S_t^2 : Testin varyansı

KR-21 : Güvenirlik katsayısı

Bu formül teste uygulanarak aşağıdaki sonuç elde edilmiştir:

$$\text{KR-21} = \frac{25}{24} \left[1 - \frac{25 \cdot 10,21 - 10,21^2}{25 \cdot 33,64} \right] = 0,9166$$

Elde edilen bu sonuca göre güvenirlik katsayısı 0,92 gibi yüksek bir değer bulunmuştur. Bu durumda testin güvenilir bir test olduğu söylenebilir. Geçerlik ve güvenirlik analizlerinden sonra testin geçerli ve güvenilir olduğuna karar verilmiş ve araştırma kapsamına alınan öğrencilere uygulanmıştır.

Öğrencilerin, NLP'ye dayalı madde analizi dersine ilişkin görüşleri de değerlendirilmiştir.

Aşağıdaki 5 soru deney ve kontrol grubuna sorulmuştur:

1- NLP sizde yeni bir açılım oluşturdu mu?

☐ Çok ☐ Kısmen ☐ Az ☐ Hiç

2- Ders süresince öğrenci olarak ne kadar memnun kaldınız?

☐ Çok ☐ Kısmen ☐ Az ☐ Hiç

3- NLP'nin ders motivasyonunuza ne kadar etkisi oldu?

☐ Çok ☐ Kısmen ☐ Az ☐ Hiç

4- NLP'ye dayalı madde analizi ders planı hakkında ne düşünüyorsunuz?

☐ Faydalı ☐ Kısmen Faydalı ☐ Faydasız

5- Öğrenme etkinliğinin NLP ilkelerine dayandırılması öğrenci üzerinde nasıl bir etki oluşturur?

Bu 5 soruya ilişkin olarak form oluşturma sürecinde 9 alan uzmanından (Eğitim Bilimleri Öğretim Üyeleri) yardım alınmıştır. Bu beş sorunun uygulanması konusunda 8 uzmanla birliktelik sağlanmıştır. Uzmanlardan her soru için gerekli, yararlı, gerekli değil ve yararlı değil seçenekleriyle cevap istenmiştir. Sonuçta Grant ve Davis (1997: 269- 274)'in Kapsam Geçerlilik

Oranı formülü uygulanmış ve sonuç 0,777 bulunmuştur. Formül aşağıdaki gibidir (Grant ve Davis, 1997: 269- 274) :

$$KGO = \frac{Ne - N/2}{N/2}$$

KGO = Kapsam geçerlilik oranı

Ne = "gerekli" seçeneğini işaretleyen uzman sayısı

N = Toplam Uzman Sayısı

3.5. Verilerin Çözümlemesi

İlgili literatür taraması uzman görüşleri yardımıyla değerlendirilerek kuramsal boyut oluşturulmuştur. Veriler, ön test ve geliştirilen son test yardımıyla toplanmıştır. Bu testler, öğrencilere uygulama öncesi ve sonrası verilmiştir. Sorular ön testte toplam 25 puan, son testte toplam 22 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Soruların puan değerleri 1 olarak alınmıştır. Veriler bilgisayar ortamında ve SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada frekans, yüzde ve ki-kare istatistik işlemleri kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde, uygulanan ders planının öğrenci başarısına etkisine ilişkin bulgular ve uygulanan ders planı ve NLP üzerine öğrenci görüşlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1. Uygulanan Ders Planının Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırma süresince şu denenceler test edilmiştir:

- Deney grubu ile kontrol grubunun ön test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- Deney grubu ile kontrol grubunun son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- Deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu denencelere ait bulgular aşağıdaki gibidir:

4.1.1. Deney Grubu İle Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının ön test puan ortalamaları hesaplanmasında Levenes Testi ($F=1,511$, $p=0,223$) normal dağılım gösterdiğinden t testi yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının ön test puan ortalamalarına ilişkin bağımsız gruplar t-testi değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	t	p değeri
Deney Grubu Ön test	38	5,58	2,01	1,533	0. 129
Kontrol Grubu Ön test	38	4,71	2,86		
P> 0.05	Sd= 74				

Deney ve kontrol gruplarının ön test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=1,533$, $p=0,129$).Bir başka deyişle, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin başarı seviyeleri ve not ortalamaları, yeni öğretim programı uygulamaya başlamadan önce benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla deney ve kontrol grupları denk iki gruptur.

4.1.2. Deney Grubu İle Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları hesaplanmasında Levenes Testi ($F=0,144$, $p=0,706$) normal dağılım gösterdiğinden t testi yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamalarına ilişkin bağımsız gruplar t-testi değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	t	p değeri
Deney Grubu Son test	38	14,47	3,98	5,124	0. 000
Kontrol Grubu Son test	38	9,87	3,85		
P< 0.05		Sd= 74			

Deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=5,124$, $p=0,000$).Bir başka deyişle, deney grubu lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur.

4.1.3. Deney Grubunun Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarına ilişkin bağımlı gruplar t-testi değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Deney Grubunun Ön Test ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımlı Gruplar t-testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	r	t	p değeri
Deney Grubu Ön test	38	5,58	2,01	0,363	- 14,604	0. 000
Deney Grubu Son test	38	14,47	3,98			
P< 0.05		df= 37				

Deney grubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t= -14,604$, $p=0,000$).Bir başka deyişle, deney grubundaki öğrencilerin başarı seviyeleri ve not ortalamaları, yeni öğretim programı uygulandıktan sonra anlamlı bir şekilde artış göstermiştir.

4.1.4. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Kontrol grubunun ön test ve son test puan ortalamalarına ilişkin bağımlı gruplar t-testi değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10. Kontrol Gruplarının Ön Test ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımlı Gruplar t-testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	r	t	p değeri
Kontrol Grubu Ön test	38	4,71	2,86	- 0,21	- 6,053	0. 000
Kontrol Grubu Son test	38	9,87	3,85			
P< 0.05		df= 37				

Kontrol grubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t = -6,053$, $p=0,000$). Bir başka deyişle, kontrol grubundaki öğrencilerin başarı seviyeleri ve not ortalamaları, geleneksel öğretim programı uygulandıktan sonra artış göstermiştir.

4.2. Uygulanan Ders Planı ve NLP Üzerine Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

NLP'ye dayalı olarak hazırlanan ders planı uygulanırken öğrencilerin gözlemlenmesi amacını gerçekleştirmek için öğrencilerin Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersinde NLP uygulanmasına ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu görüşlere ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

Tablo 11. NLP'nin Öğrenci Üzerinde Yeni Bir Açılım Oluşturmasına İlişkin Bulgular

	f	%
Çok	4	10,5
Kısmen	22	57,9
Az	9	23,7
Hiç	3	7,9
Toplam	38	100,0

Uygulama yapılan öğrencilerin % 68,4'ü NLP'nin kendilerinde olumlu bir açılım oluşturduğunu düşünmektedirler. Diğer bir deyişle, öğrencilerin çoğunluğu NLP sayesinde farklı bir bakış açısı kazandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 12. Ders Süresince Öğrenci Memnuniyetine İlişkin Bulgular

	f	%
Çok	5	13,2
Kısmen	24	63,2
Az	9	23,7
Hiç	0	0
Toplam	38	100,0

Uygulama yapılan öğrencilerin % 76,4'ü ders süresince uygulanan yeni öğretim programından çok ve kısmen memnun kalmışlardır. Öğrencilerdeki bu memnuniyet başarı oranlarını da etkilemiştir.

Tablo 13. NLP'nin Ders Motivasyonuna Etkisine İlişkin Bulgular

	f	%
Çok	8	21,1
Kısmen	11	28,9
Az	15	39,5
Hiç	4	10,5
Toplam	38	100,0

Uygulama yapılan öğrencilerin % 50'si NLP'nin ders motivasyonuna çok ve kısmen etkili olduğunu düşünmektedir. Ders motivasyonunu artırıcı NLP aktiviteleri kullanıldığında bu oranlar da artış gösterecektir.

Tablo 14. NLP'ye Dayalı Madde Analizi Ders Planına İlişkin Bulgular

	f	%
Faydalı	20	52,6
Kısmen Faydalı	16	42,1
Faydasız	2	5,3
Toplam	38	100,0

Uygulama yapılan öğrencilerin % 94,7'si NLP'ye dayalı madde analizi ders planının faydalı ve kısmen faydalı olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin yeni ders planlarına olan ihtiyacı bu sonuçların çıkmasına neden olmuştur.

Uygulama yapılan öğrenciler, "Öğrenme etkinliğinin NLP ilkelerine dayandırılması öğrenci üzerinde nasıl bir etki oluşturur?" şeklindeki açık uçlu soruya farklı yanıtlar vermiştir. Öğrencilerin

tümü olumlu yanıtlar verirken daha çok NLP aktivitesinin uygulanmasını istemişlerdir. Yazılı olarak verilen cevaplarda geçen olumlu kavramlara ait bulgular aşağıdaki gibidir:

Tablo 15. "Öğrenme Etkinliğinin NLP İlkelerine Dayandırılması Öğrenci Üzerinde Nasıl Bir Etki Oluşturur?" Sorusuna Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular

Kullanılan ortak kavramlar	Yüzdesi
Başarma-Başarı	%28
Kendine Güven	%20
Motivasyon	%11
Etkin Öğrenci	%11
Kendini Geliştirme	%9
Bilinçlilik	%9
Öğrenme	%2
Farkındalık	%2
İletişim	%2
Kararlılık	%2
Beyni Kullanma	%2
Derse Katılım	%2

Yukarıdaki bulgulara göre, NLP ilkeleri denildiğinde öğrencilerin aklına çoğunlukla "başarı", "güven", "motivasyon" gelmektedir. Bu kavramlar NLP'nin anahtar kelimeleridir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin NLP ile ilgili düşünceleri olumludur.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Öğrenenler, beş duyularını bir süzgeç gibi kullanarak dışardan gelen tüm bilgileri bu süzgeçlerden geçirirler. İçsel duyularını ve isteklerini iyi sonuçlara ulaştırmak için bilerek ya da bilmeyerek nasıl kullanacağını ise genellikle bilmedikleri için öğrenme sürecinde zorluklar yaşarlar. Elbette hiçbir zorlukla karşılaşmayan "modeller" de vardır. NLP, ideal sonuçlara ulaşmak için bu beş duyuya komutlar veren ana mekanizma olan beynin nasıl kullanıldığını konu alır. Nasıl algıladığımız ya da nasıl düşündüğümüzle ilgili her yeni bilgi NLP'nin çalışma alanıdır. Ne yaptığımızı ve neyi başardığımızı belirleyen de düşüncelerimizdir. Algılarımız, hayal gücümüz ve inanç kalıplarımız düşüncelerimizde yer alır. Beynin çalışma mekanizmasıyla ilgili olarak sürekli yeni keşifler yapıldığından, bu konu hızlı bir evrim geçirmekte ve bu yüzden her türlü açıklama çabası kesinlikle yetersiz kalmaktadır. Ancak NLP, şimdilik, "kişisel mükemmelliği yakalamanın sanatı ve bilimi" olarak tanımlanmaktadır.

Bireysel gelişim pazarının gözdesi, son yılların yükselen trendi NLP'ye olan ilgi bir süre daha devam edecektir. Çünkü NLP ile yabancı dil öğrenin, NLP ile zayıflayın, NLP ile başarıyı yakalayın, NLP'nin iş dünyasına katkıları vs. şeklindeki reklamlar talebin ne kadar çok olduğunu göstermektedir. Her derde deva olduğu iddia edilen NLP, sihirli bir değnek mi, başarı iksiri mi, iddia edildiği kadar etkili mi yoksa bir gösteri mi? Aslında NLP'nin ne olup ne olmadığı konusunda kafa karışıklığı sürmektedir. Bazı psikiyatrist ve psikologlar NLP'yi bir terapi tekniği olarak kabul ederken, bazıları tamamen bilim dışı bulmaktadır. Tıp kökenli olmayan 'NLP uzmanları' ise bu işi bir modelleme olarak nitelendirmektedir. Kısaca, NLP konusunda farklı yaklaşımlar, değerlendirmeler bulunmaktadır.

ABD'de başlayıp diğer kıtalara yayılan ve oldukça popüler olan NLP konusunda iki ayrı kamp bulunuyor: Bir bölüm, NLP'nin hiçbir bilimsel yönü bulunmadığını, farklı terapi tekniklerini bir araya getirdiğini söylüyor; bir diğer taraf ise NLP'nin aslında bir terapi olduğunu, terapistler tarafından uygulanması gerektiğini belirtiyor. Bu grup, "NLP, psikoloji dünyası tarafından desteklenmediği için iş dünyasına pazarlandığı" düşüncesinde birleşmektedir. NLP'nin "modern din" haline dönüştüğü söylentileri yayılıyor. NLP uzmanı olarak gördüğümüz birçok isim, mutluluk veren bir yol bulduklarını sanarak kendilerine başvuranları mürit haline getiriyorlar. Psikiyatri dünyasında etik kurallar çerçevesinde bu işle ilgilenen çok az isim bulunmaktadır. Ancak psikiyatrist ve psikologlar NLP'ye kendi bilim dalları içerisinde pek sıcak bakmamaktadır. NLP kendi içinde terapi yöntemleri ve psikolojik yaklaşımlar barındırmasına karşın, tek başına terapi değildir. NLP'yi "modelleme" olarak değerlendirenlere göre, terapi gerektiren kısım mutlaka tıp kökenliler tarafından icra edilmelidir. NLP ile hayalleri gerçekleştirme, üniversite sınavını

kazanma, türban sorununu çözme gibi iddiaları olanlar bile bulunmaktadır. Tüm bu karmaşa içinde amacımız NLP'nin uygun ilkelerini öğrencilerle sınıf ortamında paylaşarak eğitimde başarıya olan etkisini belirlemek ve bilimsel bir ortamda bu konuyu tartışmaya açmaktır.

NLP ile ilgili bütün bu bilgilerin yanında, araştırmanın amacı NLP temelli bir öğretim programının “madde analizi” konusunun öğretiminde öğrencilerin akademik başarısına etkisini belirlemektir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan bir farklılık bulunmamasına rağmen, son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. NLP'ye dayalı ders planının uygulandığı deney grubu öğrencileri, kontrol grubu öğrencilerine göre, son testte daha başarılı olmuşlardır. Kontrol grubu öğrencileri ön test ve son test olarak 4,71'lik ortalamadan 9,87'ye yükselmişlerdir. Deney grubu öğrencileri ise ön test ve son test olarak 5,58'lik ortalamadan 14,47'lik ortalamaya yükselmişlerdir. Deney grubundaki öğrenciler 22 soru üzerinden ortalama 15 soruya doğru cevap verirken, kontrol grubu öğrencilerinin ortalama doğru cevap sayıları 10'dur. Deney grubundaki öğrencilerin bu başarı seviyeleri göz önüne alındığında aşağıdaki şu sonuçlardan bahsedilebilir:

- 1- Sınıf ortamlarında NLP ilkelerinin öğrencilerle paylaşılması ve öğrenciler ihtiyaç duyduklarında tekrar hatırlatılması akademik başarılarını önemli seviyelerde artırmaktadır.
- 2- Anlatılan konuların bilinçaltında tekrarını sağlamak amacıyla ders materyallerinin hem bilgisayarda hazırlanan sunular ile desteklenmesi hem de kartonlara yazılarak sınıfın uygun yerlerine asılması yararlı olmaktadır.
- 3- Sınıf duvarlarına öğrencileri olumlu yönde etkileyecek sözlerin ve özellikle NLP ilkelerinin yazılarak asılması da fayda sağlamaktadır.
- 4- Öğretmenin davranışlarının ve kullandığı dilin etkin olması gerekmektedir.

Araştırmanın deney grubunda, uygulama sonrası NLP'ye dayalı ders planına ilişkin öğrenci görüşleri alınmış ve öğrenciler NLP'ye dayalı ders planının motivasyon etkisi yaptığı ve bu ders planının faydalı olduğu görüşünde birleşmişlerdir. NLP'nin yeni bir açılım oluşturması açısından Çelik (2004)'in bulguları bu araştırmayı destekler niteliktedir. Bu araştırmada kullanılan Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersi yerine Mert (2006) tarafından İngilizce dersi kullanılarak NLP'nin eğitimdeki etkileri benzer yöntemlerle incelenmiştir. İki araştırmanın da sonuçları incelendiğinde öğrenen üzerinde NLP etkileri benzerlik göstermektedir.

Deney grubundaki öğrencilerin % 68'i çok ve kısmen NLP'nin kendi üzerlerinde yeni bir açılım oluşturduklarını belirtmişlerdir. Yalnızca NLP ilkeleri ve bir kısım tekniklerinden

bahsetmek bile öğrencilerin yeni bakış açıları kazanmalarını sağlamıştır. Ders süresince öğrencilerin % 76'sı çok ve kısmen memnun kaldıklarını ve %50'si çok ve kısmen kendi motivasyonlarına etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Dersin işlenişine karşı olan bu memnuniyet ve çoğunlukla ders süresince öğrencilerde olmadığında şikayet edilen motivasyona olan katkının oranı NLP uygulamaları direk olarak öğrenci üzerine yapıldığında daha da artacaktır. Deney grubundaki öğrencilerin % 95'i NLP'ye dayalı madde analizi ders planının faydalı ve kısmen faydalı olduğunu söylemişlerdir. Öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlayan en önemli noktalardan biri, öğrendikleri konunun kendilerine ne fayda sağlayacağını bilmeleridir. Öğrenciler bu ders işleniş şeklinin faydalı olduğunu ve daha da geliştirilerek uygulanması gerektiğini ders aralarında sürekli belirtmişlerdir. Öğrencilerdeki bu ilgi ve merak onların ders süresince daha aktif ve daha araştırmacı olmalarını sağlamıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir:

I- Araştırma Bulgularına Dayalı Öneriler:

- 1- Sınıf ortamlarında NLP uzmanları tarafından öğrenciler üzerinde uygulanacak olan NLP teknik ve yöntemlerinin elde edilen bu bulguların oranlarını daha da artıracığı söylenebilir. NLP eğitimleri almış öğretmenler ve akademisyenler sorumlu oldukları her öğrenen grubuna bu uygulamaları yapmalıdır. NLP ile ilgili yapılması gereken bundan sonraki araştırmalar bu yönde olmalıdır.
- 2- Varolan NLP eğitimlerinin maddi boyutları düşünüldüğünde kişisel olarak öğretmen ve akademisyenlerin bu uzmanlığı elde etme oranı çok azdır. Özellikle taşra okulları ve üniversitelerinde görevli olan eğitimciler düşünüldüğünde bu imkan çok daha azalmaktadır. Bu nedenle, bu eğitimler devlet kurumlarının özellikle Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'e bağlı eğitim kurumlarının denetiminde ve liderliğinde ücretsiz olarak verilmelidir. Bilgisayar öğretiminde kullanılan "formatör öğretmen" ya da rehberlikte kullanılan "rehberlik ve psikolojik danışman" kavramları gibi, NLP uygulamaları için de "NLP uzmanı" ya da "NLP danışmanı" öğretmenler görevlendirilmelidir.
- 3- NLP uygulamaları her türlü öğrenme ortamında kullanılmalıdır. Sınıflara NLP ilkeleri yapıştırılmalı, periyodik olarak vurgulanmalı ve bu ilkeler hakkında uygun aralıklarla konuşulmalıdır. Bu ilkelerden biri gösterildiğinde sınıfa pozitif geri bildirimler verilmeli ve öğretmen sınıfta yaptığı herşeye NLP'yi katabilmelidir.
- 4- Sürekli değişimin ve gelişimin yaşandığı dünyada etkili olmak, sürekli öğrenme ve gelişme yeteneğinde olmayı gerektirir. Hem organizasyonların dünyası hem de eğitimin

dünyası çarpıcı bir şekilde değişiyor. Değişen ihtiyaçları karşılaması için öğretmen yetiştiren kurumların öğretim programlarının da NLP ilke ve teknikleri kullanılarak geliştirilmelidir.

II- Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

- 1- Öğrenme üzerine etkinliği her araştırmada ortaya çıkan NLP teknikleri özellikle ilköğretim, ortaöğretim ve üniversitelerde ders planlarına entegre edilmelidir.
- 2- Resmi eğitim sistemleri bize öğrenmenin doğuştan gelen bir yetenek olduğu kadar zor ve çaba gerektiren bir şey olduğunu öğretir. Ancak NLP bu öğrenilmiş çaresizlikler yerine insana kendine güven duygusunu vermeye çalışır. Bu eğitim sisteminin yabancı dil öğretmenlerinden biri olarak, NLP gibi alternatif öğretim sistemlerinden faydalanarak daha hızlı ve kolay yabancı dil öğretimi için gerekli olan değişiklikleri araştırmaya devam ederek bu çalışmaları geliştirmek gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Alder, H (2004). **NLP El Kitabı** .(Çev : B. Irmak). Birinci Baskı. İstanbul : Kariyer Yayıncılık
- Andreas, S.(1999). **Neuro-Linguistic Programming(NLP):Changing Points of View**. The Family Journal:Counseling and Therapy For Couples and Families, 7 (1), 22-28. Sage Publications. <http://tfj.sagepub.com> adresinden 17.02.2007 tarihinde indirilmiştir.
- Andreas, S. & Faulkner, C. (1994). **NLP Başarının Yeni Teknolojisi**. (Çev: A. Azeri). 2. Baskı . İstanbul : Beyaz Yayınları
- Aytaç, Ş. (2000) **Öğrenmeyi Öğrenmek** . İstanbul http://www.itf.istanbul.edu.tr/ogrenmeyi_ogrenme.htm adresinden 10.01.2007 tarihinde indirilmiştir.
- Bilasa, P. (2006). **NLP (Neuro Linguistic Programming) (Beyin Dili Programlama) Pratisyenlik Eğitim Programının Değerlendirilmesi**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bandler R. & Grinder J. (1981) **Nöro-Linguistik Programlama-Trans ve Değişim**. (Çev: O. Akınhay). Birinci Basım. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Blackerby, D. A.(2002). **Using Neuro-Linguistic Proramming (NLP) in the Classroom**. <http://www.nlpok.com/nlpinclassroom.htm> adresinden 10.12.2002 tarihinde indirilmiştir.
- Civelek, Ş., Meder, M., Tüzen, H., Aycan, C.(2003). **Matematik Öğretiminde Karşılaşılan Aksaklıklar**. Matematikçiler Derneği Bilim Köşesi. <http://www.matder.org.tr/bilim/moka.asp?ID=15> adresinden 21.01.2007 tarihinde indirilmiştir.
- Çalışkan, S.(2006). **Satış Yönetiminde Müşteri İlişkilerinin Geliştirilmesi ve Zihin Dili Programlama (NLP) Tekniğinin Bir Satış Eğitim Modeli Olarak Uygulanabilirliği**. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.Yayınlanmamış Doktora Tezi

Çelik, H. (2004) **Bireysel Değişim ve Performans Geliştirme Programı Uygulama Projesi** Sabancı Üniversitesi İyi Örnekler Konferansı.

www.gunhankoleji.k12.tr/download/NLP%20REFERANS.pps adresinden 07.01.2007 tarihinde indirilmiştir.

Dam, S.(2005) **Neuro Linguistic Programming in ELT**. Izmir University of Economics, Turkey. www.BBCBritishCouncilteachingEnglish-Methodology.htm adresinden 12.12.2006 tarihinde indirilmiştir.

Demir, S., Bingöl, H.(2007). **İlköğretim Öğrenci Ve Velilerinin Nöro Linguistik Programlamanın(NLP) Sınıf içinde Uygulamalarına İlişkin Görüşleri**. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 6 (19), 224-232. www.e-sosder.com adresinden 16.04.2007 tarihinde indirilmiştir.

Dövcü, T. (2006) **NLP DEĞİŞİM Dergisi** . www.nlpdegisim.com/kullanimyerleri.php - 8k adresinden 12.11.2006 tarihinde indirilmiştir.

Erden, M. (1993).**Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: PE-GEM Yayıncılık

Grant, J.S. and Davis, L.L.(1997).**Selection and Use of Content Experts for Instrument Development, Research in Nursing and Health**. 20: 269- 274.

Hacısalıhoğlu, H. H., Mirasyedioğlu, Ş., Akpınar, A.(2003). **Matematik Öğretimi**, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kamp, D. (2003). **Mükemmel Eğitimci: Eğitimde NLP'yi Uygulamak**. (Çev: F. C. Akbaş) İstanbul: Kariyer Yayıncılık

Karagöl, T. (1993). **Program Değerlendirme Tasarıları**. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 26(1): 151-160.

Karasar, N. (1995). **Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Beşinci Basım. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

Knight, S. (1995). **Uygulamalarla NLP : İşinizde Fark Yaratan Farklılıklar**. (Çev: İ. Görkey)
İstanbul: SistemYayincılık

McCracken, S.D. (1994). **Agricultural Education, Outline of Class Notes**, Autuma. The Ohio State University. USA: Greyden Publishing Series.

Merlevede P.E., Vandamme R., Bridoux D.(2006). **7 Adımda Duygusal Zeka**. İstanbul: Omega Yayınları

Mert, A., Tokur, B. (2006). www.yok.gov.tr/tez/tez_tarama.htm-27k adresinden 26.05.2007 tarihinde indirilmiştir.

Mert, A.(2006).**Erdemir Eğitim Merkezi Tarafından Verilecek Eğitimlerde NLP (Neuro Linguistic Programming)'nin Yetişkin Eğitimlerinde Kullanılması**. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.Eğitim Programları ve Öğretimi ABD. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak

NLP Dünyası (2006) www.nlpdunyasi.com adresinden 10.12.2006 tarihinde indirilmiştir

Oğuzkan, A. F. (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü** 3.Baskı, Ankara: Emel Matbaacılık

Özden, Y. (1997). **Öğrenme ve Öğretme**. Ankara : Pegem yayınları

Özbay, A.& Erengil C.(2005). **NLP Sözlüğü**. Armoni Yayınları

Saygın, O. (2000). **Kişisel Değişim Stratejileri**. İstanbul. Hayat Yayınları

Semerci, Ç. (2003).**NLP'nin Sınıfta Uygulanabilirliği**. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi (15- 18 Ekim 2003). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara

Sönmez, V.(2004).**Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**.11.Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık

Şaman Türkan, S.(2006).**NLP Tekniği ile İngilizce Eğitiminin ve Öğretiminin Etkin Yolları**.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İngiliz Dili Eğitimi ve Öğretimi A.B.D. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara

Tan, Ş., Erdoğan, A. (2004).**Öğretimi Planlama ve Değerlendirme**. 5. Baskı, Ankara: PegemA Yayıncılık

Tokur, B.(2006).**Kişisel Gelişim (NLP)-Din İlişkileri Üzerine Bir Araştırma**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe ve Din Bilimleri ABD. Din Psikolojisi Bilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum

Tosey, P.&Mathison, J.&Michelli, D. (2005).**Mapping Transformative Learning-The Potential of Neuro-Linguistic Programming**. Journal of Transformative Education. 3 (2): 140-167. Sage Publications. London. <http://jtd.sagepub.com> adresinden 26.02.2007 tarihinde indirilmiştir.

www.begmerk.com. Boğaziçi Eğitim Merkezi web sayfası. 10.04.2007 tarihinde indirilmiştir.

Yılmaz, E. (2004).**Öğrenciler ve Öğretmenler İçin NLP** . 2. Baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık

EKLER

EK 1. EGT 272 Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersi Madde Analizi Sınav Soruları

EK 2. Madde Analizi Konusunda NLP Temelli Bir Ders Planı

EK 1.

**EĞT 272 Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersi
Madde Analizi Sınav Soruları**

Açıklama: Sınavda madde analizine ilişkin sorular bulunmaktadır. Sınav süresi 30 dakikadır. Başarılar.

SORULAR

1. Eğitimde ölçme ve değerlendirmede, “Madde” kavramı ile aşağıdakilerden hangisi söylenmektedir?
A. Sınav B. Soru C. Form D. Çeldirici E. Test
2. Ölçme ve değerlendirmede “Test” kavramı aşağıdakilerden hangisi için kullanılmaktadır?
A. Madde B. Soru C. Form D. Sınav E. Seçenek
3. I- Üst grubun %27'si, alt grubun %27'si alınır
II- En yüksek puandan en düşüğe doğru sıralanır
III- Sınav kağıtları puanlanır
IV-Tablo oluşturulur
Basit madde analizi için kullanılan aşamaların doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?
A. I – II – III – IV
B. I – III – IV- II
C. II – I – IV – III
D. III – II – I –IV
E. III – I – II – IV
4. Aşağıdakilerden hangisi bir madde güçlük indeksi değeri olamaz?
A. -0,22 B. 0,00 C. 1,00 D. 0,30 E. 0,55
5. Maddelerden biri sınıfın tümü tarafından yanlış cevaplandırılmıştır. Bu durumda ayıricılık gücü indeksi kaç olur?
A. 0,00 B. 0,45 C. 0,75 D. 0,90 E. -0,50
6. Madde güçlük indeksi 0.50 olan bir maddeyi toplam 60 kişi yanlış işaretlemiş, 20 kişi boş bırakmış ise, bu soruyu doğru cevaplayan öğrenci sayısı kaçtır?
A. 80 B. 60 C. 50 D. 40 E. 20
7. Sınava giren 100 öğrenci, 40 soruluk verilen bir testin tamamını işaretlemişlerdir. Üçüncü maddenin güçlüğü 0,60'a çıkarmak için, bu maddeyi kaç öğrencinin doğru yapması gerekir?
A. 80 B. 70 C. 60 D. 50 E. 40
8. 25 öğrencinin bulunduğu bir sınıfa 50 soruluk bir test verilmiştir. Öğrencilerin tümü toplam 950 puan aldığına göre test güçlüğü nedir?
A. 0,86 B. 0,56 C. 0,66 D. 0,76 E. 0,46
9. Test güçlüğü 0,53 ve sınıfın puan ortalaması 51 olma durumunda kaç madde sorulmuştur?
A. 92 B. 94 C. 96 D. 98 E. 100

10. Bir maddeyi cevaplayan sayısı 100 ve maddenin güçlüğü 0,70 ise, bu maddeyi kaç öğrenci yanlış ve boş bırakmıştır?
A. 30 B. 40 C. 50 D. 60 E. 70

Dikkat: 11-16. sorular aşağıdaki tabloya göre yapılacaktır. Tabloda, bir vize sınavından 5 öğrenci arkadaşın 6 maddeye verdikleri cevaplar görülmektedir.

	M A D D E L E R					
<u>Öğrenciler</u>	1	2	3	4	5	6
Özgür	0	0	1	1	0	1
Mehmet	1	1	1	1	1	1
Betül	1	0	0	1	1	1
Yusuf	1	1	1	1	1	0
Hasan	1	0	1	1	1	1

11. İkinci maddenin güçlüğü aşağıdakilerden hangisidir?
A. 0,10 B. 0,40 C. 0,50 D. 0,80 E. 0,90
12. Testin ortalaması kaçtır?
A. 3,83 B. 4,60 C. 5,37 D. 6,14 E. 7,20
13. Testin güçlüğü aşağıdakilerden hangisine en yakındır?
A. 0,71 B. 0,75 C. 0,77 D. 0,8 E. 0,89
14. Testteki dördüncü madde için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
A. Madde hakkında bir şey söylenemez.
B. Madde iyi bir maddedir.
C. Madde düzeltilebilir .
D. Madde mükemmeldir.
E. Madde atılmalıdır .

Aşağıdaki 15. ve 16. soruları şu bilgiye göre cevaplayınız.

“Bir maddeyi üst gruptaki 50 öğrenciden 20, alt gruptaki 50 öğrenciden 20’si doğru cevaplamıştır.”

15. Bu maddenin ayırıcılık gücü indeksi nedir?
A. 0,00 B. 0,20 C. 1,00 D. 0,50 E. 0,10
16. Bu maddenin güçlük indeksi kaçtır?
A. 0,20 B. 0,30 C. 0,40 D. 0,50 E. 0,60

Aşağıdaki 17.-20. soruları şu tabloya göre cevaplayınız

8. maddenin doğru cevabı A seçeneğidir.

8.madde	A*	B	C	D	Toplam
Üst grup	80	50	20	50	200
Alt grup	20	50	60	70	200
Toplam	100	100	80	120	400

17. Tabloda verilen 8. sorunun güçlük indeksi nedir?

- A.0,10 B. 0,25 C. 0,50 D. 0,80 E. 1,00

18. Ayırıcılık gücü indeksi kaç olur?

- A. -0,20 B. 0,25 C. -0,10 D. 0,30 E. 0,80

19. Ayırıcılık gücü indeksine bakılarak bu madde hakkında aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A. Bu madde testten kesinlikle çıkarılmalıdır.
B. Maddenin doğru cevabının yeri değiştirilmelidir.
C. Bu maddede hiçbir düzeltmeye gerek yoktur.
D. Maddenin çeldirici sayısı artırılmalıdır.
E. Bu madde düzeltilerek kullanılabilir.

Aşağıdaki 20.-22. soruları şu tabloya göre cevaplayınız

1.madde	A	B	C	D	E	Boş	N
Üst grup	18	30	10	10	10	22	100
Alt grup	2	26	15	14	10	33	100

20. Yukarıda analizi verilen maddede doğru cevap hangi seçenekte olursa ayırtedicilik en yüksek olur?

- A. E seçeneği
B. D seçeneği
C. C seçeneği
D. B seçeneği
E. A seçeneği

21. Yukarıda analizi verilen maddede doğru cevap “E” ise, madde ayırıcılık gücü indeksi kaç olur?

- A. 0,00 B. - 0,10 C. 0,10 D. 0,20 E. -0,20

22. Tabloya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A. “A” seçeneği çeldirici ise, madde beklenen yönde çalışmıştır.
B. Maddeyi üst ve alt gruplardan eşit sayıda aday cevaplamıştır.
C. “B” seçeneği çeldirici ise, çok az kişiyi çeldirmiştir.
D. Doğru cevap “C” ise, soru negatif ayırıcıdır.
E. Seçeneklerin tümü dengeli bir biçimde çalışmıştır.

FORMÜLLER

$$P = \frac{Dü+Da}{2N}$$

Dü = Üst Grup doğru sayısı
Da = Alt Grup doğru sayısı
N: İşaretleme yapan öğrenci sayısı

$$r = \frac{Dü-Da}{N}$$

r = Madde ayırtıcılık gücü

$$p = \frac{I_j}{N}$$

p: Madde güçlüğü
I_j: Doğru cevap sayısı
N: İşaretleme yapan öğrenci sayısı

$$\bar{P} = \frac{\bar{X}_t}{K}$$

$\bar{P}$: Test güçlüğü
 $\bar{X}_t$: Test ortalaması
K : Madde sayısı

$$\bar{X} = \frac{\sum I_j}{N} = \frac{\sum X_i}{N} = \sum p_j$$

$$KR - 20 = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

q=1-p

$$S_t = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \bar{X}_t)^2}{N}}$$

X_i : Öğrenci puanı
S_t : Testin standart sapması
S_t² : Testin varyansı
KR-20 : Güvenirlik katsayısı

$$r_{jx} = \frac{\overline{X_{jd}} - \overline{X_t}}{S_t} \cdot \sqrt{\frac{p}{q}}$$

r_{jx} : Madde ayırıcılık gücü

X_{jd} : Maddeyi doğru cevaplayanların ham puanlarının ortalaması

$\overline{X_t}$: Test ortalaması

S_t : Test standart sapması

EK 2. MADDE ANALİZİ KONUSUNDA NLP TEMELLİ BİR DERS PLANI

Ders : Öğretimde Planlama ve Değerlendirme

Sınıf : Sosyal Bilgiler Öğretmenliği II. Sınıf

Ünite Adı : Madde Analizi

Süre : 4 hafta, Haftada iki saat.

Öğretim Yöntemleri : Düzanlatım, problem çözme, Bu yöntemlerin NLP odaklı kullanılması.

Ders araç-gereçler : Tepegöz, Power point slaytları, data show, tahta ve tahta kalemi, hesap makinesi. Ders dokümanı.

Kaynak Kitaplar : Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, KPSS Hazırlık Kitapları.

Konunun İçeriği:

- Madde analizi kavramları ve amaçları
- Basit madde analizi, madde güçlüğü, madde ayırıcılık gücü.
- Genel madde analizi (Hanrysson yöntemi), madde güçlüğü, madde ayırıcılık gücü, test güvenilirliği, test güçlüğü.
- Analiz sonuçlarının yorumlanması.

Ana Nokta:

- Çoktan seçmeli testlerin madde analizleri yapılmalıdır..

HEDEFLER VE DAVRANIŞLAR

(Parantez içinde ön-sontest sınav sorularının numaraları verilmiştir)

BİLGİ DÜZEYİ

Hedef 1. ÖPD dersinin madde analizi konusundaki başlıca **kavramların** anlam bilgisi.

Hedef davranışlar 1. Verilen bir tanımın doğru veya yanlış olduğunu yazma-söyleme (1,2,3).

Hedef davranışlar 2. Verilen bir özellik ile ilgili durumu bir dizi değer arasından seçip işaretleme (4).

Hedef 2. ÖPD dersinin madde analizi konusundaki başlıca **alışlar** bilgisi.

(NOT: Formüller sınavda verildiği için bu hedef davranışlarından soru sorulmamıştır.)

Hedef davranışlar 1. Verilen bir terimin karşılığı olan simgeyi seçenekler arasından seçip işaretleme.

Hedef davranışlar 2. Verilen bir simgenin karşılığı olan terimi seçenekler arasından seçip işaretleme.

KAVRAMA DÜZEYİ

Hedef 1. ÖPD dersinin madde analizi konusundaki analiz sonuçlarını açıklayabilme.

Hedef davranışlar 1. Verilen bir madde analizi yorumunu seçenekler arasından seçip işaretleme(16,21,22).

Hedef davranışlar 2. Verilen bir seçenekle veya tablo ile ilgili yorumu seçip işaretleme (25).

UYGULAMA DÜZEYİ

Hedef 1. ÖPD dersinin madde analizi konusunda belli başlı problemleri çözebilme.

Hedef davranışlar 1. Madde ile ilgili verilen bir problemin sonucunu seçenekler arasından seçip işaretleme (5,6,7,10,11,15,17,18,19,20,23,24).

Hedef davranışlar 2. Test ile ilgili verilen bir problemin sonucunu bulma ve yazma (8,9,12,13,14,15)

1.HAFTA - 1. DERS

Arkadaşlar önce sizin madde analizi konusunda neler bildiğinizi görmek amaçlı olarak 25 soruluk 30 dakika sürecek bir çoktan seçmeli sınav uygulayacağız.

Madde analizi konulu test uygulandıktan sonra 10 dakika NLP hakkında genel bilgi verildi. Aşağıdaki bilgiler sözel olarak aktarılırken koyu renkle gösterilen kelimeler büyük ve ilgi çekici şekilde tahtaya yazıldı.

Beynimiz olağanüstü kapasiteye sahip mükemmel bir bilgisayar şeklinde çalışmaktadır. "Yeteneğim yok, beceremem" gibi kodlarla beynimize giden mesajlar gerçekleşmeden daha olumlu mesajlara çevrilebilir. Bu mükemmel "bilgisayar"ın alışlagelmiş işleyişini değiştirmek ve başarıya odaklanmak NLP teknikleriyle mümkün olabilir. NLP insanların motivasyon kaynaklarını bularak onların içlerindeki yaratıcılığı ortaya çıkarmada ve gerçek performanslarına erişmelerini sağlamada çok önemli bir araçtır. Çünkü NLP, öğrenme sürecini hızlandırdığı gibi öğrenmeyi de etkin kılar. Böylelikle kişilerin öğrenme sürecini hızlandıracak teknikler etkili şekilde uygulanabilir ve bireysel performans doruğa çıkabilir. NLP'nin vaadettiği uzmanlıklara ulaşabilmek için onun gelişimini, amaçlarını, eğitim alanındaki uygulamalarını, varsayımlarını incelemek gerekir.

NLP-Neuro (Nöro)- Linguistic (Linguistik)- Programming (Programlama) ; Beyin Dilini Programlama, insanları anlamak ve etkilemek için oluşturulan psikolojik yetilerdir. NLP, 1960'lı yıllardan beri ortaya çıkan insan iletişimi hakkında bilginin en önemli sentezini oluşturmaktadır. Yetmişli yılların sonlarına doğru Santa Cruz Üniversitesinden Profesör John **Grinder** ile matematik mühendisi ve Gestalt Terapisti Dr. Richard **Bandler** bir araya gelip, aile terapisi, Gestalt Terapisi ve Hipnoterapi gibi alanlarda, olağanüstü başarılı sonuçlar elde eden uzmanları NLP'yi araştırmaya başlamışlardır(NLP Dünyası, 2006).

NLP çalışmaları, araştırmacıların kendilerine sordukları basit bir soruyla başlamıştır; “sadece herhangi bir uzmanlık becerisine sahip bir kişi ile, aynı beceriye sahip olmasına rağmen konusunda daha üstün olan birisi arasındaki farkın nedeni nedir?” Araştırmalarına Hipnoterapi dünyasının önemli ismi H.Milton Erickson, aile terapisinden Virginia Satir ve Gestalt Terapisinin kurucusu olan Fritz Perls gibi dünyaca ünlü kişileri mercek altına alarak başlamışlardır. NLP'nin üzerine kurulu olduğu temel metodu geliştirmişlerdir: **Model alma**. Amaç, bu insanların kullandıkları yöntemlerin kalıplarını tespit etmek ve başkalarına öğretmektir. Laboratuarda tekrarlanan bilimsel deneylerin her seferinde aynı sonucu veriyor olmaları gibi, bireyin öznel deneyimlerinin de aynen tekrarlanabilen bir sistematığı vardır. Yukarıda ismi geçen üç usta terapistin iletişimde, bireysel değişim sağlamada ve kişinin hayattan zevk almasını sağlayacak yöntemlerindeki otomatik davranış kalıpları aynıdır. Acaba Bandler ve Grinder bu kalıpları kendileri aynen tekrarlasalar aynı sonuçları alabilirler miydi?

Başarıyı modellemek mümkün müdür? Her alanda mükemmeliyetin kalıpları vardır ve bu kalıpları tekrarlamak mümkündür. Üniversitede, bir grup gönüllü öğrenci üzerinde bu üç başarılı insanın etkin düşünme ve iletişim kurma kalıplarını modelleyen Grinder aynı etkin sonuçları almayı başarmıştır: **Başarı yaratan ve tekrarlayabilen zihin modeli**. Bu modele şu üç terimden oluşan bir isim verilmiştir (NLP Değişim,2006): **N-L-P**

Nöro: Beş duyumuz aracılığıyla dışarıdan bize ulaşan verileri algılamak ve bunlara tepki vermekten oluşan nörolojik faaliyetlerimizin, tüm davranışlarımızın kaynağı olması. Örneğin; etkilenmemiş gibi görünmeye çalışırken yüz ifademizin ve vücut hareketlerimizin otomatik olarak bunu yansıtmaması.

Linguistik: Düşüncelerimizi ve davranışlarımızı düzenlemek ve hem kendimizle, hem de başkalarıyla iletişim kurmak için dilin nasıl kullanıldığı. Örneğin; “arabayı kullanmayı öğrenmek istemiyorum” ile “uçmayı öğrenmek istiyorum” arasındaki fark.

Programlama: Sonuç almak için düşünce ve davranışımızın seçimini farkında olarak veya olmayarak kendimizin yapıyor olması.

Usta iletişimcilerin davranış kalıplarını modelleyen R.Bandler ve J.Grinder daha sonra seminerlerinde öğrencilerine bu modeli aktarmaya başlamışlardır. Bu sırada bilinçli olmayan iletişim kalıpları ve hareket etme tarzlarıyla karşılaştılar. Bu kalıpları kendilerinde ve başkalarında deneyerek NLP adını verdikleri pozitif farkları yaratan ve mükemmelliğin bilinçli olarak öğrenilebildiğini anlatan dersler verip atölye çalışmaları yaptılar. NLP nin ilk çalışmalarına önemli

bir katkı ise, antropoloji, psikoterapi, biyoloji ve sibernetik alanında çalışan İngiliz antropolog Gregory Bateson tarafından yapılmıştır. NLP'yi bütünselliğinden ve ruhsallığından arındırarak salt teknoloji olarak sunmamak gerekir. Aslında NLP kişisel inanç, misyon ve vizyona odaklanmaya sadece birey bazında değil, daha büyük sistemlerin (aile, toplum, evren) bir üyesi olarak bireyi anlamaya yönelik bir çerçeve sunar. NLP, bütünsel bakış açısını koruyarak detaylara odaklanma yöntemidir. Bireysel özdeğişimi, kendin olmayı mümkün kılan, iç iletişimi maksimize eden bir araçtır. Herkes kendi içindeki yetenekleri, potansiyel gücü kullanmak ister. Amaç, bireyin kendisinin en iyi versiyonu olabilmesidir.

Kişisel mükemmelliği yakalamanın bilimi ve sanatı olarak adlandırılan NLP kavramının temeli, bireyin bazı sağduyu ilkelerinin yanı sıra, **“iyi yaptığım bir şeyi nasıl yapıyorum?” “onu nasıl daha iyi yapabilirim?” “başkalarında hayranlık duyduğum becerileri nasıl kazanabilirim?”** gibi soruları cevaplandırabilmesine dayanmaktadır. Örneğin, balet Barışnikov’a kendisini diğerlerinden ayıran şeylerin neler olduğu sorulsa, çok çalışması, gıdasına ve yaşam koşullarına dikkat etmesi, iyi bir eğitim almış olması gibi şeylerden söz edebilir. Oysa bunları yapan herkes onun kadar başarılı olamayabilir. Fark yalnızca bunlarla ilgili değildir. NLP’nin başlıca amacı, insanların daha etkili bir biçimde iletişim kurmasına yardımcı olarak, kişisel ve kişilerarası iletişimde mükemmelliği yakalamaktır. NLP, insan organizmasında şaşırtıcı bir bilgisayar olan, fakat insanların onu nasıl kullanabilecekleri konusunda bir bilgisinin olmadığı beyinlerini nasıl kullanılabileceğini öğretir. Etkin iletişimi, kişisel gelişimi, değişimi ve öğrenmeyi kolaylaştırmak için modeller ve stratejilerden oluşur. Bu nedenle de yönetim ve eğitim alanında sıkça kullanılmaktadır. Bir kişisel gelişim metodu olarak ticari pazarlaması okul ve şirketlerde yapılmaktadır.

NLP’nin temel amaçlarından biri de, tam öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini ve yeni bilginin daha önce var olan bilgiler ile etkileşimini anlamaktır. Bu alandaki araştırmalar sayesinde, günümüzde birçok etkili öğrenme ve öğretme stratejisi geliştirilebilmiştir. NLP teknikleri, velilere, antrenörler ya da eğitmenlere, çocuklarının ya da öğrencilerinin daha başarılı sonuçlar almalarını sağlayacak olan metod ve uygulamalar sunar. Bundan dolayı eğitim öğretim alanında çalışan birçok öğretim görevlisi bazı temel NLP aracını, ders metodolojisine ve sınıf yönetimi alanındaki çalışmalarına entegre etmiştir. NLP, gruplarla birlikte çalışan insanların, mesleklerini daha başarılı uygulayabilmelerini sağlayacak olan araçlar da sunar.

NLP ile ilgili bu bilgiler verildikten sonra öğrencilerden önümüzdeki hafta derse gelirken NLP ile ilgili bir araştırma yapmaları ve bu bilgilere yenilerini katmaları istendi.

2.HAFTA-2. DERS

GİRİŞ BÖLÜMÜ (20 dk)

Dikkati Çekme: Turgay Biçer'in kitabından alınan "İnsan olma" kuralları, öğrenciye anlatılır. Bunlar, 1. vücudun senin, onu sev ya da terk et, hayat boyu beraber kalacak. 2. Hayat denen ve yaşadığın sürece.....10. Bütün bunları unut gitsin.

Bu ilkeler, deney grubundaki öğrencilere örneklerle tartışıldı. NLP'nin ilkelerinden "Başarısızlık diye bir şey yoktur, sadece geri bildirimler vardır." "İnsanın kendisiyle ve çevresiyle iletişim kurmaması imkansızdır. Kurmuş olduğumuz iletişimin anlamı, karşımızdan aldığımız yanıtta saklıdır." "Bir şey istediğin sonucu vermiyorsa yeni bir şey dene." "Bir işi biri yapabiliyorsa, o iş başkası tarafından da yapıp öğrenilebilir." renkli kartonlara büyük harflerle yazılarak duvarlara asıldı. Sınıfın beyaz tahtasına yine büyük harflerle ilkelerden biri yazıldı. Her hafta dikkati çekme amacıyla ifadeler değiştirilerek anlam aynı kalmak üzere ilkeler kullanıldı.

Güdüleme: İnsan olma kuralları tartışıldıktan sonra NLP'nin renkli kartonlarda yazılı olan ilkeleri açıklanıp, dersle bağlantı kurulup örneklerle güdüleme yapıldı.

Arkadaşlar, bir sosyal bölüm öğrencisi olabilirsiniz. Ancak sayısal bazı konulardan kaçmamız mümkün değildir. Günlük hayattaki alış verişlerimizde bile sayısal işlem yapmaktayız. Bu derste öğrenecekleriniz ile KPSS sınavlarında madde analizi konusunda çıkan birçok soruyu cevaplayabilirsiniz. Ayrıca, öğretmen olduğunuzda dersinize ilişkin çoktan seçmeli maddeler için analiz yapabilir ve yorumlayabilirsiniz. Bizim amacımız, özellikle siz sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerine sayısal bir konu olan madde analizi konusunu öğretmektir.

Gözden Geçirme: Bu dersimizin sonunda madde analizi konusuyla ilgili basit analizleri görmüş olacağız. Sonuçta sizler de bunları uygulayacak ve ilgili soruları çözebileceksiniz.

Derse Geçiş: NLP'ye göre, öğretmen ve öğrenci öğrenme konusunda sorumluluğu paylaşmaktadır. Bu nedenle öğrenciler altışarlı gruplar oluşturdu. Gruplara bir görev verildi. Her grup 10 sorudan oluşan ÖPD dersi konularını içeren bir küçük sınav hazırlayacaktır. Bu sınavı önümüzdeki hafta her grup diğer sınıf arkadaşlarına uygulayacaktır. Gruplar cevap anahtarı oluşturacaklardır. Gruplarda yer alan öğrenciler listelendi. Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünde normal öğretim ve ikinci öğretim ikinci sınıf öğrencileri yaklaşık 50'şer öğrenciden oluşmaktadır. Gruplardaki öğrencilerin bundan sonraki sınıf içi uygulamalarda problemleri birlikte tartışarak çözmeleri istendi. Bu arada hesap makinelerini hazır tutmaları ve defterlerine not almaları sağlandı.

Bu ödev verildikten sonra öğrencilerden "Sayısal derslerle ilgili kendine güven duyguları nedir?" düşünmeleri ve grup arkadaşlarıyla bu durumu paylaşımları istendi. Sonra bu konu öğretmenle birlikte tartışıldı ve öğretmen NLP temelli örnekler verdi.

DERSİN İŞLENİŞİ (20 dakika)

(Sosyal alanlardaki öğrencilere sayısal bir ders olan madde analizi konusunun giriş bölümünün biraz uzun tutulmasında sakınca görülmemiştir.)

Öğretmen madde analizi ile ilgili bilgi vermeye başlar. Önce ilgili kavramlardan ve bazı

sembollerden ($\bar{P} = \frac{\bar{X}_t}{K}$ vb.) söz eder. Öğrenciler dikkatli bir şekilde dinler. Öğrencilere kavramlar ve sembollerle ilgili soru sorulur. Öğrencilerin denklem çözebilme bilgileri gözden geçirilip eksiklikler tamamlanır.

Daha sonra, madde analizinin genel olarak amaçları anlatılır. Örneğin;

-Bir testte yer alan maddeler hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmak, onları tanımlamak, özellikleri iyi olmayanları değiştirmek.

-Öğrencilerin iyi öğrenemedikleri konuları belirlemek ve buna bağlı olarak yeniden ölçülüp değerlendirilecek konuları ortaya çıkarmak vb.

Bu arada NLP ile ilgili bir örnek olay anlatılır. Fırsat verilse birçok insanın her şeye rağmen bunları öğrenebileceği vurgulanır. Dünyaca ünlü başarılı kişiliklerden modelleme yapılması için data showda ilgili resimler gösterilir. Ayrıca her şeyin beyinde bittiği ve bir insan isterse başaramayacağı hiçbir şeyin olamayacağı vurgulanır ve ilgili bir örnek anlatılır (Erikson hikayelerinden). Konuya giriş yapılır.

Madde analizi iki türlü yapılabilir. Birincisi elle yapılan ve alt-üst grup işlemleri yapılarak, ikincisi bilgisayarla yapılabilen ve tüm verilerin dikkate alındığı işlemidir. Önümüzdeki hafta gruplar hazırladıkları 10 soruluk testi sınıfa uygulayacak ve alınacak sonuçlara göre her grup kendi hazırladığı 10 soruluk testin madde analizini yapmaya başlayacaktır.

Basit madde analizi anlatılır.

Madde güçlüğü

- a) Test değerlendirilir. Cevap kağıtları puan sırasına konur.
- b) Üstten ve alttan kağıtların %27'si alınır.
- c) Güçlüğü hesaplanacak sorunun (madde) "doğru" cevapları sayılır.

Madde güçlüğü $p = (\text{Üst grupta doğru cevap sayısı} + \text{Alt grupta doğru cevap sayısı}) / 2N$

Örnek: Üst grupta doğru cevap 40, Alt grupta doğru cevap 30, Toplam kağıtların %27'si 50 ise $(40+30)/2 \cdot 50 = 0.70$

Maddenin güçlüğü, doğru cevap yüzdeleri üzerinden de hesaplanır.

Örnek: Üst grupta 24, alt grupta 16 doğru cevap olan ve %27'si 40 olan bir test maddesinde üst grup yüzdesi $24/40=0.60$, alt grup yüzdesi $16/40=0.40$ ve ikisinin ortalaması 0.50'dir.

Maddenin ayıricılığı

Üst grupta doğru cevap verenler ile alt grupta doğru cevap verenler arasındaki fark, maddenin ayırt ediciliğidir.

$d=(\text{Üst grupta doğru cevap sayısı}-\text{Alt grupta doğru cevap sayısı}/N)$

Yukarıdaki soru maddesinin ayıricılığı $d=(40-30)/50=0.20$

Eğer alt grupta doğru cevap verenlerin sayısı daha fazla ise, negatif yönde bir ayırt edicilik vardır.

“Arkadaşlar buraya kadar anlaşılmayan bir nokta var mı?” diye sorulur ve öğrencilerin cevaplarına göre hareket edilir.

SONUÇ BÖLÜMÜ (10 dk)

Son özet

Madde analizi ile ilgili 5 öğrenciye baştan sona sırayla derste neler işlendiği neler öğrendiği ve yapabileceklerine dair kendilerine güven olup olmadığı sorulur.

Tekrar Güdüleme

Arkadaşlar, burada yapılan işlemleri evde sakın bir kafayla tekrar ederseniz, madde analizi ile ilgili soruları yapmamanız mümkün değildir.

Kapanış ve Dersin Diğer Konularla İlişkisi

Arkadaşlar, iyi günler.

3.HAFTA-3. DERS

GİRİŞ BÖLÜMÜ (20 dk)

Bilgisayarda power point sunusu kullanılarak şu bilgiler öğrenciye anlatılır.

Dikkati Çekme: Resmi eğitim sistemleri bize öğrenmenin doğuştan gelen bir yetenek olduğu kadar zor ve çaba gerektiren bir şey olduğunu öğretir. NLP ise dil, hareket, davranış, tutum gibi çok fazla şeyi çaba sarfetmeden doğal öğrenme yeteneğimizle bağlantı kurarak öğrenebileceğimizi öğretir. Öğrenmeye motive olduğunda, uygun şekilde ilgili bilgi sunulduğunda kolayca öğrenilebilir. NLP insanların sınırsız içsel kaynaklarına ulaşmasına yardımcı olur. Korkuyu

kendine güvene, çaresizliği isteğe, geçmiş hakkında endişeyi gelecek odaklı eyleme dönüştürmeyi kapsayan değişimler öğrenilebilir. Tüm bunlar NLP ilkelerinin bir sonucudur.

Güdüleme: NLP, sınıfta daha çok motivasyon üzerinde durmaktadır. Öğrencilere bir motivasyon uygulamadan önce, motivasyon yönünü bilmek önemlidir. Bunun için öğrencilere, “herhangi bir şeyi niçin ve neden istedikleri” sorulmalı ve cevapları dikkatle dinlenmelidir. Öğrenciler öğretmene, farkına varmadan motivasyon yönlerini söyleyeceklerdir. Bu düşünceden hareketle, öğretmenlerin ders planlarına yerleştirdikleri her sınıfa uygun tek tip motivasyon durumu yeterli olmayacaktır. Ders planlarına birkaç alternatif motivasyon durumu eklenmelidir. Sınıftaki öğrenciler, daha önceden tanınıyorsa, derse birkaç defa girilmişse, ders planına, o öğrencilere uygun tek tip motivasyon durumu eklenebilir. Bu anlamda NLP’nin şu ilkesi önemlidir:

“İletişimin anlamı, karşımızdakine yaptığımız etki ve aldığımız cevaptır.”

Gözden Geçirme: Geçen hafta gruplara verilen 10 soruluk test sınıf içinde uygulandı. Her grup kendi sorularını sınıftaki diğer öğrencilere uygulandı. Cevap anahtarlarından analizler çıkarıldı. Alt üst gruplar oluşturularak geçen hafta öğrenilen kavramlar gözden geçirildi.

Bu dersimizin sonunda madde analizi konusuyla ileri analizleri görmüş olacağız. Sonuçta sizlerde bunları uygulayacak ve ilgili soruları çözebileceksiniz.

Derse Geçiş: NLP’nin ilkelerini kullanarak bu dersi dinleyin.

Genel Madde Analizi

Madde analizi yapılırken alt-üst grup hesaplamalarıyla sonuca gidilmektedir. Ancak, bilgisayar ve internetin hızlı bir gelişim göstermesi ile 1970’lerin teknolojisinde kullanılan alt-üst grup hesaplamaları yerine tüm verilerin işleme sokulabileceği formüller kullanılmalıdır. Bu şekilde yapılan madde analizleriyle daha geçerli ve güvenilir ölçme yapılabilecektir .

Öğrencilere önce formül okumanın önemi anlatıldı. Formüllerin nasıl okunacağı öğretilmiştir. Denklem çözme bilgisi yeniden gözden geçirilmiştir.

$$p = \frac{I_j}{N}$$

p: Madde güçlüğü

I_j: Doğru cevap sayısı

N: İşaretleme yapan öğrenci sayısı

$$\bar{P} = \frac{\bar{X}_t}{K}$$

$\bar{P}$: Test güçlüğü

$\bar{X}_t$: Test ortalaması

K : Madde sayısı

$$\bar{X} = \frac{\sum I_j}{N} = \frac{\sum X_i}{N} = \sum p_j$$

$$KR - 20 = \frac{K}{K - 1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

$$q = 1 - p$$

$$S_t = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \bar{X}_t)^2}{N}}$$

X_i : Öğrenci puanı

S_t : Testin standart sapması

S_t^2 : Testin varyansı

KR-20 : Güvenirlik katsayısı

$$r_{jx} = \frac{\overline{X_{jd}} - \overline{X_t}}{S_t} \cdot \sqrt{\frac{p}{q}}$$

r_{jx} : Madde ayırtıcılık gücü

X_{jd} : Maddeyi doğru cevaplayanların ham puanlarının ortalaması

$\overline{X_t}$: Test ortalaması

S_t : Test standart sapması

Öğrencilere formüllerle iletişim kurlmaları, onlarla çekinmeden uğraşmaları önerilmiştir. Bu formülleri gördüklerinde ne hissettikleri konuşulmuş, korku ve kaygıların giderilmesi yönünde motive edilmişlerdir.

SONUÇ BÖLÜMÜ (10 dk)

Son özet

Madde analizi ile ilgili 5 öğrenciye baştan sona sırayla derste neler işlendiği neler öğrendiği ve yapabileceklerine dair kendilerine güven olup olmadığı sorulur.

Tekrar Güdüleme

Arkadaşlar, burada yapılan işlemleri evde sakın bir kafayla tekrar ederseniz, madde analizi ile ilgili soruları yapmamanız mümkün değildir.

Kapanış ve Dersin Diğer Konularla İlişkisi

Arkadaşlar, bu dersin daha önceki matematik bilgileriniz ve diğer istatistik konularıyla bağlantısını araştırın. İyi günler.

4.HAFTA-4. DERS

GİRİş BÖLÜMÜ (20 dk)

Dikkati Çekme: Madde analizi yapmak çok kolaydır. Her ğretmenin yapması gereken bir analizdir. “Madde analizi yapan bir öğretmenle yapmayan bir ğretmen arasında bir fark var mıdır?” sorusu tartışıldı.

Güdüleme: Korkuyu kendine güvene, çaresizliği isteğe, geçmiş hakkında endişeyi gelecek odaklı eyleme dönüştürmeyi kapsayan değişimler öğrenilebilir. Öğrencilere hangi korkularını kendine güvene, hangi çaresizlik duygusunu isteğe, hangi endişelerini eyleme dönüştürdükleri soruldu. Ders ile ilişlisi kuruldu. NLP’nin şu ilkesinden bahsedilir:

“Başarısızlık diye bir şey yoktur sadece geribildirim vardır.”

Gözden Geçirme: Artık madde analizi konusuyla ilgili ileri analizlerin basit uygulamasını biliyorsunuz. Bunları hem öğrencilik hayatınızda hem de meslek hayatınızda uygulayacak ve ilgili soru ve sorunları kolaylıkla zebileceksiniz. Ancak bugünkü derste bu becerinizi pekiştirecek, tüm eksikliklerinizi tamamlayacağız.

Derse Geçiş: Bu derste, hesap makinelerini hazır tutmaları ve defterlerine not almaları sağlanmıştır.

Madde Analizi Formüllerinin Uygulanması rneği

Madde analizi formüllerini, öğrenmek isteyenlere yardımcı olmak amacıyla 6 ğrenci ve 10 madde üzerinde bir örnek hazırlanmıştır. Aşağıdaki veri tablosu tepegöz ve slayt yardımıyla tahtaya yansıtılmış ve işlemler sanal veri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere kesinlikle yazmamaları ve sadece dinlemeleri gerektiği anlatılmıştır.

Tablo 1. Madde Analizi için Basit Bir Örnek**MADDELER**

Öğr. No	1	2	3	4	5	6	X_i	$\left(x_i - \bar{X}_t\right)^2$
1	1	1	0	0	1	1	4	0.09
2	1	1	0	0	0	0	2	5.29
3	1	1	1	1	1	1	6	2.89
4	1	0	1	0	1	1	4	0.09
5	1	1	1	0	1	1	5	0.49
6	1	1	0	0	1	1	4	0.09
7	0	1	1	0	0	1	3	1.69
8	1	1	1	0	1	1	5	0.49
9	1	1	1	0	1	0	4	0.09
10	1	1	1	1	1	1	6	2.89
I_j	9	9	7	2	8	8	43	14.1
P_j	0.9	0.9	0.7	0.2	0.8	0.8	4.3	-
p_q	0.09	0.09	0.21	0.16	0.16	0.16	0.87	-

Tablodan elde edilen veriler doğrultusunda, aşağıda tabloda verilmeyen diğer sonuçlar verilmiştir:

$$\bar{P} = 0.71$$

$$\bar{X}_t = 4.3$$

$$KR-20 = 0.46$$

$$S_t^2 = 1.41$$

$$S_t = 1.19$$

$$r_{jx} = 0.25 \text{ (1.madde için)}$$

$$r_{jx} = 0.71 \text{ (4.madde için)}$$

SONUÇ BÖLÜMÜ (10 dk)**Son özet**

Madde analizi ile ilgili 5 öğrenciye baştan sona sırayla derste neler işlendiği neler öğrendiği ve yapabileceklerine dair kendilerine güven olup olmadığı sorulur.

Tekrar Güdüleme

Arkadaşlar, burada yapılan işlemleri evde sizin bir kafayla tekrar ederseniz, madde analizi ile ilgili soruları yapmamanız mümkün değildir.

Kapanış ve Dersin Diğer Konularla İlişkisi

Arkadaşlar, ğretimde Planlama ve Değerlendirme dersinin diğer istatistik konuları da bu tür işlemlerden ibarettir.

5.HAFTA-5. DERS

GİRİş BÖLÜMÜ (20 dk)

Dikkati ekme: Arkadaşlar, bugün analizleri yorumlama üzerinde yoğunlaşacağız. Yorumlama çok kolaydır. Bir resmi yorumlamak, bir ezgiyi yorumlamak, bir futbol maçını yorumlamaktan farkı yoktur.

Güdüleme: İnsanlar öğrenirken bilgiyi üç farklı ana yoldan alırlar: Görsel, işitsel ve kinestetik. Her üçü de kullanılmaktadır fakat insanlar birini daha fazla tercih etmektedir. Sizlerin de öğrenme sürecinde hangi yolu daha çok tercih ettiğinizi belirlemek için bir test uygulayacağız. Bu testin sonucuna göre hangi yolu daha çok kullandığınızı fark edip bundan sonraki öğrenmelerde bu yolu zenginleştirebilirsiniz ve kullanmadığınız yolları öğrenebilirsiniz.

TERCİH ETTİĞİNİZ DüşüNME BİÇİMİNİ BELİRLEYİN

Aşağıdaki soruların her biri için aklınıza ilk gelenleri işaretleyin. Yanıtlarınızı kaydedin.

1* Petrol

- Bir çeşit imge, araba ya da benzin istasyonu gibi.
- Bir ses, depoya benzinin akışı, bir patlama sesi gibi.
- Bir dokunuş, pompanın sapı gibi.
- Bir koku, benzin kokusu gibi.
- Bir tat, benzin tadı gibi.

2*En yakın dostunuz

- Bir ses, arkadaşınızın sesi gibi.
- Bir duygu, ona karşı beslediğiniz duygular gibi.
- Bir koku, onun parfümünün kokusu gibi.
- Bir tat, beraberce yediğiniz bir yemeğin tadı gibi.
- Bir görüntü, beraberce gittiğiniz bir yerin görüntüsü gibi.

3*Vaktiniz en çok nasıl geçirmek istersiniz

- Yapmak istediklerinle ilgili sesler, çevredeki kişilerin konuşmaları gibi.
- Bir tat, özel bir yiyeceğin tadı gibi.

- c. Bir koku, bulunmak istediğiniz yerin kokusu gibi.
- d. Bir görüntü, bulunmak istediğiniz yer, birlikte olmak istediğiniz kişi gibi.
- e. Bir dokunuş ya da duygu, vaktinizi istediğiniz gibi geçirdiğiniz zaman duyumsayacaklarınız gibi.

4*Dün ne yaptınız?

- a. Bir tat, ne yediğiniz gibi.
- b. Bir görüntü, gittiğiniz bir yer gibi.
- c. Bir ses ya da etkileşim.
- d. Bir dokunuş ya da duygu.
- e. Bir koku, bulunduğunuz çevrenin kokusu gibi.

5*Pek hoşunuza gitmeyen bir durum.

- a. Bir koku.
- b. Bir ses, duyduğunuz ya da kendi kendinize tekrarladığınız sözcükler gibi.
- c. Bir tat
- d. Bir görüntü, başınıza gelenler ya da tasarılarınız.
- e. Bir dokunuş ya da duygu, o anda neler duyumsadığınız gibi.

6*En sevdiğiniz restoran

- a. Bir dokunuş ya da duygu, orada bulunmanın sizde uyandırdığı duygular gibi.
- b. Gördükleriniz, çevrenizdeki kişiler, eşyalar gibi.
- c. Duyduklarınız, konuşmalar ya da müzik gibi.
- d. Bir tat, yedikleriniz gibi.
- e. Bir koku, mutfaktan gelen bir koku gibi.

7*İlk çocukluk yıllarınızdan bir anı

- a. Bir koku, aroma ya da parfüm
- b. Bir dokunuş ya da duygu.
- c. Bir görüntü
- d. Sesler ya da gürültüler
- e. Bir tat

8*İşiniz

- a. Bir ses, aletlerin sesi ya da konuşmalar
- b. Bir görüntü, çalışırkenki görüntünüz gibi
- c. Bir tat
- d. Bir koku, ofisin kokusu gibi.
- e. Bir dokunuş ya da duygu, hissettiğiniz şeyin dokusu ya da işinize olan duygularınız gibi.

9*Yarın bulunabileceğiniz bir yer

- a. Bir görüntü ya da resim
- b. Bir duygu ya da dokunuş
- c. Bir tat
- d. Bir koku ya da aroma
- e. Bir ses

10*Yapmakta zorlandığınız bir iş

- a. Bir görüntü ya da resim
- b. Bir tat
- c. Bir ses ya da iç diyalog
- d. İlgili bir duygu ya da dokunuş
- e. Bir koku

11*Gönlünüzü okşayan bir durum

- a. Bir duygu, bir dokunuş, bir spordan aldığınız haz gibi
- b. Bir tat
- c. Bir koku
- d. Bir ses, kendinize söyledikleriniz, çevredeki sesler gibi
- e. Bir görüntü, çevre ya da bir cismin görüntüsü

12*Eğlendirici bulduğunuz bir şey

- a. Bir ses, birinin sözleri ya da duyduklarınız
- b. Bir görüntü, gördüğünüz bir şey ya da bir kişi
- c. Bir duygu, eğlence, dokunuş, bir haz
- d. Bir tat
- e. Bir koku

Düşünme biçimi değerlendirmesi için her soruya verdiğiniz yanıtı işaretleyip toplayın.

	Görsel	İşitsel	Duygusal	Tat alma	Koku alma
1	a	b	c	e	d
2	e	a	b	d	c
3	d	a	e	b	c
4	b	c	d	a	e
5	d	b	e	c	a
6	b	c	a	d	e
7	c	d	b	e	a
8	b	a	e	c	d
9	a	e	b	c	d
10	a	c	d	b	e
11	e	d	a	b	c
12	b	a	c	d	e
Toplam					

Her sütunda işaretlemiş olduğunuz harflerin toplamını belirleyin. Bu puanlar düşünme biçimleriyle ilgili tercihlerinizi gösterir. Bir duyu diğerlerinden daha fazla işaretlenmişse, bilgi işlerken o duyudan daha fazla yararlandığınız anlaşılır(Knight, 1995 : 217-221).

Öğrencilerin elde ettikleri sonuçlara göre düşünme ve dolayısıyla öğrenme biçimleriyle ilgili tercihlerinden bahsedilir. Birkaç öğrenci örneklerle düşünme ve öğrenme biçimini açıklar.

Çevremizdeki dünyayı nasıl simgeleyeceğimizi tayin eden, görme, işitme, hissetme, tat alma ve koklama duyuları (Adler, 2004: 171-176) öğrenme stilimizi etkiler.

- **Görme (V:Visual):** Daha fazla kullanmaya eğilimli olduğumuz için bu duyu, temsili sistemin en üst kademesinde yer alır. Beyinde en fazla yeri kaplar ve en karmaşık yapıya sahiptir. Görme işlemi dışarıdaki bir objenin optik kaydı ile başlayan ve ne gördüğümüze inandığımız ve bizim için ne anlama geldiği ile sona eren bir olaylar zincirine bağlıdır. Görme tek başına gözlerde gerçekleşmez. Gözlerimizden çok beynimiz aracılığıyla görürüz. NLP'nin temel becerisi, görsel belleklere nasıl giriş yapıldığını ve amaçlar için onların nasıl değiştirildiğini ya da çalıştırıldığını öğrenmektir.
- **İşitme(A:Auditory):** Görmek gibi bu duyuyu da içsel bir şekilde yansıtırız. Bu temsil sistemi, hem analog özelliklerini-ses yüksekliği ve tonu- hem de dil ve konuşmanın dijital ya da sembolik özelliklerini-sözler- içerir.

- **Hissetme(Dokunma)(K:Kinesthetic):** Bu temsil sistemi içinde ağırlık, ısı ve doku, hareket hissi ve uzaydaki pozisyon yer alır. İnsanın ruh durumu onların fiziksel yönlendirmeleriyle beraber değişir. İnsan duyularının tarifi çoğunlukla dokunsal terimler içinde imkansızdır. Bir şey hakkında nasıl hissettiğinizi açıklarken dokunma duyusu ve kıpırdamaktan daha fazlasını kastedersiniz.
- **Tad Alma(O: Olfactory) ve Koklama(G:Gustatory):** Bu duyular bellek ve hayal gücünün özel bir bölümünü oluştururlar. Örneğin; bir tat ya da koku uzak bir hatıranın anımsanmasına götüre ve sesten çok daha kuvvetli ve olağanüstü bir şekilde neden olabilir.

VAKOG kodlaması ile bilinen yukarıdaki temsil kanalları, nörolojimiz aracılığıyla filtrelendirir. Ne zaman bir olayı hatırlasak onu nörolojimizden süzölmüş ve kodlanmış olarak ve duyuya özgü terimlerle, yani görüşte, seste, histe, kokuda ve tatta yeniden sunulmuş olarak hatırlarız.

Bilgi, ancak öğrenme süreci belli bir sırayı takip ederek gerçekleştiği zaman kolay öğrenilir ve hatırlanır. Bilgi, bilinçli zihin tarafından alınır, bilinçaltımızda ayıklanır ve bilinçsiz zihnimizde diğer bilgilerle bütünleştirilir. Her bir öğrenme alanı için kolay öğrenme yolları ve öğrencilerin zorlandıkları kısımlar vardır. Bunlar başarısızlık demek değildir.

Gözden Geçirme: Bu dersimizin sonunda madde analizi sonuçlarının yorumunu görmüş olacağız.

Derse Geçiş: Arkadaşlar, geriye yaslanın, derin bir nefes alıp rahatlayın ve sadece dinleyin.

Analiz Sonuçlarının Yorumlanması

Madde analizi ile ilgili sonuçların hangi ölçütlere göre yorumlanacağı anlatılır. Birbirini tamamlayan en 5 örnek üzerinde durulur ve öğrencilere sınıfta grupları ile beraber yapmak üzere ödev verilir. Sonuçlar takip edilerek pekiştirme ve düzeltmeler yapılır.

$P_j > 0,50$ ise	* Soru öğrencilere kolay gelmiş olabilir * İçerik iyi öğrenilmiş olabilir
$P_j = 0,50$ ise	* İdeal olanıdır
$P_j < 0,50$ ise	* Soru öğrencilere güç gelmiş olabilir * Öğretim yetersiz olabilir * Madde kökü ve seçeneklerin yazımında (anlaşılmama, gramer, konu kapsamı vb.) hatalar olabilir.

Madde güçlüğü, aynı zamanda sorunun zorluk düzeyi (ZD) olarak değerlendirilebilir. Bu değer 0,00 ile 1,00 arasında değişir. Zorluk düzeyi açısından alınan değere göre aşağıdaki yorumlar yapılabilir.

Zorluk Düzeyi	Değerlendirme
0,00 – 0,29	Zor soru
0,30 – 0,69	Normal soru
0,70 – 1,00	Kolay soru

Güvenirlilik Katsayısı	Test ile ilgili yorum
0,90 ve üzeri	Mükemmel. En üst düzeyde standarda sahip bir test
0,80 – 0,90	Başarı testi için oldukça iyi bir standart düzeyi
0,70 – 0,80	Başarı testi için iyi bir standart düzeyi. Muhtemelen testteki bir kaç madde geliştirilebilir/düzeltilir.
0,60 – 0,70	Biraz düşük bir değer. Muhtemelen testteki bazı maddeler geliştirilebilir/düzeltilir.
0,50 – 0,60	Testteki madde sayısı 10 ya da daha az değilse testin gözden geçirilmesinde yarar vardır. Kesinlikle farklı istatistiksel işlemlerle de test edilmelidir.
0,50 ve altında	Kuşku verici bir güvenirlik düzeyi. Bu test sınıfın düzeyini belirleme açısından yeterli bir test değil. Test yeniden gözden geçirilmeli.

SONUÇ BÖLÜMÜ (10 dk)

Son özet

Madde analizi ile ilgili 5 öğrenciye baştan sona sırayla derste neler işlendiği neler öğrendiği ve yapabileceklerine dair kendilerine güven olup olmadığı sorulur.

Tekrar Güdüleme

Arkadaşlar, bir sosyal bölüm olabilirsiniz. Ancak NLP ile sayısal bir ders olan madde analizi konusunu ne kadar kolay öğrenebileceğinizi gördünüz. Bu ilkeleri hayatın her alanında aklınızda bulundurun. Burada yapılan işlemleri evde sakın bir kafayla tekrar ederseniz, madde analizi ile ilgili soruları yapmamanız mümkün değildir.

Kapanış ve Dersin Diğer Konularla İlişkisi

Arkadaşlar, önümüzdeki hafta madde analiziyle ilgili bir sınav olacaksınız. Madde analizi konusu anlatılmadan dört hafta önce ön test olarak bu sınav size verilmişti. Lütfen bugün gösterdiğiniz kendinize güveni önümüzdeki hafta da artırarak gösterin ve bu sınavda bir Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencisinin de çok iyi madde analizi yapabileceğini kanıtlayın.

6.HAFTA-6. DERS

GİRİŞ BÖLÜMÜ (20 dk)

Dikkati Çekme: Artık analizleri yorumlama bigi ve becerisine sahipsiniz. Şimdi bunu bize gösterme fırsatınızı kullanın. Birazdan uygulanacak sınavda elinizden ne geliyorsa onu yapın.. Ama ondan önce küçük bir NLP uygulaması yapacağız.

Güdüleme: Gözlerinizi kapayın ve sadece bu anı yaşayın. Anlatılanları hissederek, ortamın sesini duyarak, resmini zihninizde görerek dinleyin. Hazırsanız başlıyoruz.(Dalga sesleri, fok balığı sesleri ve rüzgarın sesinin yer aldığı bir klasik müzik parçası çalmaya başlar.)

Kendinizi stresli hissediyorsunuz. Çünkü bir sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencisisiniz. Ancak içinde bir sürü matematik formülünün olduğu istatistik ağırlıklı dersin madde analizi

konusunda bir sürü problemten sorumlu tutulacaksınız. Sanki vücudunuzun bütün ağırlığını beyninizde taşıyorsunuz.

Şimdi benimle gelin. Bir deniz kenarına gidiyoruz. En sevdiğiniz sahilde olduğunuzu düşünün. Siz kumsalda otururken tepenizde güneşin tüm vücudunuzu saran sıcaklığını ve dalgaların sahile çarparken çıkarmış olduğu sesi hissedin. Şimdi aklınızdaki tüm olumsuzlukları, size sıkıntı veren herşeyi bir cisim olarak beyninizde sembolize edin. Bu sembol büyük bir kaya parçası olabilir. Tüm sıkıntılarınızı bu kaya parçasına sıkıca bağladığınızı düşünün.

Ve oturduğunuz yerin hemen sağ tarafına kumların üzerine bu kaya parçasını bırakın. Kum taneciklerinin bu koca kaya parçasını yavaş yavaş içine doğru çektiğini hayal edin. Koca kaya parçası artık küçülmeye başlıyor ve her saniye daha da küçülüyor. Şu an bir karpuz büyüklüğünde ve birazdan daha da küçülüp bir portakal kadar ufaldığını görün. Şimdi kaya parçasının zihninizde yavaş yavaş bir findık kadar küçüldüğünü hayal edin. Sıkıntılarınız da kaya parçasıyla birlikte küçülmeye başlayınca, iyice küçülen kayanın birden kumların içine battığını ve gözden kaybolduğunu görün. Beyninizdeki ve vücudunuzdaki boşluğu, güneşin sıcaklığının doldurduğunu zihninizde canlandırdıktan sonra gözlerinizi açın.

Gözlerinizi açtıktan sonra sıkıntılarınızın da bu kaya parçası ile birlikte yok olduğunu fark edeceksiniz.

Gözden Geçirme: Bu ders ile sizler için büyük bir sıkıntı kaynağı olan madde analizi konusunda artık yorum yapabilir durumdasınız.

Derse Geçiş: Arkadaşlar, geriye yaslanın ve sadece derin nefes alıp rahat bir pozisyonda oturup sınav kağıdınızın dağıtılmasını bekleyin. Sınavınız 22 sorudan oluşan 30 dakikalık madde analizi bilgilerinden oluşan bir testtir. Hepinizin bu sınavda çok güzel sonuçlar alacağını biliyor ve başaracağınıza inanıyoruz. İyi şanslar, iyi seçimeler...

Son test uygulanır.

ÖZGEÇMİŞ

Arzu KANİ BARDAK, 21.01.1978 yılında Ankara’da doğdu. Bahçelievler Cumhuriyet Lisesi’nden mezun oldu ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Biyoloji Bölümünü bitirdi. Üniversite öğrenciliği sırasında yerel radyolarda program metni yazarlığı ve sunuculuğu yaptı. Ankara’da biyolog olarak bir sene çalıştıktan sonra İngiltere’ye gitti. Eylül 2001’de Guernsey’de Adult Education&Professional Studies Bölümünde yabancı öğrencilere verilen kurslara katıldı. Haziran 2002’de Londra’da Kingston College’da Business English (Level 2), Cambridge Advanced English Certificate (C level) , International School of English (First Certificate Level) belgelerini aldı. Türkiye’ye döndükten sonra bir yıl bir ilaç firmasında çalıştı. Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde İngilizce Öğretmenliği Sertifika Programı’ndan mezun oldu. 2003 yılında LERA Eğitim Rehberlik Araştırma Merkezi’nce düzenlenen Okul Öncesi Eğitimde Oyun Ve Drama Yoluyla İngilizce Öğretimi Sertifika Programına katıldı. Ankara’da Biyoloji ve İngilizce branşlarında özel ders ve etüt öğretmenliği yaptı. 2004 yılında evlendi ve Elazığ’a yerleşti. Elazığ Özel Harput Okulları’nda iki yıl İngilizce Öğretmenliği yaptı. Halen Namık Kemal İlköğretim Okulu’nda öğretmenlik mesleğine devam etmektedir. Bir kız çocuğu annesidir.